

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΣΚΡΑΜΠΛ
Α.Μ. ΠΡΩΤ/ΚΕΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ 10483
ΤΡΙΑ ΠΛΑΤΑΝΙΑ 12 – ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Α.Φ.Μ. 997224100 – Δ.Ο.Υ. Ε΄ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

Αριθ. Πρωτ. 311 / 11.11.2021

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ «ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΛΕΞΙΚΟΥ» ΠΡΟΣ ΤΟ «ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ» ΚΑΙ Η ΕΙΣΗΓΗΣΗ – ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ Τ.Ε.Γ.

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 323

Θεωρείτε ορθό να υφίστανται στο ελληνικό αγωνιστικό σκραμπλ και να είναι αποδεκτοί σ' αυτό οι κλιτικοί τύποι που προκύπτουν από την πλήρη κλίση σε όλα τα γένη, τις πτώσεις και τους αριθμούς, των μονολεκτικών παραθετικών συγκριτικού και υπερθετικού βαθμού των επιθέτων οδυνηρός, οικείος, οικολογικός, οικονομικός, οικτρός, σκληρός, όλβιος, ολέθριος, ολισθηρός, ολιστικός, όλκιμος, ομαδικός, ομαλός, ομιλητικός, όμορφος, ονομαστός, όξινος, οξυντικός, ορατός, οργανικός, οργανωτικός, οργιαστικός, οργίλος, οργιστικός, ορεινός, ορεκτικός, ορεχτικός; Σημ: τεκμαίρονται τα οικονομικότερος, ομορφότερος.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι στα ολεθριότερος, ολεθριότατος, ολιστικότερος, ολιστικότατος, ολκιμότερος, ολκιμότατος, οργανικότερος, οργανικότατος, οργιστικότερος, οργιστικότατος. Ναι σε όλα τα υπόλοιπα.

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 324

Θεωρείτε ορθό να υφίστανται στο ελληνικό αγωνιστικό σκραμπλ και να είναι αποδεκτοί σ' αυτό οι κλιτικοί τύποι που προκύπτουν από την πλήρη κλίση σε όλα τα γένη, τις πτώσεις και τους αριθμούς, των μονολεκτικών παραθετικών συγκριτικού και υπερθετικού βαθμού των επιθέτων ορθολογικός, ορθρινός, ορθωτικός, οριακός, οριστικός, ορμητικός, οσμηρός, οσφραντικός, στρηρός, ουσιαστικός, οφτός, οχληρός, οχυρός, όψιμος, ογκώδης, οζώδης, ολιγαρκής, ομιχλώδης, ονειρώδης, οξυδερκής, οξυμαθής, οργιώδης, ορθοεπής, οστεώδης, ουλώδης, ουσιώδης, οψιγενής, οψιμαθής, οψιφανής; Σημ: τεκμαίρονται τα οριστικότερος, ουσιωδέστερος.

ΥΓ: Το επίθετο οφτός λεξικογραφείται στο ΛΑΑ. Τα παραθετικά του ταυτόσημου επιθέτου οπτός έχουν απορριφθεί από το Ίδρυμα Τριανταφυλλίδη (αρ. πρωτ. 180 / 29.06.2020, αρ. Νο 1).

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι στα ορθρινότερος, ορθρινότατος, ορθωτικότερος, ορθωτικότατος, οφτότερος, οφτότατος, οζωδέστερος, οζωδέστατος,

ομιχλωδέστερος, ομιχλωδέστατος, ονειρωδέστερος, ονειρωδέστατος, οργιωδέστερος, οργιωδέστατος, οστεωδέστερος, οστεωδέστατος, ουλωδέστερος, ουλωδέστατος, οψιγενέστερος, οψιγενέστατος, οψιφανέστερος, οψιφανέστατος. Ναι σε όλα τα υπόλοιπα.

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 325

Θεωρείτε ορθό να υφίστανται στο ελληνικό αγωνιστικό σκραμπλ και να είναι αποδεκτοί σ' αυτό οι κλιτικοί τύποι που προκύπτουν από την πλήρη κλίση σε όλα τα γένη, τις πτώσεις και τους αριθμούς, των μονολεκτικών παραθετικών συγκριτικού και υπερθετικού βαθμού των επιθέτων ξακουστός, ξαφνικός, ξενικός, ξερικός, ξερός, ξεχωριστός, ξηραντικός, ξυστικός, ξιφήρης, νανουριστός, ναρκωτικός, ναστός, νεανικός, νεαρός, νευρικός, νεωτερικός, νήδυμος, νηφάλιος, νοερός, νοητικός, νοητός; Σημ: τεκμαίρεται το νεαρότερος.

ΥΓ: Το επίθετο ξερός λεξικογραφείται σε όλα τα αποδεκτά μας λεξικά. Τα παραθετικά του ταυτόσημου επιθέτου ξηρός έχουν εγκριθεί από το Τμήμα Ελληνικής Γλώσσας (αρ. πρωτ. 240 / 25.02.2021, ερ. Νο 83).

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι στα ξεχωριστότερος, ξεχωριστότατος, ξηραντικότερος, ξηραντικότατος, ξυστικότερος, ξυστικότατος, ξιφηρέστερος, ξιφηρέστατος, νανουριστότερος, νανουριστότατος, ναρκωτικότερος, ναρκωτικότατος, ναστότερος, ναστότατος, νηδυμότερος, νηδυμότατος, νοητότερος, νοητότατος. Ναι σε όλα τα υπόλοιπα.

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 326

Θεωρείτε ορθό να υφίστανται στο ελληνικό αγωνιστικό σκραμπλ και να είναι αποδεκτοί σ' αυτό οι κλιτικοί τύποι που προκύπτουν από την πλήρη κλίση σε όλα τα γένη, τις πτώσεις και τους αριθμούς, των μονολεκτικών παραθετικών συγκριτικού και υπερθετικού βαθμού των επιθέτων νόθος, νόμιμος, νοσηρός, νοσταλγικός, νοτερός, νότιος, ντούρος, ντρέτος, ντρίτος, ντροπαλός, νωθρός, νωχελικός, νανοφυής, νανώδης, νευρώδης, νεφώδης, νηπιώδης, νοσώδης, νωχελής; Σημ: τεκμαίρεται το νοτιότερος.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι στα νοθότερος, νοθότατος, νοτερότερος, νοτερότατος, ντουρότερος, ντουρότατος, ντρετότερος, ντρετότατος, ντρίτοτερος, ντρίτότατος, νανοφυέστερος, νανοφυέστατος, νανωδέστερος, νανωδέστατος, νευρωδέστερος, νευρωδέστατος, νεφωδέστερος, νεφωδέστατος, νηπιωδέστερος, νηπιωδέστατος, νοσωδέστερος, νοσωδέστατος, νωχελέστερος, νωχελέστατος. Ναι σε όλα τα υπόλοιπα.

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 327

Θεωρείτε ορθό να υφίστανται στο ελληνικό αγωνιστικό σκραμπλ και να είναι αποδεκτοί σ' αυτό οι κλιτικοί τύποι που προκύπτουν από την πλήρη κλίση σε όλα τα γένη, τις πτώσεις και τους αριθμούς, των μονολεκτικών παραθετικών συγκριτικού και υπερθετικού βαθμού των επιθέτων μαγευτικός, μαγικός, μαζικός, μακάριος, μακρινός, μακρός, μακρουλός, μακρύς, μαλακός, μαλακτικός, μαλθακός, μαλλιαρός, μανιακός, μαρτυρικός, μάταιος, μαυλιστικός, μαχητικός, μαχητός, μάχιμος, μεγεθυντικός,

μεθοδευτικός, μεθοδικός, μεθυστικός, μειλίχιος, μειονεκτικός; Σημ: τεκμαίρονται τα μακρινότερος, μακρύτερος, μαλακότερος.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι στα μαλακτικότερος, μαλακτικότατος, μαχητότερος, μαχητότατος, μαχιμότερος, μαχιμότατος, μεθοδευτικότερος, μεθοδευτικότατος, μεθυστικότερος, μεθυστικότατος. Ναι σε όλα τα υπόλοιπα.

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 328

Θεωρείτε ορθό να υφίστανται στο ελληνικό αγωνιστικό σκραμπλ και να είναι αποδεκτοί σ' αυτό οι κλιτικοί τύποι που προκύπτουν από την πλήρη κλίση σε όλα τα γένη, τις πτώσεις και τους αριθμούς, των μονολεκτικών παραθετικών συγκριτικού και υπερθετικού βαθμού των επιθέτων μειωτικός, μελαγχολικός, μελαμψός, μελανός, μελανωπός, μελαχρινός (μελαχροινός), μελαψός, μελετηρός, μελωδικός, μεμπτός, μενετός, μερικός, μεροληπτικός, μεστός, μεταβλητός, μεταδοτικός, μέτριος, μεφίτικός, μηδαμινός, μιάρος, μiasματικός, μίζερος, μικρός, μιμητικός, μισερός, μισητός; Σημ: τεκμαίρονται τα μελανότερος, μερικότερος, μικρότερος.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι στα μειωτικότερος, μειωτικότατος, μελανωπότερος, μελανωπότατος, μερικότατος, μεφιτικότερος, μεφιτικότατος, μηδαμινότερος, μηδαμινότατος, μίζερότερος, μίζερότατος. Ναι σε όλα τα υπόλοιπα.

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 329

Θεωρείτε ορθό να υφίστανται στο ελληνικό αγωνιστικό σκραμπλ και να είναι αποδεκτοί σ' αυτό οι κλιτικοί τύποι που προκύπτουν από την πλήρη κλίση σε όλα τα γένη, τις πτώσεις και τους αριθμούς, των μονολεκτικών παραθετικών συγκριτικού και υπερθετικού βαθμού των επιθέτων μοιραίος, μολυσματικός, μοναχικός, μόνιμος, μουγγός, μουλ(λ)ωχτός, μουντός, μουρλός, μουσικός, μουχρός, μοχθηρός, μπάνικος, μπόλικος, μπορετός, μπόσικος, μπροστινός, πισινός; Σημ: τεκμαίρονται τα μονιμότερος, μουσικότερος.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι στα μοιραιότερος, μοιραιότατος, μουγγότερος, μουγγότατος, μουλωχτότερος, μουλωχτότατος, μουχρότερος, μουχρότατος, μπανικότερος, μπανικότατος, μπολικότερος, μπολικότατος, μπορετότερος, μπορετότατος, μποσικότερος, μποσικότατος, μπροστινότερος, μπροστινότατος, πισινότερος, πισινότατος. Ναι σε όλα τα υπόλοιπα.

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 330

Θεωρείτε ορθό να υφίστανται στο ελληνικό αγωνιστικό σκραμπλ και να είναι αποδεκτοί σ' αυτό οι κλιτικοί τύποι που προκύπτουν από την πλήρη κλίση σε όλα τα γένη, τις πτώσεις και τους αριθμούς, των μονολεκτικών παραθετικών συγκριτικού και υπερθετικού βαθμού των επιθέτων μυζητικός, μυθικός, μυριστικός, μυσάρος, μυστικός, μυτερός, μύχιος, μυωπικός, μαρασμώνδης, μεγαλειώδης, μελιτώδης, μυθομανής, μυξώδης, μυρώδης, μυστηριώδης, μυώδης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι στα μυζητικότερος, μυζητικότατος, μυθικότερος, μυθικότατος, μυχιότερος, μυχιότατος, μυωπικότερος, μυωπικότατος,

μαρασμωδέστερος, μαρασμωδέστατος, μελιτωδέστερος, μελιτωδέστατος, μυθομανέστερος, μυθομανέστατος, μυξωδέστερος, μυξωδέστατος, μυστηριωδέστερος, μυστηριωδέστατος. Ναι σε όλα τα υπόλοιπα.

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 331

Θεωρείτε ορθό να υφίστανται στο ελληνικό αγωνιστικό σκραμπλ και να είναι αποδεκτοί σ' αυτό οι κλιτικοί τύποι που προκύπτουν από την πλήρη κλίση σε όλα τα γένη, τις πτώσεις και τους αριθμούς, των μονολεκτικών παραθετικών συγκριτικού και υπερθετικού βαθμού των επιθέτων λάβρος, λαγαρός, λάγιος, λαδερός, λαϊκός, λαίμαργος, λαμπερός, λαξευτός, λασπερός, λατρευτός, λιανός (λειανός), λειαντικός, λειουργικός, λειψός, ληκτικός, ληστρικός, λιγδερός, λιγνός, λιγοστός, λίγος; Σημ: τεκμαίρεται το λιγότερος.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι στα λαβρότερος, λαβρότατος, λαγαρότερος, λαγαρότατος, λαγιότερος, λαγιότατος, λαγνότερος, λαγνότατος, λαιμαργότερος, λαιμαργότατος, λαξευότερος, λαξευτότατος, λιανότερος, λιανότατος, λειαντικότερος, λειαντικότατος, λειψότερος, λειψότατος, ληκτικότερος, ληκτικότατος, λιγδερότερος, λιγδερότατος, λιγοστότερος, λιγοστότατος. Ναι σε όλα τα υπόλοιπα.

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 332

Θεωρείτε ορθό να υφίστανται στο ελληνικό αγωνιστικό σκραμπλ και να είναι αποδεκτοί σ' αυτό οι κλιτικοί τύποι που προκύπτουν από την πλήρη κλίση σε όλα τα γένη, τις πτώσεις και τους αριθμούς, των μονολεκτικών παραθετικών συγκριτικού και υπερθετικού βαθμού των επιθέτων λιγουρευτός, λιγυρός, λιγωτικός, λικνιστικός, λιμπιστικός, λιμπιστός, λιμπιστερός, λιπαρός, λογικός, λόγιος, λυγερός, λυγιστός, λυπηρός, λυπητερός, λυρικός, λυτρωτικός, λασπώδης, λιμώδης, λιπώδης, λυπομανής, λυσσώδης; Σημ: τεκμαίρεται το λογιότερος.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι στα λιγουρευτότερος, λιγουρευτότατος, λιγυρότερος, λιγυρότατος, λιγωτικότερος, λιγωτικότατος, λικνιστικότερος, λικνιστικότατος, λιμπιστικότερος, λιμπιστικότατος, λιμπιστότερος, λιμπιστότατος, λιμπιστερότερος, λιμπιστερότατος, λυγιστότερος, λυγιστότατος, λυπητερότερος, λυπητερότατος, λασπωδέστερος, λασπωδέστατος, λιμωδέστερος, λιμωδέστατος, λιπωδέστερος, λιπωδέστατος, λυπομανέστερος, λυπομανέστατος. Ναι σε όλα τα υπόλοιπα.

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 333

Στο ΛΝΕΓ (Μπαμπ.), στο ερμάνευμα του λ. Καρπενήσι λημματογραφείται και το τριγενές επίθετο καπερνησιώτικος, -η, -ο (φωτ. 1).

Καρπενήσι (τό) {-ίου κ. -ιού} ορεινή κωμόπολη τής ΒΔ. Στερεάς Ελλάδας. πρωτεύουσα τού νομού Ευρυτανίας. — **Καρπενησιώτης** (ο), **Καρπενησιώτισσα** (η), **καπερνησιώτικος**, -η, -ο.

[ΕΓΥΜ. Η πόλη, που ιδρύθηκε κατά την Τουρκοκρατία. οφείλει το όνομά της στο αρωμ. cāgrinu «οστρύα». είδος δέντρου με σκληρό ξύλο, που αφθονεί στην περιοχή (< λατ. cāgrinus), το οποίο παρετυμολογήθηκε προς το ελλην. νησί. Έχει υποστηριχθεί και η αναγωγή σε τουρκ. Karbenis].

Το Τμήμα Λεξικού έχει καταχωρίσει στην ψηφιακή βάση δεδομένων των αποδεκτών λέξεων 2 – 15 γραμμάτων του ελληνικού αγωνιστικού σκραμπλ όλους τους τύπους του επιθέτου καρπενησιώτικος, -η, -ο, όχι όμως και τους τύπους του επιθέτου καπερνησιώτικος, -η, -ο, θεωρώντας ότι πρόκειται για εκ παραδρομής λάθος του συντάκτη του λήμματος. Συμφωνείτε με το ΤΛ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 334

Στο ΛΚΝ (Τριαντ.), το ρ. προαφαιρώ -ούμαι συνοδεύεται από το κλιτικό υπόδειγμα Ρ10.9 (φωτ. 1).

προαφαιρώ [pɾoafɛrɔ] -ούμαι P10.9 : αφαιρώ εκ των προτέρων, προκαταβολικά: Το τελικό ποσό προκύπτει αφού προαφαιρεθούν οι τόκοι και οι κρατήσεις.

[λόγ. < ελνστ. προαφαιρώ]

Πίνακας P10.9

P10.9a Ενεργητική φωνή							
Ενεστ.	οριστ. / υποστ.	στερώ	στερείς	στερεί	στερούμε	στερείτε	στερούν
	προστ.		(στέρει)			(στερείτε)	
	μτχ.	στερώντας					
πρτ.	οριστ.	στερούσα	στερούσες	στερούσε	στερούσαμε	στερούσατε	στερούσαν
αόρ.	οριστ.	στέρησα	στέρησες	στέρησε	στερήσαμε	στερήσατε	στέρησαν
	υποστ.	στερήσω	στερήσεις	στερήσει	στερήσο(υ)με	στερήσετε	στερήσουν
	προστ.		στέρησε			στερήστε	

Πίνακας P10.5

P10.5a Ενεργητική φωνή							
Ενεστ.	οριστ. / υποστ.	φορώ, -άω	φοράς	φορά(ει)	φορούμε, -άμε	φοράτε	φορούν, -άν
	προστ.		φόρα			φοράτε	
	μτχ.	φορώντας					
πρτ.	οριστ.	φορούσα	φορούσες	φορούσε	φορούσαμε	φορούσατε	φορούσαν
αόρ.	οριστ.	φόρεσα	φόρεσες	φόρεσε	φόρέσαμε	φόρέσατε	φόρεσαν
	υποστ.	φορέσω	φορέσεις	φορέσει	φορέσο(υ)με	φορέσετε	φορέσουν
	προστ.		φόρεσε			φορέστε	

Όπως βλέπετε στη φωτογραφία, το P10.9 είναι το στερώ, στερούσα, στέρησα, στερήσω, στερήστε, στερούμαι, στερούμουν, στερήθηκα, στερηθώ, στερήσου, στερημένος, το οποίο σημαίνει ότι ο αναγνώστης (ο έφορος) οδηγείται στο συμπέρασμα ότι υφίστανται οι τύποι προαφαιρώ, προαφαιρούσα, προαφαίρησα, προαφαιρήσω, προαφαιρήστε, προαφαιρούμαι, προαφαιρούμουν, προαφαιρήθηκα, προαφαιρηθώ, προαφαιρήσου, προαφαιρημένος.

Το Τμήμα Λεξικού έχει καταχωρίσει τους τύπους προαφαιρώ, προαφαιρούσα, προαφαίρεσα, προαφαιρέσω, προαφαιρέστε, προαφαιρούμαι, προαφαιρούμουν,

προαφαιρέθηκα, προαφαιρεθώ, προαφαιρέσου, προαφαιρεμένος, όχι όμως και εκείνους που βλέπετε στην παραπάνω παράγραφο, θεωρώντας ότι πρόκειται για εκ παραδρομής λάθος του συντάκτη του λήμματος και ότι η ορθή σήμανση θα έπρεπε να είναι προαφαιρώ -ούμαι P10.5α, P10.9β, παθ. αορ. προαφαιρέθηκα, απαρέμφατο προαφαιρεθεί, προστ. παθ. αορ. προαφαιρέσου, μ.π.π. προαφαιρεμένος. Συμφωνείτε με το ΤΛ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 335

Στο ΛΝΕΓ (Μπαμπ.) λημματογραφείται και το αρχαιοπρεπές επίρρημα νύκτωρ (φωτ. 1).

νύκτωρ επίρρ. (αρχαιοπρ.) κατά τη νύκτα: κατέφθασε ~.

[ΕΤΥΜ. αρχ. επίρρ. < νύξ, νυκτός + παραγ. επίθημα -ωρ-. πβ. κ. λατ. noctur-nus «νυχτερινός»].

Ωστόσο, στο ΛΣΓ (του ιδίου), σελ. Π88 γράφει ότι το νύκτωρ είναι επίθετο (φωτ. 2).

Π88

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

βασιλομήτωρ	Ἑκτωρ	λέκτωρ
Βίκτωρ	ηγήτωρ	μαῖστωρ
γεννήτωρ	θαλασσοκράτωρ	Μέντωρ
γλωσσαμύντωρ	Θεομήτωρ	Νέστωρ

2. Το ουδέτερο λόγιο: ύδωρ

Β. Το αρχαιοπρεπές επίθετο: νύκτωρ

Στην περίπτωση βέβαια που εσείς θεωρείτε ότι το λ. νύκτωρ είναι όντως επίθετο, θα πρέπει να καταχωριστούν στις αποδεκτές λέξεις και οι τύποι ΝΥΚΤΟΡΟΣ, ΝΥΚΤΟΡΑ, ΝΥΚΤΟΡ, ΝΥΚΤΟΡΕΣ, ΝΥΚΤΟΡΩΝ. Το Τμήμα Λεξικού δεν έχει καταχωρίσει στην ψηφιακή βάση αυτούς τους τύπους, καθώς θεωρεί ότι πρόκειται για εκ παραδρομής λάθος του συντάκτη του ΛΣΓ. Συμφωνείτε με το ΤΛ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 336

Στο ΛΚΝ (Τριαντ.), στο ερμήνευμα του λ. ξενο- & ξενό- λημματογραφείται και το λ. ξενοφόρος (φωτ. 1).

ξενο- [kseno] & ξενό- [ksenó], όταν κατά τη σύνθεση ο τόνος ανεβαίνει στο α' συνθετικό : α' συνθετικό σε σύνθετες λέξεις. **I.** δηλώνει ότι αυτό που εκφράζει το β' συνθετικό: **1.** αναφέρεται στους ξένους, αφορά τους ξένους σε αντιδιαστολή με τους Έλληνες· (πρβ. ελληνο-2): ξενόγλωσσος, -κίνητος, -λατρία, -μανής, -φοβία. **2.** αναφέρεται, αφορά, προορίζεται για ξένους, για αγνώστους: -δοχείο, -δόχος. || με β' συνθετικό ρήμα: -δουλεύω, -κοιμάμαι, -πλένω. **II.** σε επιστημονικούς όρους: (βοτ.) -γαμία, γονιμοποίηση με γύρη από άλλο φυτό. (βιολ.) -γένεση, -μόσχευση· (ιατρ.) -διαγνωστική· (ζωολ.) -φόρος.

[I: αρχ. & λόγ. < αρχ. ξενο- θ. του επιθ. ξένο(ς) ως α' συνθ.: αρχ. ξενο-δόκος 'που φιλοξενεί', ελνστ. ξενο-δόχος, μsn. ξενο-γυρισμένος, ξενο-γαμώ (ξενο-φοβία δεσ λ.). II: λόγ. < διεθ. xeno- < αρχ. ξενο-: ξενο-γαμία < διεθ. xenogamy]

Από έρευνα στο διαδίκτυο, συμπεραίνει κανείς ότι πρόκειται για κάποιο είδος κοχυλιού. Το Τμήμα Λεξικού, θεωρώντας ότι ο ξενοφόρος είναι αρσενικό ουσιαστικό και όχι τριγενές επίθετο, έχει προς το παρόν καταχωρίσει στην ψηφιακή βάση αποδεκτών λέξεων όλους τους τύπους του αρσενικού, όχι όμως και τους τύπους ΞΕΝΟΦΟΡΑ, ΞΕΝΟΦΟΡΑΣ, ΞΕΝΟΦΟΡΕΣ. Συμφωνείτε με το ΤΛ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 337

Είχαμε εξετάσει στα ερωτήματα 238 και 239 τα ρ. απολογιούμαι και κρεμιούμαι αντιστοίχως (αμφότερα στο ΛΝΕΓ), για τα οποία αποφανθήκατε ότι πλην του α' εν. προσ. ενεστ. δεν θεωρούνται αποδεκτοί άλλοι τύποι ενεστ. και παρατ. Στο ΛΝΕΓ λημματογραφείται και το ρ. πετιούμαι, το οποίο (όπως ακριβώς και στα δύο παραπάνω ρήματα) είναι υπολήμμα χωρίς κλιτικές πληροφορίες και βρίσκεται στο κάτω μέρος του ερμηνεύματος του ρ. πετάγομαι (φωτ. 1).

πετάγομαι ρ. αμετβ. {πετά-χτηκά, -(γ)μένος} **1.** σηκώνομαι από τη θέση μου ξαφνικά και απότομα: μόλις άκουσε το νέο, *πετάχτηκε επάνω σαν να τον δάγκωσε φίδι* || ~ από τον ύπνο μου (έχω ανήσυχο ύπνο) ΣΥΝ. τινάζομαι, αναπηδώ **2.** (γενικότ.) τινάζομαι με ορμή προς τα πάνω, εκτοξεύομαι με δύναμη: το νερό του σιντριβανιού *πετάχτηκε ψηλά* ΣΥΝ. υψώνομαι **3.** (για πρόσ.) πηγαίνω (κάπου) γρήγορα και συνήθ. μόνο για λίγο: *πετάξου ως το περίπτερο να μου πάρεις χαρτομάντηλα* || *θα πεταχτώ κάποια στιγμή να σε δω* ΦΡ. **πετόγομαι από το ένα θέμα στο άλλο** αλλάζω συνεχώς θέμα, χωρίς να ολοκληρώσω κάποιο: *δεν γίνεται σοβαρή συζήτηση, όταν πεταγόμαστε από το ένα θέμα στο άλλο* **4.** (μτφ. για πρόσ.) επεμβαίνω άκαιρα σε συνομιλία τρίτων, παρεμβαίνω σε συζήτηση με θρασύτητα: *εσύ να μην πετάγεσαι όταν μιλούν οι μεγαλύτεροί σου* || (!-λαϊκ.) *πετιέται σαν πορδή!* ΣΥΝ. ανακατεύομαι **5.** (συνήθ. ο τ. **πετιέμαι**) ρίχνομαι στα σκουπίδια: *ό,τι δεν χρησιμοποιείται θα πετιέται* **6.** (η μτχ. **πεταμένος**, -η, -ο) βλ.λ. Επίσης **πετιέμαι** κ. (λαϊκ.-σπανιότ.) **πετιούμαι**. [ΕΤΥΜ. Μέσ. τ. τού ρ. *πετώ*, από τον αόρ. *πέταξα*, κατά το σχήμα *φύλαξα φυλάγομαι*].

Θεωρείτε ορθό να συμπεριλαμβάνονται στις αποδεκτές στο ελληνικό σκραμπλ και οι λέξεις *πετ-ιούσαι*, *-ιούται*, *-ιούμαστε*, *-ιούσαστε*, *-ιούστε*, *-ιούμουν(α)*, *-ιούσουν(α)*, *-ιούταν(ε)*, *-ιούμασταν*, *-ιούσασταν*, *-ιούνταν(ε)*;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 338

Στο ΛΝΕΓ (Μπαμπ.), μέσα στο λ. *κοφίνι* βρίσκεται ως υπολήμμα και το (μεγεθ.) *κοφίνα* (φωτ. 1).

κοφίνι (το) {κοφιν-ιού | -ιών} **1.** μεγάλο, πλεχτό καλάθι από κλαδιά λυγαριάς ή καλάμιás, που χρησιμοποιείται για τη μεταφορά κυρ. καρπών ΣΥΝ. πανέρι, κάνιστρο, κόφα, κανίσκι ΦΡ. **στο καλάθι δεν χωρεί, στο κοφίνι περισσεύει** για άνθρωπο που μονίμως δυσανασχετεί και μένει ανικανοποίητος *ό,τι και να γίνει: όλο γκρίνια είναι ό,τι και να του δώσεις* ~! ΣΥΝ. τρώγεται με τα ρούχα του, δεν ξέρει τι του φταίει **2.** (συνεκδ.) η ποσότητα που αντιστοιχεί στο περιεχόμενό του: *μισό ~ σταφίδα*. — (υποκ.) **κοφινάκι** (το), (μεγεθ.) **κοφίνα** (η) [μεσν.].

Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και στο ΛΑΑ (Ακαδ. Αθηνών) (φωτ. 2).

ΚΟΦΪΝΪ κο-φί-νι ουσ. (ουδ.) {κοφιν-ιού} (λαϊκό):
καλάθι από πλεγμένες βέργες κυρ. λυγαριάς ή
καλαμιάς, με κοντά πλαϊνά χερούλια: ψάθινο ~.
~ια γεμάτα/με φρούτα. Γαϊδουράκια φορτωμένα
με ~ια. || (δηλωτικό χωρητικότητας:) Δύο ~ια κε-
ράσια. Πβ. πανέρι. || ~ για ψάρεμα (πβ. κιούρτος).
• Υποκ.: **κοφινάκι** (το) • Μεγεθ.: **κοφίνα** (η):
ΣΥΝ. καλάθα, κόφα (2) • ΦΡ.: **στο καλάθι δεν**
χωρεί, στο κοφίνι περισσεύει (παροιμ.): για
κάποιον που δεν μένει ποτέ ικανοποιημένος.
Πβ. **δεν ξέρει τι του φταίει, τρώγεται με τα ρούχα**
του. [< μεσν. κοφίνι(ν)]

Στους όρους αποδοχής λέξεων ουδεμία αναφορά γίνεται σε μεγεθυντικά σε -ίνα (φωτ. 3).

5. Τα υποκοριστικά σε -άκι δεν έχουν γενική πτώση. Αυτά σε -άκος έχουν κλητική ενικού σε -ο και δεν έχουν πληθυντικό (υπνάκος). Τα μεγεθυντικά σε -άρα(ς), -ακας, -αρος (ματάρα, ψάρακας, κλπ) και τα υποκοριστικά σε -ούλα, -ίτσα, -άκα, (ζωούλα, κλπ.) δεν έχουν γενική πληθυντικού.

Θεωρείτε ορθή και αποδεκτή τη γενική πληθυντικού ΚΟΦΙΝΩΝ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 339

Στο ΛΑΑ ληματογραφείται και το ουδέτερο ουσιαστικό άγχος. Όπως παρατηρούμε, δεν αποκλείεται από το λεξικογράφο η γενική πληθυντικού (φωτ. 1).

άγχος [ἄγχος] ἄγ-χος ουσ. (ουδ.) [ἄγχ-ους | -η]:
ΨΥΧΟΛ. ψυχική κατάσταση που χαρακτηρίζε-

Θεωρείτε ορθό και αποδεκτό τον τύπο ΑΓΧΩΝ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 340

Στο ΛΑΑ, στα γράμματα χ και ψ βρίσκουμε αντίστοιχα τις φράσεις «άξονας χχ'» και «άξονας ψψ'» (φωτ. 1).

δες. 4. ΜΑΘ. σύμβολο αγνώστου συνήθ. σε εξίσωση: Άξονας των χ ή άξονας χχ'. Βλ. τετμημένη, ψ. 5. ΑΘΛ. (προφ.) η ισοπαλία δύο ομάδων και το

αριστερά: ,Ψ ή ,ψ:) επτακόσιες χιλιάδες. 4. ΜΑΘ. σύμβολο αγνώστου, συνήθ. σε εξίσωση. || Ο άξονας των ψ ή άξονας ψψ'. Βλ. τετμημένη, χ.

Θεωρείτε ότι τα σύμβολα αγνώστου ΧΧ' και ΨΨ' συνιστούν λέξεις; Θεωρείτε ορθό να συμπεριλαμβάνονται στις αποδεκτές λέξεις του ελληνικού αγωνιστικού σκραμπλ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 341

Στο ερώτημα Νο 55 είχαμε πει ότι «Μελετώντας ενδελεχώς όλα τα αποδεκτά μας βοηθήματα (λεξικά και γραμματικές), δεν κατέστη δυνατό να εντοπίσουμε κάποιον κανόνα που να ρυθμίζει το πότε ακριβώς μπορεί ή δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί το τελικό -ν στην αιτιατική των αρσενικών και των θηλυκών αντωνυμιών και δεδομένης της απουσίας κανόνα, το Τμήμα Λεξικού, που επιμελείται τη δημιουργία ψηφιακής βάσης όλων των αποδεκτών κλιτικών τύπων 2 – 15 γραμμάτων του ελληνικού αγωνιστικού σκραμπλ, έχει συμπεριλάβει σ' αυτήν μόνο τους τύπους που τεκμαίρονται ξεκάθαρα μέσα από τα αποδεκτά μας βοηθήματα».

Είχατε συμφωνήσει τότε με την πρακτική αυτή. Δυστυχώς όμως δεν εξετάσαμε την αντωνυμία αυτείνος -η -ο που λημματογραφείται στο ΛΚΝ (φωτ. 1).

αυτείνος -η -ο [aftínos] αντων. δεικτ. (βλ. Ε3) : (λαϊκότρ., προφ.) αυτός. || συνήθ. με το επίρρημα αυτού σε εκφορές με επιτακτική σημασία: Αυτείνη αυτού το 'καμε, όχι εγώ.

Το Τμήμα Λεξικού δεν έχει εντοπίσει κάπου μέσα στα λεξικά μας τους τύπους ΑΥΤΕΙΝΟΝ και ΑΥΤΕΙΝΗΝ. Θεωρείτε ορθό να συμπεριλαμβάνονται στις αποδεκτές λέξεις του ελληνικού αγωνιστικού σκραμπλ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 342

Στο ΛΝΕΓ λημματογραφείται και το ουσιαστικό κουράριο, το οποίο συνοδεύεται από την επισήμανση «χωρ. πληθ.». Αντιθέτως, στο ΛΑΑ, το ίδιο λήμμα συντάσσεται χωρίς κλιτικούς περιορισμούς περί απουσίας πτώσεων. Όλα αυτά μαζί μπορείτε να τα δείτε στην παρακάτω φωτ. 1.

κουράριο (το) {χωρ. πληθ.} ΦΑΡΜ. ουσία φυτικής προελεύσεως με ισχυρή παραλυτική επίδραση, η οποία σε ακατέργαστες μορφές παρασκευαζόταν από τους Ινδιάνους της Ν. Αμερικής. για να το χρησιμοποιούν ως δηλητήριο στα βέλη τους. Επίσης **κουράρε** {άκλ.}. [ΕΤΥΜ. < ισπ. curare < kurari, λ. των Ινδιάνων της Ν. Αμερικής].

κουράριο κου-ρά-ρι-ο ουσ. (ουδ.) & κουράρε {άκλ.}: ΦΑΡΜΑΚ. ονομασία παραλυτικών ζωικών ή φυτικών ουσιών, με τις οποίες άλειφαν παλαιότ. οι Ινδιάνοι τα βέλη τους, ενώ σήμερα χρησιμοποιούνται στην αναισθησιολογία. [< γαλλ. curare]

Κατά συνέπεια, το Τμήμα Λεξικού έχει συμπεριλάβει στην ψηφιακή βάση αποδεκτών λέξεων και τους τύπους ΚΟΥΡΑΡΙΑ και ΚΟΥΡΑΡΙΩΝ. Θεωρείτε ορθό να συμπεριλαμβάνονται στις αποδεκτές λέξεις του ελληνικού αγωνιστικού σκραμπλ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 343

Είχαμε εξετάσει στα ερωτήματα 113 και 119 τα σύνθετα ρ. μισοθέλω, παραθέλω, πολυθέλω και ψιλοθέλω, για τα οποία είχατε αποφανθεί ότι δεν θα πρέπει να θεωρούνται αποδεκτοί οι τύποι με β' συνθετικό τα λαϊκότροπα θες, θέμε, θέτε, θεν,

θένε. Στο ερώτημα αυτό θα εξετάσουμε το ρ. καλοθέλω που λεξικογραφείται μόνο στο ΛΚΝ (φωτ. 1).

καλοθέλω [kaloθέlo] Ρ πρτ. καλόθελα και καλοήθελα, αόρ. καλοθέλησα, απαρέμφ. καλοθελήσει : (οικ.) επιθυμώ κτ. ή κτ. πολύ, κυρίως με αρνητική πρόταση δεν τον / το -, δε δέχομαι κτ. ή κτ. με ευχαρίστηση, δεν τον / το θέλω πολύ.

Θεωρείτε ορθό να συμπεριλαμβάνονται στις αποδεκτές στο ελληνικό σκραμπλ και οι λέξεις καλοθές, καλοθέμε, καλοθέτε, καλοθέν, καλοθένε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 344

Είχατε μελετήσει στο ερώτημα Νο 243 την κλίση του ρ. απολείπω, για το οποίο είχατε αποφανθεί ότι ο αόριστος είναι απέλιπον, απέλιπες, απέλιπε, απολίπομεν, απολίπετε, απέλιπον.

Παρατηρώντας εκ των υστέρων και το μη αποδεκτό lexigram, διαπιστώσαμε ότι στην Αρχαία Ελληνική τα α΄ πληθ. και β΄ πληθ. πρόσωπα ήταν απελίπομεν / απελίπετε και όχι απολίπομεν / απολίπετε (φωτ. 1).

Ενεργητική Μέση	ΛΥΣΑΡΙ: ΜΤΦΡ., ΣΥΝΤΑΚΤ., ΑΣΚΗΣΕΙΣ		
Οριστική	ἀπέλιπον		
ενεστώτας	ἀπέλιπες		
παρετατικός	ἀπέλιπε / ἀπέλιπεν		
μέλλοντας	ἀπελίπομεν		
αόριστος β	ἀπελίπετε		
παρακείμενος β	ἀπέλιπον		
υπερσυντέλικος β			
Υποτακτική			
ενεστώτας			
αόριστος β			
παρακείμενος β			
Ευκτική			
ενεστώτας			
μέλλοντας			
αόριστος β			
παρακείμενος β			
Προστακτική			
ενεστώτας			
αόριστος β			
παρακείμενος β			
Απαρέμφατο			
ενεστώτας			
μέλλοντας			
αόριστος β			
παρακείμενος β			
Μετοχές			
ενεστώτας - αρσενικό			
ενεστώτας - θηλυκό			

Θεωρείτε ότι η ΑΕ κλίση που δίνει στα α' πληθ. και β' πληθ. πρόσωπα το μη αποδεκτό lexigram εξακολουθεί να ισχύει και στην Κοινή ΝΕ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 345

Στο ΛΝΕΓ (Μπαμπ.), σελ. 1320, στο ρ. παραακούω δίδεται εντός παρενθέσεως μόνον ο ενεργ. αόριστος παραάκουσα, το οποίο σημαίνει ότι εάν υφίστατο και παθ. φωνή θα δινόταν εντός παρενθέσεως και ο παθ. αόρ. παραακούστηκα (ή έστω κάποια επισημάνση του τύπου «παθ. φωνή παραακούγεται, μόνο σε ενεστ. κ. παρατ.»). Ωστόσο, μέσα στο ερμηνευμα βλέπουμε τη φράση (χωρίς όμως έντονους χαρακτήρες bold) «παρα(α)κούγεται τώρα τελευταία το θέμα της εμπλοκής της χώρας μας στην κρίση των Βαλκανίων» (φωτ. 1).

παρακούω¹ [paraquíō] -ομαι Ρ (βλ. ακούω) : I. σχηματίζω διαφορετική (εσφαλμένη, ατελή) ακουστική αντίληψη σε σχέση με λόγια ή με ήχους που πραγματικά ειπώθηκαν ή ακούστηκαν, ακούω άλλο αντί άλλου: *Νόμισα πως χτύπησε το κουδούνι αλλά φαίνεται πως παράκουσα. Μίλα της πιο δυνατά, γιατί είναι γριά και παρακούει.* II. δεν υπακούω, απειθώ σε εντολή, σε διαταγή που μου δόθηκε από κπ.: *Τιμωρήθηκε, γιατί παράκουσε τις διαταγές / τις εντολές. Δεν πρέπει να παρακούμε τους γονείς μας.*

[I: αρχ. παρακούω· II: ελυστ. σημ.]

παρακούω², -γομαι : 1. ακούω κτ. με μεγάλη συχνότητα, σε μεγάλη έκτα ση: *Παρακούστηκε αυτό το τραγούδι φέτος από το ραδιόφωνο.* 2. ακούω πολύ καλά: *Άκουσες; - Άκουσα και παράκουσα.*

[παρ(α)-² ακούω]

παράσκουω ρ. μετβ. {παράκουσα} 1. ακούω πολύ καλά: *-Άκουσες τι σου είπα; -Άκουσα και παράκουσα* 2. ακούω συχνά, πολλές φορές: *παρ(α)κούγεται τώρα τελευταία το θέμα της εμπλοκής της χώρας μας στην κρίση των Βαλκανίων* (πβ. κ. λ. παρακούω).

παρακούω ρ. αμετβ. κ. μετβ. [αρχ.] {παράκούσα κ. (λόγ.) παρήκουσα} ♦ 1. (αμετβ.) ακούω λανθασμένα, αντιλαμβάνομαι κάτι άλλο από αυτό που έχει λεχθεί: *δεν μπορεί να είχε κάτι τέτοιο· θα παράκουσες* ♦ 2. (μετβ.) δείχνω απείθεια. *δεν υπακούω: παράκουσε τους γονείς του και πήγε εκεί όπου του είχαν απαγορεύσει να πάει ΣΥΝ. απειθώ.*

παρακούω πα-ρα-κού-ω ρ. (αμτβ. κ. μτβ.) {πα-ράκου-σα (λόγ.) παρήκουσα, παρακού-οντας} 1. ακούω κάτι λανθασμένα: *~σες, ποτέ δεν είπα κάτι τέτοιο.* 2. δεν υπακούω σε κάτι: *~ μια διαταγή/μια εντολή. ~οντας τις συμβουλές των μεγαλύτερων του ... Πβ. απειθαρχώ, απειθώ. ΑΝΤ. πειθαρχώ (1) [< 1: αρχ. παρακούω 2: μτγν. ~]*

Όπως παρατηρούμε στη φωτ. 1, στο ΛΚΝ λεξικογραφείται μόνον ο τύπος παρακούγομαι και ο αόρ. παρακούστηκε (δεν εμφανίζονται δηλαδή εδώ τα δύο συνεχόμενα -αα-). Παρατηρούμε επίσης ότι στο ΛΑΑ δεν λεξικογραφείται καν το ρ. παραακούω, το δε ρ. παρακούω δεν έχει παθ. φωνή.

Θεωρείτε ότι πρόκειται για εκ παραδρομής παράλειψη του συντάκτη του ΛΝΕΓ; Θεωρείτε ορθό να συμπεριλαμβάνονται στις αποδεκτές λέξεις του ελληνικού αγωνιστικού σκραμπλ (καίτοι χωρίς bold, επομένως μη αποδεκτοί από τους επίσημους

όρους αποδοχής λέξεων) και όλοι οι τύποι του ενεστωτικού θέματος του ρ. παραακούγομαι;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 346

Στο ΛΚΝ (Τριαντ.) λημματογραφείται ως ενδολήμμα (χωρίς κλιτικές πληροφορίες) και το ρ. ρασοφορώ. Σύμφωνα με γνωμοδότηση του Διευθυντή του ΙΝΣ κ. Γ. Παπαναστασίου, αρ. πρωτ. 180, ερώτ. 20, το ρ. ρασοφορώ ανήκει στην 2^η τάξη της β' συζυγίας, δηλαδή ρασοφορείς, ρασοφορεί κλπ. και όχι ρασοφοράς, ρασοφορά κλπ. (φωτ. 1).

20 Στο Λ.Κ.Ν., το «-φορώ -ούμαι» ερμηνεύεται ως β' συνθετικό στα σύνθετα ρήματα ασπροφορώ, μαυροφορώ, πενθηφορώ, ρασοφορώ, λαμπαδηφορώ, οπλοφορώ, ανθοφορώ, καρποφορώ, φυλλοφορώ, τιτλοφορώ, παρασημοφορώ. Όλα, πλην δύο εξ αυτών, σχηματίζουν το β' ενικό πρόσωπο σε -είς. Στο μαυροφορώ δίδεται το β' εν. πρ. σε -άς. Το δε ρασοφορώ απουσιάζει από το σώμα του λεξικού. Θα μπορούσατε να μας δώσετε το β' ενικό πρόσωπο για το ρ. ρασοφορώ;

Ρασοφορείς.

Στο ΛΑΑ λημματογραφείται και το αρσενικό ουσιαστικό ρασοφόρος. Στο ερμήνευμα του λήμματος γράφει ότι η λέξη ρασοφόρος δύναται να χρησιμοποιηθεί και ως επίθετο στη φράση «ρασοφόρος μοναχός» (φωτ. 2).

ρασοφόρος ρα-σο-φό-ρος ουσ. (αρσ.) (συνήθ. αρνητ. συννυποδ.): άνδρας που φορά ράσο, ιερωμένος ή καλόγερος: λαϊκοί και ~οι. Πβ. κληρικός, παπάς. || (ως επίθ.) ~ μοναχός. Βλ. -φόρος. [< μεσν. ρασοφόρος 'δόκιμος μοναχός']

Θεωρείτε ότι τεκμαίρονται και τα υπόλοιπα γένη του επιθέτου ρασοφόρος; Θεωρείτε ορθό να συμπεριλαμβάνονται στις αποδεκτές λέξεις του ελληνικού αγωνιστικού σκραμπλ και οι τύποι ρασοφόρα, ρασοφόρας, ρασοφόρες;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 347

Στην αποδεκτή «Σύγχρονη γραμματική για όλους», Γ. Μπαμπινιώτη, κεφάλαιο 4.9.5 Λόγιοι μεσοπαθητικοί τύποι του αορίστου (συνοπτικοί), § Ι. Τύποι σε -θην, -θης, -θη... προερχόμενοι από τον αρχαίο παθητικό αόριστο, σελ. 193, παρατηρούμε τη φράση «Η τροπολογία απεσύρθη λόγω ισχυρών αντιδράσεων» (φωτ. 1).

Μερικά από τα κυριότερα ρήματα αυτής τής κατηγορίας είναι τα εξής (ακολουθεί ο τύπος τού συννηθέστερου γ' ενικού προσώπου σε απλά ή σύνθετα ρήματα):

άγω: απ-ήχθη, εισ-ήχθη, διεξ-ήχθη, μετ-ήχθη, παρ-ήχθη, προ-ήχθη, συν-ήχθη...

αίρω: ήρθη, εξ-ήρθη

λαμβάνω: ελήφθη, αντ-ελήφθη, κατ-ελήφθη, παρ-ελήφθη, προσ-ελήφθη...

λέγω: ελέχθη, προ-ελέχθη...

συνάπτω: συνήφθη

τίθεμαι: ετέθη, κατ-ετέθη, προσ-ετέθη, συν-ετέθη...

Παραδείγματα:

Παραμένει άγνωστος ο αριθμός όσων διεσώθησαν από το ναυάγιο

Κατετέθη την τελευταία ημέρα τής προθεσμίας η προσφορά για τον διαγωνισμό.

Δεν ελήφθη καμία απόφαση

Όπως ελέχθη προηγουμένως, υπάρχουν οι εξής δυνατότητες...

Η τροπολογία απεσύρθη λόγω ισχυρών αντιδράσεων

Όσοι δεν εκλήθησαν στο συνέδριο τού κόμματος στράφηκαν στη συνέχεια εναντίον τής οργανωτικής επιτροπής

Θεωρείτε ορθό να συμπεριλαμβάνονται στις αποδεκτές λέξεις όλα τα πρόσωπα ενικού και πληθυντικού, δηλαδή απεσύρθη, απεσύρθης, απεσύρθη, απεσύρθημεν, απεσύρθητε, απεσύρθησαν;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 348

Στο ΛΣΓ (Μπαμπ.), Ορθογραφικό Παράρτημα, Α. Ορθογραφία Ληκτικών Στοιχείων, § 62, σελ. Π24 παρατηρούμε το γ' ενικό πρόσωπο «επέμφθη» (φωτ. 1).

62 -η

Α. Γ' πρόσωπο παθητικού αορίστου (και σπανιότερα -ην, α' πρόσωπο σε λόγιο ύφος, π.χ. εξερράην επλήγην κ.λπ.)

Τύποι ρημάτων από την αρχαία και λόγια παράδοση (και σε εκφράσεις): απεπέμφθη, εκλάπη, επελέγη, ελήφθη, ενεπλάκη, εξερράγη, επελέγη, επέμφθη, επλήγη, εστάλη, ετέθη, ετράπη κ.ά.
ο κύβος ερρίφθη, έκαστος εφ' ω ετάχθη, εις τα εξ ων συνετέθη

Θεωρείτε ορθό να συμπεριλαμβάνονται στις αποδεκτές λέξεις όλα τα πρόσωπα ενικού και πληθυντικού, δηλαδή επέμφθη, επέμφθης, επέμφθη, επέμφθημεν, επέμφθητε, επέμφθησαν;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 349

Η σπάνια λόγια ή αρχαιοπρεπής δεικτική αντωνυμία τοσούτος, τοσαύτη, τοσούτο(ν) λεξικογραφείται μόνον στο ΛΝΕΓ και στο ΛΑΑ. Πέραν των τεσσάρων αυτών τύπων (ΤΟΣΟΥΤΟΣ, ΤΟΣΑΥΤΗ, ΤΟΣΟΥΤΟ, ΤΟΣΟΥΤΟΝ), από το ΛΝΕΓ τεκμαίρονται επιπροσθέτως και η γενική πληθυντικού ΤΟΣΟΥΤΩΝ, καθώς και η δοτική ΤΟΣΟΥΤΩ από την αποδεκτή φράση (με έντονους χαρακτήρες) «τοσούτω μάλλον». Όλα αυτά μαζί μπορείτε να τα δείτε στην παρακάτω φωτ. 1.

ΤΟΣΟΥΤΟΣ, τοσαύτη. τοσούτῳ [τοσούτων] (λόγ.-σπάν.) τόσο μεγάλος ή τόσο πολύς. ΦΡ. **τοσούτω μάλλον** (τοσούτῳ μᾶλλον) τόσο περισσότερο, κατά κύριο λόγο, πόσο μάλλον: οι πολιτικοί ηγέτες οφείλουν να είναι άψυγοι. ~ εφόσον θέλουν να θεωρούνται πρότυπα.
[ΕΤΥΜ. < αρχ. τοσούτος < τόσοσ + ούτος].

ΤΟΣΟΥΤΟΣ, ΤΟΣΑΥΤΗ, ΤΟΣΟΥΤΟ(Ν) [τοσούτος] το-
σού-τος δεικτ. αντων. (σπάν.-αρχαιοπρ.): τόσο
μεγάλος ή πολύς. • ΦΡ.: πολλῶ (δε) μάλλον βλ.
μάλλον [< αρχ. τοσούτος]

Το Τμήμα Λεξικού προβληματίζεται σχετικά με τον σχηματισμό των υπόλοιπων πτώσεων των τριών γενών, οι οποίες δεν τεκμαίρονται στα αποδεκτά μας λεξικά. Συμβουλευτήκαμε και το μη αποδεκτό lexigram (φωτ. 2).

- τοσούτος (λόγ.)	- τοσαύτη (λόγ.)	- τοσούτο (λόγ.)
- τοσούτου (λόγ.)	- τοσαύτης (λόγ.)	- τοσούτου (λόγ.)
- τοσούτω (λόγ.)	- τοσαύτη (λόγ.)	- τοσούτω (λόγ.)
- τοσούτον (λόγ.)	- τοσαύτην (λόγ.)	- τοσούτο (λόγ.)
-	-	-
- τοσούτοι (λόγ.)	- τοσαύται (λόγ.)	- τοσαύτα (λόγ.)
- τοσούτων (λόγ.)	- τοσούτων (λόγ.)	- τοσούτων (λόγ.)
- τοσούτοις (λόγ.)	- τοσαύταις (λόγ.)	- τοσούτοις (λόγ.)
- τοσούτους (λόγ.)	- τοσαύτας (λόγ.)	- τοσαύτα (λόγ.)
-	-	-

Σας παρακαλούμε να απαντήσετε στα τέσσερα παρακάτω υποερωτήματα, επιλέγοντας μόνο μία από τις επιλογές απαντήσεων στο Α, μόνο μία στο Β, μόνο μία στο Γ και μόνο μία στο Δ. Δηλαδή βάζετε συνολικά 4 ψήφους.

Α. Αρσενικό. Θεωρείτε αποδεκτούς τους τύπους ΤΟΣΟΥΤΟΥ, ΤΟΣΟΥΤΟΙ, ΤΟΣΟΥΤΟΥΣ; Επιλογές απαντήσεων: Α: ΝΑΙ – Α: ΟΧΙ.

Β. Θηλυκό. Θεωρείτε αποδεκτούς τους τύπους της ομάδας Β1 (ΤΟΣΑΥΤΗΣ, ΤΟΣΑΥΤΗΝ, ΤΟΣΑΥΤΑΙ, ΤΟΣΑΥΤΑΣ) ή τους τύπους της ομάδας Β2 (ΤΟΣΑΥΤΗΣ, ΤΟΣΑΥΤΗ, ΤΟΣΑΥΤΕΣ, ΤΟΣΑΥΤΕΣ) ; Επιλογές απαντήσεων: Β: Ορθοί οι τύποι Β1 – Β: Ορθοί οι τύποι Β2.

Γ. Ουδέτερο. Θεωρείτε αποδεκτό τον τύπο της ονομαστικής πληθυντικού ΤΟΣΑΥΤΑ ή τον τύπο ΤΟΣΟΥΤΑ; Επιλογές απαντήσεων: Γ: ΤΟΣΑΥΤΑ – Γ: ΤΟΣΟΥΤΑ.

Δ. Δοτικές πληθυντικού. Θεωρείτε αποδεκτούς τους τύπους ΤΟΣΟΥΤΟΙΣ, ΤΟΣΑΥΤΑΙΣ; Επιλογές απαντήσεων: Δ: ΝΑΙ – Δ: ΟΧΙ.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Α: ναι – Β: ορθοί οι τύποι Β2 – Γ: τοσαύτα – Δ: όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 350

Είχαμε εξετάσει στο ερώτημα Νο 101 τον τρόπο σχηματισμού της συνοπτικής προστακτικής του β' πληθυντικού του άσιγμου ενεργητικού αοριστικού θέματος και το πότε ακριβώς δύναται να σχηματίζεται με συγκοπή του -ε-, όπως λ.χ. στους λεξικογραφημένους τύπους πάρτε, σύρτε, κάντε και φέρτε. Σύμφωνα με την τότε γνωμοδότησή σας, αποδεκτοί θεωρούνται πλέον και οι τύποι πλύντε, γείρτε, δείρτε, γδάρτε.

Είχατε επίσης αποφανθεί τότε ότι τα ρ. εγείρω, ανεγείρω, διεγείρω, εξεγείρω, συναγείρω, σπέρνω, σπείρω, διασπείρω, φθείρω, διαφθείρω, αναφέρω, αποφέρω, προφέρω, συμφέρω, συμφύρω, καταφέρω, καταφέρνω, διαφέρω, επιφέρω, εκδέρω, κείρω, οικτίρω, κάμνω, κλίνω, ποικίλλω, προβάλλω, ανατέλλω, σφάλλω, αναγγέλλω, αντιδιαστέλλω, διασύρω, επισύρω, διακρίνω, επικρίνω σχηματίζουν τη συνοπτική προστακτική του β' πληθυντικού του ενεργ. αορίστου υποχρεωτικά χωρίς συγκοπή του -ε-.

Επίσης, είχαμε εξετάσει στο ερώτημα Νο 119 Ζ τα σύνθετα ρήματα με α' συνθετικό το παραγωγικό πρόθημα πολυ-. Είχατε αποφανθεί τότε ότι αυτά «κλίνονται μόνο στη φωνή που δίδεται και μόνο στο ενεστωτικό τους θέμα, σύμφωνα και με τους όρους αποδοχής λέξεων».

Στο ερώτημα αυτό θα εξετάσουμε κάποια ακόμη ρήματα, τα οποία είναι σύνθετα (παράγωγα) των ρημάτων εκείνων που σχηματίζουν την εν λόγω προστακτική με συγκοπή του -ε-. Εν προκειμένω, τα ρ. ξεκάνω, προκάνω, αποκάνω, παρακάνω, ματακάνω, συγκάνω, αποπλένω, ξενοπλένω, ξεπλένω, ξεσέρνω, ξεγδέρνω. Αντιθέτως, δεν θα εξετάσουμε τα ρ. πολυκάνω και πολυπλένω, διότι – σύμφωνα με την ετυμολογία σας και σύμφωνα και με τους όρους αποδοχής λέξεων – αυτά δεν σχηματίζουν καθόλου αόριστο, άρα ούτε και προστακτική αορίστου.

Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους ξεκάντε, προκάντε, αποκάντε, παρακάντε, ματακάντε, συγκάντε, αποπλύντε, ξενοπλύντε, ξεπλύντε, ξεσύρτε, ξεγδάρτε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 351

Στο ερώτημα αυτό θα ασχοληθούμε με το ρ. αυξάνω και τα εμπρόθετα επαυξάνω και προσαυξάνω. Από τα 4 αποδεκτά μας λεξικά, το μόνο στο οποίο εμφανίζεται διτυπία στον ενεργ. αόριστο του ρ. αυξάνω είναι το ΛΑΑ, όπου μαζί με τον τύπο αύξησα δίδεται και ο (λόγ.) τύπος ηύξησα. Στα δε εμπρόθετα επαυξάνω και προσαυξάνω λεξικογραφούνται μόνον οι αναύξητοι τύποι του ενεργητικού αορίστου επαύξησα και προσαύξησα (φωτ. 1).

αυξάνω [αὐξάνω] αὐ-ξά-νω ρ. (μτβ. κ. αμτβ.)
{αύξ-ησα (λόγ.) ηύξησα, -ήθηκε, -ημένος, αυξαν-
όμενος, -οντας}: κάνω κάτι μεγαλύτερο ή περισ-
σότερο από ό,τι είναι, γίνομαι μεγαλύτερος ή πε-

επαυξάνω [ἐπαυξάνω] ε-παυ-ξά-νω ρ. (μτβ.)
{επαύξη-σε, επαυξή-θηκε, -μένος, επαυξάν-
οντας} (λόγ.): αυξάνω πιο πολύ, κάνω κάτι

προσαυξάνω προ-σαυ-ξά-νω ρ. (μτβ.) {προ-
σαύξ-ησε, -ήσει, -ήθηκε, -ηθεί, προσαυξάν-
οντας, προσαυξ-ημένος} (επίσ.): αυξάνω περισ-

Στα ΛΝΕΓ, ΛΣΓ, ΛΚΝ τα τρία αυτά ρήματα εμφανίζουν μόνον αναύξητους τύπους στον ενεργ. αόρ. (αύξησα, επαύξησα, προσαύξησα).

Το Τμήμα Λεξικού έχει βέβαια καταχωρίσει στην ψηφιακή βάση δεδομένων των αποδεκτών λέξεων 2 – 15 γραμμάτων του ελληνικού αγωνιστικού σκραμπλ τους τύπους του αορίστου ηύξησα, ηύξησες, ηύξησε, ηύξησαν και του παρατατικού ηύξανα, ηύξανες, ηύξανε, ηύξαναν.

Θεωρείτε ότι τα ρ. επαυξάνω και προσαυξάνω αποτελούν παράγωγα του ρ. αυξάνω; Εάν ναι, τότε βάσει των όρων αποδοχής λέξεων θα πρέπει να καταχωριστούν στις αποδεκτές λέξεις και οι τύποι επηύξησα, επηύξησες, επηύξησε, επηύξησαν, επηύξανα, επηύξανες, επηύξανε, επηύξαναν, προσηύξησα, προσηύξησες, προσηύξησε, προσηύξησαν, προσηύξανα, προσηύξανες, προσηύξανε, προσηύξαναν. Συμφωνείτε ότι τα ρ. επαυξάνω και προσαυξάνω αποτελούν παράγωγα του ρ. αυξάνω;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 352

Στο ερώτημα αυτό θα ασχοληθούμε με το ρ. δύναμαι.

Στο ΛΚΝ δεν συνοδεύεται από κανένα κλιτικό υπόδειγμα. Απουσιάζει παντελώς η κλίση του ενεστώτα και του παρατατικού. Μας παρέχεται μόνον ο αόριστος δυνήθηκα και το απαρέμφατο δυνήθει.

Στο ΛΑΑ παρέχονται όλα τα πρόσωπα του ενεστώτα (δύναμαι, δύνασαι, δύναται, δυνάμεθα, δύνασθε, δύνανται). Απουσιάζει παντελώς ο παρατατικός. Μας παρέχεται το απαρέμφατο δυνηθεί.

Στο ΛΝΕΓ παρέχονται όλα τα πρόσωπα του ενεστώτα (δύναμαι, δύνασαι, δύναται, δυνάμεθα, δύνασθε, δύνανται). Εμφανίζεται τριπλός παρατατικός, ήτοι: α) εδυνάμην, εδύνασο, εδύνατο, εδυνάμεθα, εδύνασθε, εδύναντο, β) ηδυνάμην, ηδύνασο, ηδύνατο, ηδυνάμεθα, ηδύνασθε, ηδύναντο, γ) δυνόμουν, δυνόσουν, δυνόταν, δυνόμασταν, δυνόσασταν, δύνονταν. Εμφανίζεται διπλός αόριστος, ήτοι: α) δυνήθηκα και β) εδυνήθην, -ης, -η κλπ. Δίδεται και η τριγενής μετοχή παθητικού αορίστου δυνηθείς, δυνηθείσα, δυνηθέν. Τέλος, ως υπολήμμα λημματογραφείται και το ρ. δύνομαι.

Στο ΛΣΓ παρέχονται σχεδόν οι ίδιοι τύποι με εκείνους του ΛΝΕΓ. Απλώς απουσιάζει η μετοχή.

Όλα αυτά μαζί μπορείτε να τα δείτε με την ως άνω σειρά στην παρακάτω φωτ. 1.

δύναμαι [díname] Ρ αόρ. δυνήθηκα, απαρέμφ. δυνηθεί : (λόγ.) μπορώ, έχω το δικαίωμα ή τη δικαιοδοσία.

[λόγ. < αρχ. δύναμαι]

δύναμαι δύ-να-μαί ρ. (μτβ.) {δύν-ασαι, -αται, -άμεθα, -ασθε, -ανται | δυνη-θεί, συνήθ. στο γ' πρόσ.} (επίσ.): μπορώ, έχω τη δυνατότητα ή το δικαίωμα να κάνω κάτι: *Η εταιρεία -αται να συνάπτει παντός είδους συμβάσεις. Πβ. είμαι σε θέση να ...* ΑΝΤ. αδυνατώ [< αρχ. δύναμαι]

δύναμαι ρ. μετβ αποθ. {δύν-ασαι, -αται, -άμεθα, -ασθε, -ανται κ. δύν-εσαι, -εται, -όμαστε, -εστε, -ονται. δύσchr. παρατ. εδυνάμην κ ηδυνάμην, -ασο, -ατο, -άμεθα, -ασθε, -αντο κ δυνό-μουν, -σουν, -ταν, -μασταν, -σασταν, δύνονταν | δυνήθηκα (λόγ. εδυνήθην, -ης, -η.. μτχ δυνηθείς, -είσα, -έν)} 1. (λόγ.) έχω τη δυνατότητα (να πράξω κάτι): ο νέος εκπαιδευτικός πρέπει να δύναται να ανταποκριθεί επάξια στην αποστολή του ΣΥΝ μπορώ 2. διαθέτω αντοχή. δύναμη: «δύνεσαι, μάυρε μ', δύνεσαι, στο γαίμα για να πλέξεις;» (ακριτικό τραγ.). Επίσης (σπάν-λαϊκ.) **δύνομαι**. ➡ ΣΧΟΛΙΟ λ. δύναμη, αποθετικός.

δύ|να|μαι Ρ {δύν-ασαι, -αται, -άμεθα, -ασθε, -ανται, παρατ. δύσchr. εδυνάμην/ηδυνάμην, -ασο, -ατο, -άμεθα, -ασθε, -αντο, αόρ. δυνήθηκα, κ. (λόγ.) εδυνήθην Ρ39, να/θα δυνηθώ} (λόγ.) μπορώ. ➡ δύναμη.

Σας παρακαλούμε να παρατηρήσετε προσεκτικά τη φωτ. 1. Παρατηρήστε επίσης προσεκτικά και το εδάφιο των όρων αποδοχής λέξεων «Ο παρατατικός «ακολουθεί» τον αόριστο, δηλ. εάν το ρήμα παίρνει εσωτερική εμφανή αύξηση στον αόριστο, τότε παίρνει

υποχρεωτικά και στον παρατατικό, εκτός εάν τα βοηθήματα ορίζουν ρητώς διαφορετικά». Το Τμήμα Λεξικού θεωρεί ότι δεν προκύπτει από τη διατύπωση ότι ισχύει και το αντίστροφο. Υπενθυμίζεται εξάλλου ότι σύμφωνα με τους όρους αποδοχής ο αόριστος θα πρέπει να δίδεται ρητώς. Ακολουθώντας σας παρακαλούμε να απαντήσετε στα δύο παρακάτω υποερωτήματα:

A. Θεωρείτε ότι από το ΛΚΝ (Τριαντ.) τεκμαίρονται και πρέπει να είναι αποδεκτά το α' πληθ. πρόσωπο ενεστ. δυνάμαστε και το β' πληθ. πρόσωπο ενεστ. δύναστε;

B. Θεωρείτε ότι τεκμαίρεται από κάπου και πρέπει να είναι αποδεκτός ο αόριστος ηδυνήθην, ηδυνήθης, ηδυνήθη, ηδυνήθημεν, ηδυνήθητε, ηδυνήθησαν;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: A: όχι – B: ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 353

Στο ερώτημα αυτό θα ασχοληθούμε με το ρ. καθαίρω -ομαι. Στα αποδεκτά μας λεξικά (ως συνήθως) δεν δίδεται πουθενά ο ενεργ. παρατατικός του. Υφίσταται όμως διτυπία στον ενεργ. αόριστο, ήτοι εκάθαρα και καθήρα (φωτ. 1).

καθαίρω [καθέρο] -ομαι Ρ σπάν. αόρ. *εκάθαρα*, απαρέμφ. *καθάρει*, παθ. αόρ. *καθάρθηκα*, απαρέμφ. *καθαρθεί*, μππ. *καθαρμένος* : (λόγ.) εξαγνίζω.

[λόγ. < αρχ. καθαίρω]

καθαίρω ρ. μετβ. {καθήρα} (αρχαιοπρ.) απαλλάσσω (από το βάρος αμαρτημάτων ή εγκλημάτων): καθιστώ αγνό, καθαρό, εξαγνίζω: το κήρυγμα αγάπης του ιερέα καθαίρει τις ψυχές των πιστών. ◀ ΣΧΟΛΙΟ λ. αίρω.
[ΕΓΥΜ. αρχ. < *καθάρ-ῥω < καθαρός].

καθαίρω κα-θαί-ρω ρ. (μετβ.) {καθήρε, καθαρ-θεί, -μένος (συνήθ. λογιότ.) κεκαθαρμένος} (λόγ.): **καθαρίζω**: (μετφ., ΕΚΚΛΗΣ.) Το σώμα/η ψυχή ~εται με τη νηστεία. ΣΥΝ. απο~, εξαγνίζω. || (κυριολ.) **Κεκαθαρμένο νερο**. [< αρχ. καθαίρω]

Σας παρακαλούμε να απαντήσετε στα τρία παρακάτω υποερωτήματα:

A. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους του ενεργ. παρατατικού με αύξηση εκάθαιρα, εκάθαιρες, εκάθαιρε, εκαθαίραμε, εκαθαίρατε, εκάθαιραν, εκαθαίρανε;

B. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους του ενεργ. παρατατικού χωρίς αύξηση κάθαιρα, κάθαιρες, κάθαιρε, καθαίραμε, καθαίρατε, κάθαιραν, καθαίρανε;

Γ. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους του ενεργ. αορίστου χωρίς αύξηση κάθαρα, κάθαρες, κάθαρε, καθάραμε, καθάρατε, κάθαραν, καθάρανε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Α: όχι – Β: όχι – Γ: όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 354

Στο ερώτημα αυτό θα ασχοληθούμε με το ρ. διαβλέπω. Σε όλα τα αποδεκτά μας λεξικά υφίσταται διτυπία στον αόριστο, ήτοι διέβλεψα και διείδα (φωτ. 1).

διαβλέπω [διανλέρο] Ρ αόρ. διέβλεψα και διείδα, απαρέμφ. διαβλέψει : διακρίνω κτ. πριν να συμβεί ή πριν να εκδηλωθεί πλήρως, με βάση ορισμένες ενδείξεις ή / και με προσεκτική και οξυδερκή παρατήρηση: – κινδύνους / ύποπτους σκοπούς. Διέβλεψε / διείδε την πορεία των γεγονότων / των εξελίξεων.

[λόγ. < αρχ. διαβλέπω 'βλέπω καθαρά' σημδ. γαλλ. entrevoir ή γερμ. durchsehen, durchschauen]

διαβλέπω ρ. μετβ. [αρχ | {διέβλεψα κ διείδα (να/θα διίδω)} **1.** συμπεραίνω από συγκεκριμένα δεδομένα ή ενδείξεις. κάνω προβλέψεις (βάσει αυτών) για μελλοντικές εξελίξεις. ο Τύπος διαβλέπει νέα κρίση

διαβλέπω δι-α-βλέ-πω ρ. (μτβ.) {διέβλε-ψα (λόγ.) διείδα, διαβλέ-ψει, διαβλέπ-οντας}: αναγνωρίζω ότι κάτι ισχύει, συμβαίνει ή συμπεραίνω ότι θα

δι|α|βλέ|πω Ρ4α, Ρ41α {διέβλεψα κ. διείδα, να/θα διαβλέψω} **1** συμπεραίνω μελλοντικές εξελίξεις από συγκεκριμένα δεδομένα ή ενδείξεις: ο αρθρογράφος διαβλέπει κρίση στις σχέσεις των δύο χωρών **ΣΥΝ.** εικάζω **2** (ειδικότ.) διαισθάνομαι: ~ τους σκοπούς κάποιου / τον κίνδυνο.

Το Τμήμα Λεξικού προβληματίζεται σχετικά με τον τρόπο σχηματισμού της προστακτικής αορίστου. Συμβουλευτήκαμε και το μη αποδεκτό lexigram (φωτ. 2).

λήμμα	μέρος	φωνή	χρόνος	έγκλιση	αριθμός	πρόσωπο
διαβλέπω	ρήμα	ενεργητική	ενεστώτας	οριστική	ενικός	πρώτο
				υποτακτική		

Ενεργητική

Οριστική

ενεστώτας

παρατατικός

αόριστος

αόριστος β

παρακείμενος

υπερσυντέλικος

συντελεσμένος μέλλοντας

εξακολουθητικός μέλλοντας

συνοπτικός μέλλοντας

συνοπτικός μέλλοντας

Υποτακτική

ενεστώτας

αόριστος

αόριστος β

παρακείμενος

Προστακτική

ενεστώτας

αόριστος

Απαρέμφατο

αόριστος

-

διάβλεψε

-

-

διαβλέψτε διαβλέψατε (λόγ.)

-

ΧΡΟΝ. ΑΝΤ. & ΑΡΧ. ΧΡΟΝΟΙ

ΝΕΑ ΠΑΝΟΡΑΜΙΚΗ ΚΛΙΣΗ

ΘΕΩΡΙΑ

μέρος

φωνή

χρόνος

έγκλιση

ρήμα

ενεργητική

αόριστος

προστακτική

Σας παρακαλούμε να παρατηρήσετε τις τέσσερις παρακάτω επιλογές για την προστακτική αορίστου του ρ. διαβλέπω και να επιλέξετε εκείνη ή εκείνες που θεωρείτε ορθές και αποδεκτές:

- Α. διάβλεψε / διαβλέψτε
- Β. διιδές / διιδείτε
- Γ. διαδές / διαδεείτε
- Δ. διδές / διδεείτε

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: μόνον το Α: διάβλεψε / διαβλέψτε

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 355

Στο ερώτημα αυτό θα ασχοληθούμε με το ρ. απολλύω. Λεξικογραφείται μόνο στο ΛΝΕΓ και στο ΛΑΑ. Παρατηρώντας τις επισημάνσεις «εύχρηστοι οι τύποι...» και «εύχρηστο μόνο στους τύπους...», ο αναγνώστης συμπεραίνει πως αμφότερα τα λεξικά αυτά υπογραμμίζουν ότι πρόκειται για ρήμα ελλειπτικό (φωτ. 1).

ἀπολλύω ρ. μέτρ. {εύχρ. οι τύποι απώλ-εσα (νά/θα απολέσω, έχω απολέσει), -έσθην, -ης, -η... (μτχ. απολεσθείς, -είσα, -έν)} (λόγ.) χάνω: απώλεσε την ψυχραιμία του || απωλέσθη χαρτοφύλακας με σημαντική έγγραφα. ΦΡ. **σπολεσθέντα αντικείμενα** (επιγραφή σε δημόσιους χώρους, π.χ. αεροδρόμια, σχολεία κ.ά.) χώρος όπου εκτίθενται αντικείμενα που έχουν χαθεί («απολεσθεί»), για να αποδοθούν στους κατόχους τους.
[ΕΤΥΜ αρχ. < ἀπόλλυμι «καταστρέφω, σκοτώνω» < ἀπο- + ὄλλυμι < *ὄλ-νυ-μι, βλ. κ. λ. ἀπώλεια, ἀπολωλός (πρόβατο). ὄλεθρος].

ἀπολλύω [ἀπολλύω] α-πολ-λύ-ω ρ. (μτβ.) {εύχρ. μόνο στους τ. απώλε-σα, απολέ-σει, απωλέ-σθη-κε (λόγ. -σθη, μτχ. απολε-σθείς, -σθείσα, -σθέν), απολε-σθεί} (επίσ.): χάνω: ~σε το αξίωμα/τις ελπίδες του/κάθε έννοια αξιοπρέπειας. Μετοχές που ~σαν το ...% της αξίας τους. ~σθη η ευκαιρία να ... Αντικείμενα που ~σθηκαν ή εκλάπησαν κατά τη μεταφορά. || Οπλίτες που ~σθησαν κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων (= χάθηκαν, σκοτώθηκαν). • ΦΡ.: μωραίνει Κύριος ον βούλεται απολέσαι βλ. μωραίνω • βλ. απολεσθείς [< αρχ. ἀπολλύω, ἀπόλλυμι]

Στο ερώτημα Νο 241 είχατε ερωτηθεί εάν θεωρείτε ορθό να περιλαμβάνονται στις αποδεκτές λέξεις του ελληνικού σκραμπλ όλα τα πρόσωπα του ενεργητικού ενεστώτα, δηλαδή οριστική απολλύ-ω, -εις, -ει, -ο(υ)με, -ετε, -ουν(ε) και προστακτική απόλλυε. Είχατε τότε αποφανθεί θετικά.

Σας παρακαλούμε να απαντήσετε στις τέσσερις παρακάτω υποερωτήσεις:

A. Θεωρείτε ορθό και αποδεκτό τον ενεργητικό παρατατικό χωρίς αύξηση, δηλαδή απόλλυα, -ες κλπ.;

B. Θεωρείτε ορθό και αποδεκτό τον ενεργητικό παρατατικό με αύξηση, δηλαδή απέλλυα, -ες κλπ.;

Γ. Θεωρείτε ορθό και αποδεκτό το ενεστωτικό θέμα (ενεστώτα και παρατατικό) της παθητικής φωνής, δηλαδή απολλύομαι, -σαι κλπ., απολλύου, απολλυόμουν(α), -σουν(α) κλπ.;

Δ. Θεωρείτε ορθό και αποδεκτό το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής αορίστου της παθητικής φωνής απολέσου;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Α: όχι – Β: όχι – Γ: ναι – Δ: ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 356

Στο λημματολόγιο όλων των αποδεκτών μας βοηθημάτων λεξικογραφούνται πολλά σύνθετα ουσιαστικά (άλλοτε αποκλειστικώς μονογενή αρσενικά και άλλοτε διγενή μονοκατάληκτα αρσενικά και θηλυκά), στα οποία ως β' συνθετικό εμφανίζεται το ληκτικό επίθημα «-άρχης». Το επίθημα αυτό λημματογραφείται αυτόνομα στα 3 από τα 4 λεξικά μας, ήτοι ΛΝΕΓ, ΛΑΑ, ΛΚΝ, όπως ακριβώς φαίνονται με τη σειρά αυτή στην παρακάτω φωτ. 1.

-άρχης [(λόγ.) κλητ. -άρχα] λεξικό επίθημα που δηλώνει: 1. το πρόσωπο που αποτέλεσε το πρώτο και αρχαιότερο μέλος (γενιάς, πατριάς κ.λπ.): *γεν-άρχης, πατρι-άρχης* 2. το πρόσωπο που ασκεί καθοδήγηση, εξουσία ή διοίκηση σε έναν χώρο: *γυμνασι-άρχης, θιασ-άρχης, νομ-άρχης, ταγματ-άρχης* 3. τον ιδιοκτήτη *εργοστασι-άρχης, καταστηματ-άρχης, αιθουσ-άρχης*
[ΕΤΥΜ Λεξικό επίθημα τής Αρχ και Ν Ελληνικής, που προέρχεται από το ἄρχω].

-άρχης [-άρχη (λόγ.) -άρχου, κλητ. (λόγ.) -άρχα | -αρχών] επίθημα αρσενικών και θηλυκών ουσιαστικών που δηλώνει 1. τον επικεφαλής, τον προϊστάμενο: *επιτελ~/ομαδ~. || Λιμεν~/λυκει~/νομ~/περιφερει~/φροντιστηρι~. || (τον ηγεμόνα:) Μον~. Πλανητ~.* 2. το πρώτο στην τάξη μέλος ή τον παλαιότερο πρόγονο: *πατρι~. || Γεν~.* 3. τον ιδιοκτήτη: *εργοστασι~/καναλ~/λεσχι~/μιντι~.*

-άρχης [áris] : β' συνθετικό σε σύνθετα αρσενικά ουσιαστικά· δηλώνει: 1. το πρόσωπο που ασκεί την εξουσία στο τμήμα του κράτους που δηλώνει το α' συνθετικό: *νομ~, κοινοτ~.* 2. το πρόσωπο που ασκεί την εξουσία στο στρατιωτικό τμήμα που υπονοεί το α' συνθετικό: *επιτελ~, περιπολ~, πλωτ~, σωματ~, ταγματ~, συνταγματ~, στρατοπεδ~.* 3. δημόσιο λειτουργό που προϊσταται στην υπηρεσία που υπονοεί το α' συνθετικό: *αερολιμεν~, γυμνασι~, δασ~, λιμεν~, λυκει~, σταθμ~. || προσωπ~, τμηματ~.* 4. τον ιδιοκτήτη αυτού που δηλώνει το α' συνθετικό: *εργοστασι~, καταστηματ~.*

[λόγ. < αρχ. -άρχης (< ἄρχ(ω) -ης ως β' συνθ. για δήλωση στρατ. ή πολιτικών αξιωματούχων: αρχ. ἑκατοντ-άρχης 'εκατόνταρχος', γυμνασι-άρχης 'επόπτης γυμναστηρίου', ελνστ. λιμεν-άρχης]

Όπως παρατηρείτε στη φωτ. 1, στο ΛΝΕΓ γίνεται αναφορά στην κλητική σε -άρχα, ενώ στο ΛΑΑ γίνεται αναφορά αφενός στην κλητική σε -άρχα και αφετέρου και στη γενική σε -άρχου.

Στο ερώτημα Νο 109 Ζ είχαμε δει ότι στα ΛΝΕΓ και ΛΣΓ παρέχονται ρητώς μέσα στα αντίστοιχα λήμματα οι τύποι της κλητικής αλυτάρχα, αυλάρχα, γυμνασιάρχα, λυκειάρχα, νομάρχα, περιφερειάρχα, πλωτάρχα, προσωπάρχα, στρατάρχα, στρατοπεδάρχα, συνταγματάρχα, σχολάρχα, ταγματάρχα, τμηματάρχα, τομεάρχα, υπενωμοτάρχα, υπερνομάρχα.

Στο ερώτημα Νο 82 είχαμε μελετήσει τα διγενή ουσιαστικά σε -άρχης και είχαμε δει α) ότι στο ΛΝΕΓ παρέχονται ρητώς οι τύποι της γενικής του θηλυκού γένους γυμνασιάρχου, εργοστασιάρχου, θαλαμάρχου, θιασάρχου, λυκειάρχου, νομάρχου, περιφερειάρχου, τμηματάρχου, υπερνομάρχου, β) ότι στο ΛΣΓ παρέχεται και ο τύπος της γενικής του θηλυκού γένους ταγματάρχου και γ) ότι δεν παρέχονται οι τύποι της γενικής αερολιμενάρχου, αιθουσάρχου, αιρεσιάρχου, αντινομάρχου, κοινοτάρχου, προσωπάρχου, συνταγματάρχου και τομεάρχου στα αντίστοιχα θηλυκού γένους ουσιαστικά, τους οποίους όμως εγκρίνατε εσείς οι ίδιοι με την τότε ετυμολογία σας.

Επιπλέον των ανωτέρω, το Τμήμα Λεξικού έχει καταχωρίσει στην ψηφιακή βάση 2 – 15 λέξεων και τους τύπους επιτελάρχα, ομαδάρχα, λιμενάρχα, φροντιστηριάρχα, μονάρχα, πλανητάρχα, πατριάρχα, γενάρχα, εργοστασιάρχα, καναλάρχα, λεσχιάρχα, μιντιάρχα, που θεωρεί ότι τεκμαίρονται από το ερμηνεύμα του λήμματος «-άρχης» στο ΛΑΑ.

Επιπροσθέτως, το ΤΛ έχει καταχωρίσει και τους τύπους γενάρχου, επιτελάρχου, καναλάρχου, λεσχιάρχου, λιμενάρχου, μιντιάρχου, μονάρχου, ομαδάρχου, πατριάρχου, περιφερειάρχου, πλανητάρχου, που επίσης θεωρεί ότι τεκμαίρονται από το ερμηνεύμα του λήμματος «-άρχης» στο ΛΑΑ, καθώς και τον τύπο πλωτάρχου διότι λεξικογραφείται ως διγενές (φωτ. 2).

πλωτάρχης πλω-τάρ-χης ουσ. (αρσ. + θηλ.):
ΣΤΡΑΤ. ανώτερος αξιωματικός του Πολεμικού
Ναυτικού και του Λιμενικού Σώματος, ανώτερος
από τον υποπλοίαρχο και κατώτερος από τον
αντιπλοίαρχο κατά έναν βαθμό. Βλ. -άρχης.
[< μτγν. πλωτάρχης 'κυβερνήτης πλοίου', γαλλ.
capitaine de corvette]

Σας παρακαλούμε να παρατηρήσετε ξανά τις φωτ. 1 και φωτ. 2 και στη συνέχεια να απαντήσετε στα πέντε παρακάτω υποερωτήματα:

A. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους της κλητικής επιτελάρχα, ομαδάρχα, λιμενάρχα, φροντιστηριάρχα, μονάρχα, πλανητάρχα, πατριάρχα, γενάρχα, εργοστασιάρχα, καναλάρχα, λεσχιάρχα, μιντιάρχα, τους οποίους το Τμήμα Λεξικού έχει καταχωρίσει στην ψηφιακή βάση 2 – 15 λέξεων λόγω του ότι θεωρεί ότι τεκμαίρονται από το ερμήνευμα του λήμματος «-άρχης» στο ΛΑΑ;

B. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους της γενικής γενάρχου, επιτελάρχου, καναλάρχου, λεσχιάρχου, λιμενάρχου, μιντιάρχου, μονάρχου, ομαδάρχου, πατριάρχου, περιφερειάρχου, πλανητάρχου, τους οποίους το Τμήμα Λεξικού έχει καταχωρίσει στην ψηφιακή βάση 2 – 15 λέξεων λόγω του ότι θεωρεί ότι τεκμαίρονται από το ερμήνευμα του λήμματος «-άρχης» στο ΛΑΑ;

Γ. Θεωρείτε ορθό και αποδεκτό τον τύπο της γενικής σε -άρχου του διγενούς μονοκατάληκτου αρσενικού και θηλυκού ουσιαστικού πλωτάρχης (φωτ. 2) ;

Δ. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους της κλητικής σε -άρχα των (λεξικογραφημένων στα αποδεκτά μας βοηθήματα) μονογενών αρσενικών ουσιαστικών δασάρχης, εθνάρχης, εκατοντάρχης, εκκλησιάρχης, ενωματάρχης, ενωμοτάρχης, θαλαμάρχης, θιασάρχης, ιεράρχης, καταστηματάρχης, κλινικάρχης, κοινοβιάρχης, κοινοτάρχης, κομματάρχης, λιμενοσταθμάρχης, νωματάρχης, οικογενειάρχης, ολιγάρχης, περιπολάρχης, ποιμενάρχης, πολιτάρχης, πρωθιεράρχης, σκασιάρχης, σπουδάρχης, σταβλάρχης (και σταυλάρχης), σταθμάρχης, στασιάρχης, συγκεντρωσιάρχης, συμποσιάρχης, ταξιάρχης, τελετάρχης, τετράρχης, τοπάρχης, υπολιμενάρχης, φαλαγγάρχης, φεουδάρχης, χοράρχης;

Ε. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους της γενικής σε -άρχου των (λεξικογραφημένων στα αποδεκτά μας βοηθήματα) μονογενών αρσενικών ουσιαστικών δασάρχης, εθνάρχης, εκατοντάρχης, εκκλησιάρχης, ενωματάρχης, ενωμοτάρχης, θαλαμάρχης, θιασάρχης, ιεράρχης, καταστηματάρχης, κλινικάρχης, κοινοβιάρχης, κοινοτάρχης, κομματάρχης, λιμενοσταθμάρχης, νωματάρχης, οικογενειάρχης, ολιγάρχης, περιπολάρχης, ποιμενάρχης, πολιτάρχης, πρωθιεράρχης, σκασιάρχης, σπουδάρχης, σταβλάρχης (και σταυλάρχης), σταθμάρχης, στασιάρχης, συγκεντρωσιάρχης, σχολάρχης, ταξιάρχης, τελετάρχης, τετράρχης, τοπάρχης, υπολιμενάρχης, φαλαγγάρχης, φεουδάρχης, χοράρχης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Α: ναι – Β: ναι – Γ: ναι – Δ: όχι – Ε: όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 357

Το ρ. ξελέω λημματογραφείται σε όλα τα αποδεκτά μας λεξικά. Στο ΛΚΝ γράφει βλ. και λέω, αόρ. ξείπα. Στο ΛΝΕΓ δίδεται διπλός αόριστος, ξεείπα κ. ξείπα. Στο ΛΑΑ δίδεται ο αόρ. ξείπα. Στο ΛΣΓ το λ. συντάσσεται με κάποια επιπολαιότητα, καθότι ακριβώς δίπλα στην κεφαλή του λήμματος γράφει «μόνο ενεστ.», ενώ στην αμέσως επόμενη σειρά εμφανίζεται ο αόριστος και δη με διτυπία (ξείπα κ. ξεείπα). Όλα αυτά μαζί μπορείτε να τα παρατηρήσετε στην παρακάτω φωτ. 1.

ξελέω [kseléo] Ρ (βλ. και λέω) αόρ. ξείπα : στις εκφράσεις λέω (και) -, αναιρώ κτ. που δήλωσα, που υποσχέθηκα κτλ.: *Είπα μια φορά και δεν το -. Όλο λες και ξελές. είπα ξείπα!*, αναίρεση προηγούμενης δήλωσης ή υπόσχεσης, παίρνω πίσω αυτό που είπα.

ξελέω ρ. αμμετβ. {ξεείπα κ. ξείπα} αναιρώ όσα έχω πει. παίρνω τον λόγο μου πίσω· ΦΡ. **λέω και ξελέω** (κ. σε αόρ. **είπα-ξείπα**) αλλάζω συνεχώς απόψεις ή δεν τηρώ υπόσχεσή μου. δεν διακρίνομαι από συνέπεια.

ξελέω ξε-λέ-ω ρ. (αμμετβ.) {ξείπα}: αναιρώ αυτά που είπα. ΣΥΝ. ανακαλώ (2), παίρνω πίσω (2) • ΦΡ.: **είπα ξείπα** βλ. λέω

ξε|λέ|ω Ρ {μόνο ενεστ. ξελέ-ω, -ς, -ει, -με, -τε, -ν(ε), αόρ. ξείπα κ. ξεείπα, να/θα ξεπώ} αναιρώ όσα έχω πει· **ΦΡ. λέω και ξελέω** (κ. σε αόρ. **είπα-ξείπα**) αλλάζω συνεχώς γνώμη ή δεν τηρώ υπόσχεσή μου.

Δυστυχώς, όπως βλέπετε και στη φωτ. 1, πουθενά δεν δίδεται ο παρατατικός. Τα μέλη του Τμήματος Λεξικού καταχώρισαν στην ψηφιακή βάση αποδεκτών λέξεων και τους τύπους ΞΕΛΕΓ-Α, -ΕΣ, -Ε, -ΑΜΕ, -ΑΤΕ, -ΑΝ(Ε), αφού πρώτα συμβουλευθήκαν και το μη αποδεκτό lexigram (φωτ. 2).

Λέξη: ξελέω (Κλιτικό Νέας)

Δείτε και: **Κλίση Αρχαίας** | **Αναζήτ. στην Αρχ. Ελλην. Γραμματεία** | **Συνώνυμα - Σημασία** | **Γνωμικά κ.ά.** | **Ομόρρ**

Ετυμολογία: [<ξε- + λέω]

λήμμα μέρος φωνή χρόνος έγκλιση αριθμός πρόσωπο

ξελέω ρήμα ενεργητική ενεστώτας οριστική ενικός πρώτο υποτακτική

Ενεργητική	ξελέγα
	ξελέγεσ
Οριστική	ξελέγε
ενεστώτας	
παρατατικός	ξελέγαμε
αόριστος	ξελέγατε
παρακείμενος	ξελέγαν
υπερσυντέλικος	ξελέγαν / ξελέγανε (προφ.)
συντελεσμένος μέλλοντα	
εξακολουθητικός μέλλοντα	
συνοπτικός μέλλοντα	
Υποτακτική	
ενεστώτας	
αόριστος	
παρακείμενος	
Προστακτική	

ΧΡΟΝ. ΑΝΤ. & ΑΡΧ. ΧΡΟΝΟΙ

ΝΕΑ ΠΑΝΟΡΑΜΙΚΗ ΚΑΤΣΗ

ΘΕΩΡ

μέρος	φωνή	χρόνος	έγκλιση
ρήμα	ενεργητική	παρατατικός	οριστική

Θεωρείτε ότι επιπροσθέτως των ανωτέρω τύπων του παρατατικού, θα πρέπει να θεωρούνται ορθοί και αποδεκτοί και οι τύποι με εσωτερική συλλαβική αύξηση, δηλαδή ξεέλεγα, ξεέλεγεσ, ξεέλεγε, ξεέλεγαν;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 358

Το ρ. προϊσταμαι λημματογραφείται σε όλα τα αποδεκτά μας λεξικά. Στα ΛΚΝ και ΛΑΑ δεν δίδεται αόριστος. Όλα αυτά μαζί μπορείτε να τα δείτε στην παρακάτω φωτ. 1.

προϊσταμαι [proistame] Ρ μπε. προϊστάμενος*: (λόγ.) διευθύνω, είμαι επικεφαλής: ~ της εταιρείας / της υπηρεσίας / του υπουργείου. Προϊσταται στο συμβούλιο / στη συνεδρίαση / στην επιτροπή. Προϊσταται του διοικητικού συμβουλίου.

προϊσταμαι προ-ῖ-στα-μαι ρ. (μτβ.) (προϊστα-ται, -σθε, -νται, παρατ. -το, -ντο· μόνο σε ενεστ. κ. παρατ.) (λόγ.): είμαι επικεφαλής, διευθύνω

Στο ΛΝΕΓ (Β' έκδοση) λημματογραφείται αυτόνομα ο τύπος προέστην (σελ. 1478) και ακολουθεί βελάκι με παραπομπή στο ρ. προϊσταμαι (σελ. 1481). Εκεί δεν εμφανίζεται καθόλου ο αόριστος προέστην, ωστόσο το Τμήμα Λεξικού έχει καταχωρίσει στην

ψηφιακή βάση όλα τα πρόσωπα της οριστικής αορίστου, επειδή δίδεται αυτόνομα το α' εν. πρόσωπο. Στο ίδιο λεξικό, στον πίνακα ανωμάτων ρημάτων (σελ. 1541) παρατηρούμε την κατάληξη -ίσταμαι (καθ-, παρ-, εν-, εξ-, προ-, υφ-, μεθ- κ.ά.), τον παθ. αόριστο (κατ-)έστην και την υποτακτική αορίστου (κατά-)στώ. Όλα αυτά μαζί μπορείτε να τα δείτε στην παρακάτω φωτ. 2.

διάρκεια αυτής της παράγω-
καθαρίστο εγχώριο προϊόν (|
εξωτερικό (δ) **καθαρό εθνικ**
φι. β) συν τις εισροές χρήμο-
πός, το αποτέλεσμα συγκεκριμένης
παρατηρήσεις του είναι ~ ψύχαιμης και αντικειμενικής κρίσης || ~
της φαντασίας (κάποιου) || η εγκληματικότητα θεωρείται ~ διαφόρων
παραγόντων, λ.χ. της ανεργίας και της φτώχειας.
|ΕΤΥΜ. Ουσιαστικό κ. ουδ. της αρχ. μετχ. προϊόν (βλ. λ.), μεταφρ. δάνειο
από γαλλ. *produit*].
προϊσταμαι ρ. μετβ. [αρχ.] [προϊστα-μαι, -σαι, -ται, -μεθα, -σθε, -νται.
μετχ. προϊστάμενος, -μένη, -μενο, παρατ. προϊστ-άμην, -ασο, -ατο, -άμε-
θα, -ασθε, -αντω] (λόγ.) (+γεν.) 1. είμαι επί κεφαλής, έχω τη διεύθυν-
ση, ασκώ τη διοίκηση (σε κάτι): ο νομάρχης **προϊσταται** των προσπα-
θειών παροχής βοήθειας στους σεισμοπλήκτους || ~ των ανασκαφών
/ του οργανισμού ΣΥΝ. διευθύνω, διοικώ, ηγούμαι 2. (η μετχ. **προϊστά-
μενος, -μένη, -μενο**) βλ. λ.

-ίσταμαι (καθ-, παρ-, εν-, εξ-, προ-, υφ-, μεθ- κ.ά.)	—	—	(κατ-)έστην	" (κατά-)στώ
καθιστώ (αντι-, απο-, εγ-, υπο- κ.ά.)	κατ'έστησιν	" καταστήσει	(αντι-)καταστήθηκα	" (απο-)κατασταθώ

Στο ΛΣΓ παρομοίως, δίδεται το κλιτικό υπόδειγμα Ρ35β (-ίσταμαι), στο οποίο εμφανίζονται οι τύποι της οριστικής αορίστου (κατ-)έστην κλπ. και της υποτακτικής αορίστου (κατά-)στώ κλπ. Όλα αυτά μαζί μπορείτε να τα δείτε στην παρακάτω φωτ. 3.

προϊσταμαι P35β (λόγ.) (+γεν.) είμαι επί κεφαλής, διευθύνω: ~ των ανασκαφών / της εταιρείας. ➡ **ίσταμαι**.

P35β -ίσταμαι							
ΧΡΟΝΟΣ	ΕΓΚΛΙΣΗ	ΠΡΟΣΩΠΟ					
		εγώ	εσύ	αυτός	εμείς	εσείς	αυτοί
ΕΝΕΣΤ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	(καθ)-ίσταμαι	-ίστασαι	-ίσταται	-ιστάμεθα	-ίσασθε	-ίστανται
	ΠΡΟΣΤ.		-			(καθ)-ίσασθε	
	ΜΤΧ.	(καθ)-ιστάμενος, -ιστάμενη, -ιστάμενο					
ΠΑΡΑΤ.	ΟΡΙΣΤ.	(καθ)(-ιστάμην)	(-ίσασο)	-ίστατο	(-ιστάμεθα)	(-ίσασθε)	-ίσταντο
ΜΕΛΛ. ΕΞΑΚ.	ΟΡΙΣΤ.	θα (καθ)-ίσταμαι	θα -ίσασαι	θα -ίσταται	θα -ιστάμεθα	θα -ίσασθε	θα -ίστανται
ΜΕΛΛ. ΣΤΙΓΜ.	ΟΡΙΣΤ.	θα (κατα)-στώ	θα -στείς	θα -στεί	θα -στούμε	θα -στείτε	θα -στούν(ε)
ΜΕΛΛ. ΣΥΝΤ.	ΟΡΙΣΤ.	θα έχω (κατα)-στεί	θα έχεις -στεί	θα έχει -στεί	θα έχουμε -στεί	θα έχετε -στεί	θα έχουν(ε) -στεί
ΑΟΡ.	ΟΡΙΣΤ.	(κατ)-έστην	-έστης	-έστη	-έστημεν	-έστητε	-έστησαν
	ΥΠΟΤ.	(κατα)-στώ	-στείς	-στεί	-στούμε	-στείτε	-στούν(ε)
	ΠΡΟΣΤ.		(κατα)-στήσου			-στείτε	
ΠΑΡΑΚ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	έχω (κατα)-στεί	έχεις -στεί	έχει -στεί	έχουμε -στεί	έχετε -στεί	έχουν(ε) -στεί
	ΜΤΧ.	(κατ)-εστημένος, -εστημένη, -εστημένο					
ΥΠΕΡΣ.	ΟΡΙΣΤ.	είχα (κατα)-στεί	είκες -στεί	είχε -στεί	είχαμε -στεί	είκατε -στεί	είχαν(ε) -στεί

Στο ερώτημα Νο 120 είχαμε εξετάσει αναλυτικά τον πίνακα ανωμάτων ρημάτων του ΛΝΕΓ, Β΄ έκδοση, σελ. 1539 – 1543. Είχαμε πει τότε ότι «το Τμήμα Λεξικού, προκειμένου να αποφύγει τις αυθαιρεσίες, θεωρεί ότι από τον πίνακα αυτόν τεκμαίρονται μόνον αυτούσιοι κλιτικοί τύποι». Και συμφωνήσατε τότε με την πρακτική αυτήν.

Θεωρείτε ότι τεκμαίρεται κάπου στις ανωτέρω φωτ. 1, 2, 3 και κατά συνέπεια θα πρέπει να είναι αποδεκτοί στο ελληνικό αγωνιστικό σκραμπλ και οι τύποι της υποτακτικής αορίστου να / θα προστώ, προστείς, προστεί, προστούμε, προστείτε, προστούν(ε) ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 359

Στα αποδεκτά βοηθήματα συμπεριλαμβάνεται στο σύνολό του και το βιβλίο «2γράμματες και 3γράμματες λέξεις νέων ελληνικών», Όμιλος Σκραμπλ Καστοριάς,

2006, και οι παράγωγοι τύποι από την κλίση τους. Στο βιβλίο αυτό έχουν καταχωριστεί και οι λέξεις ΖΗ και ΖΗΣ, οι οποίες βρίσκονται μόνο στο ΛΝΕΓ, μέσα σε πλαίσιο με σχόλια (φωτ. 1).

ζω: ζεις ή ζης, ζει ή ζη...; Πώς γράφεται το β', το γ' κ.λπ. πρόσωπα τού **ζω**: Ζεις ή ζης. ζει ή ζη: Το **ζω** ανήκει σ' έναν μικρό αριθμό ρημάτων τής Αρχαίας Ελληνικής (**ζῶ, πεινῶ, διψῶ** και **χρῶμαι**) που σχηματίζονται με -η-: **ζῶ, ζῆς, ζῆ, ζῶμεν, ζῆτε, ζῶσι**. Όσοι, λοιπόν, γράφουν **ζης, ζη, ζήτε** (με -η-) χρησιμοποιούν υπαρκτούς (και κανονικούς) τύπους τής Ελληνικής, οι οποίοι δεν μπορεί να εκληφθούν ως λανθασμένοι. Από την άλλη μεριά, τα ρήματα σε -ῶ τής Ν. Ελληνικής (πβ. **μιλῶ, ζητώ, αργῶ, μπορῶ** κ.τ.ό.) κλίνονται κανονικά με τις καταλήξεις -ῶ, -είς, -εί, -ούμε, -είτε, -ούν. Όσοι, άρα, γράφουν **ζω, ζεις, ζει, ζούμε, ζείτε, ζουν** συμμορφώνουν την κλίση τού ρ. **ζω** προς τη γενικότερη κλίση των ρημάτων σε -ῶ. Για να μην πολλαπλασιάζονται οι εξαιρέσεις, είναι προτιμότερο να χρησιμοποιούνται οι «ομαλότεροι» αυτοί τύποι. Είναι καλά, όμως, να γνωρίζουμε ότι οι ομιλητές τής Ελληνικής που προτιμούν στον γραπτό λόγο τους τύπους με το -η- δεν είναι καθόλου άμοιροι τής Ελληνικής, αλλά επιλέγουν τους τύπους γραφής που είναι πιο κοντά στη γραπτή παράδοση παρά στη γραπτή εξομάλυνση τού **ζω**. Βεβαίως, προκειμένου για το αρχ. απαρέμφατο **ζην**, λ.χ. στη φράση **ευ ζην**, δεν υπάρχει καμία δικαιολογία να γραφεί «**ευ ζειν**»!, αφού είναι αυτούσιο το αρχ. απαρέμφατο.

Σύμφωνα με τους όρους αποδοχής λέξεων:

α) «Δεν είναι δεκτές οι λέξεις ή οι τύποι λέξεων που περιέχονται σε πλαίσια (επεξηγήσεις - σχόλια) και σε αγκύλες - εισαγωγικά, που αναφέρονται στην ετυμολογία των λέξεων ή σε παλαιότερη χρήση - γραφή τους».

β) «Δεν επιτρέπεται η τοποθέτηση του προθέματος «ξανα-» σε ρηματικούς τύπους αρχαιοκλιτών ρημάτων, των οποίων η κλίση δεν βρίσκεται μέσα στην αποδεκτή νεοελληνική γραμματική».

Ωστόσο, ο μοναδικός λόγος για τον οποίο οι τύποι ΖΗ και ΖΗΣ είναι αποδεκτοί είναι το ότι συμπεριλαμβάνονται στο – αποδεκτό εν συνόλω – βοήθημα «2γράμματα και 3γράμματα λέξεις νέων ελληνικών».

Είναι αυτονόητο επίσης ότι άλλοι τύποι που καταγράφονται μέσα σε αυτό το (μη αποδεκτό) πλαίσιο με σχόλια (π.χ. **ζώμεν, ζήτε, ζώσι**) δεν είναι αποδεκτοί.

Στα αποδεκτά μας βοηθήματα λεξικογραφούνται και αρκετά σύνθετα ρήματα με β' συνθετικό το ρ. ζω. Τέτοια είναι λ.χ. και τα ακροζώ, απαλοζώ, αποζώ, επιζώ, κακοζώ, καλοζώ, κουτσοζώ, συζώ, ψευτοζώ, ψοφοζώ, ψωμοζώ.

Σας παρακαλούμε να απαντήσετε στα τρία παρακάτω υποερωτήματα:

A. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους ΖΩΜΕΝ, ΖΗΤΕ, ΖΩΣΙ;

B. Θεωρείτε ορθό τα σύνθετα ρήματα με β' συνθετικό το ρ. ζω (μεταξύ των οποίων και τα 11 που βλέπετε στην προηγούμενη παράγραφο) να κλίνονται σύμφωνα με τις αρχαιοελληνικές καταλήξεις που δίδονται στο εν λόγω (μη αποδεκτό) πλαίσιο με σχόλια; Θεωρείτε δηλαδή αποδεκτά π.χ. τα ΑΠΟΖΗ, ΕΠΙΖΗΣ, ΣΥΖΗ, ΣΥΖΗΣ κλπ.;

Γ. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους ΞΑΝΑΖΗ και ΞΑΝΑΖΗΣ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: A: ναι στο ΖΗΤΕ, όχι στα ΖΩΜΕΝ, ΖΩΣΙ – B: όχι – Γ: όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 360

Στο ΛΣΓ, σελ. Π65 και Π84, λεξικογραφούνται ως τύποι τριγενών επιθέτων τα πλείων και πλέον (φωτ. 1).

200	-ων	Α. Αρσενικό και θηλυκό γένος επιθέτων σε -ων, -ων, -ον:			
		αγνώμων	γενναιόφρων	εχέφρων	νομιμόφρων
		αεροβάμων	δουλόφρων	ισχυρογνώμων	οικτίρμων
		αιδήμων	εθνικόφρων	κομπορρήμων	παράφρων
		αιθεροβάμων	ειδήμων	κρείττων	πείσμων
		ακτήμων	είρων	μεγαλορρήμων	πλείων
		αλλόφρων	ελάσσων	μεγαλοσχήμων	πολυπράγμων
		ανοικτίρμων	ελεήμων	μείζων	σώφρων
		ατέρμων	επιλήσμων	μελανείμων	ταπεινόφρων
		αυτόχθων	ευγνώμων	μετριόφρων	φιλοθεάμων
		βασιλόφρων	ευδαίμων	μνήμων	φιλοπαίγμων
		δεισιδαίμων	ευσχήμων	νοήμων	φιλοσκόμμων

52	-ον	Α. Ουδέτερα επίθετα			
		1. Επιθέτων σε -ων, -ων, -ον:			
		αγνώμον	δουλόφρον	ισχυρογνώμον	παράφρον
		αεροβάμον	εθνικόφρον	κομπορρήμον	πείσμον
		αιδήμον	ειδήμον	κρείττον	πλέον
		αιθεροβάμον	είρον	μεγαλορρήμον	πολυπράγμον
		ακτήμον	έλασσον	μεγαλοσχήμον	σώφρον
		αλλόφρον	ελεήμον	μείζον	ταπεινόφρον

Ως εκ τούτου, το Τμήμα Λεξικού έχει καταχωρίσει στην ψηφιακή βάση αποδεκτών λέξεων 2 – 15 γραμμάτων και τους τύπους ΠΛΕΙΩΝ, ΠΛΕΙΟΝΟΣ, ΠΛΕΙΟΝΑ, ΠΛΕΙΟΝΕΣ, ΠΛΕΙΟΝΩΝ, ΠΛΕΟΝΟΣ, ΠΛΕΟΝΑ, ΠΛΕΟΝΩΝ.

Θεωρείτε ότι από αυτά που παρατηρείτε στη φωτ. 1 τεκμαίρονται και επομένως θα πρέπει να είναι ορθοί και αποδεκτοί οι ανωτέρω τύποι; Συμφωνείτε με το ΤΛ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 361

Στο ΛΣΓ το ρ. ξαίνω συνοδεύεται από το κλιτικό υπόδειγμα Ρ20 (σωπαίνω, σώπασα), ενώ αμέσως μετά δίνεται και η παθητική φωνή (κ. ξαίνομαι, ξαινόμουν(α), ξάστηκα, να/θα ξαστώ, ξασμένος). Όλα αυτά μπορείτε να τα δείτε στην παρακάτω φωτ. 1.

Ξαίνω Ρ20 {κ. ξαίνομαι, ξαινόμουν(α), ξάστηκα, να/θα ξαστώ, ξασμένος} **1** καθαρίζω μαλλί ή λινάρι, ώστε να είναι κατάλληλο για κλώσιμο **ΣΥΝ.** λαναρίζω **2** χτενίζω τα μαλλιά έτσι, ώστε να αποκτήσουν όγκο.

Ρ20 σωπαίνω							
ΧΡΟΝΟΣ	ΕΓΚΛΙΣΗ	ΠΡΟΣΩΠΟ					
		εγώ	εσύ	αυτός	εμείς	εσείς	αυτοί
ΕΝΕΣΤ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	σωπαίνω	σωπαίνεις	σωπαίνει	σωπαίνουμε	σωπαίνετε	σωπαίνουν(ε)
	ΠΡΟΣΤ.		σώπαινε			σωπαίνετε	
	ΜΤΧ.	σωπαίνοντας					
ΠΑΡΑΤ.	ΟΡΙΣΤ.	σώπαινα	σώπαινες	σώπαινε	σωπαίναμε	σωπαίνατε	σώπαιναν / σωπαίνανε
ΜΕΛΛ. ΕΞΑΚ.	ΟΡΙΣΤ.	θα σωπαίνω	θα σωπαίνεις	θα σωπαίνει	θα σωπαίνουμε	θα σωπαίνετε	θα σωπαίνουν(ε)
ΜΕΛΛ. ΣΤΙΓΜ.	ΟΡΙΣΤ.	θα σωπάσω	θα σωπάσεις	θα σωπάσει	θα σωπάσουμε	θα σωπάσετε	θα σωπάσουν(ε)
ΜΕΛΛ. ΣΥΝΤ.	ΟΡΙΣΤ.	θα έχω σωπάσει	θα έχεις σωπάσει	θα έχει σωπάσει	θα έχουμε σωπάσει	θα έχετε σωπάσει	θα έχουν(ε) σωπάσει
ΑΟΡ.	ΟΡΙΣΤ.	σώπασα	σώπασες	σώπασε	σωπάσαμε	σωπάσατε	σώπασαν / σωπάσανε
	ΥΠΟΤ.	σωπάσω	σωπάσεις	σωπάσει	σωπάσουμε	σωπάσετε	σωπάσουν(ε)
	ΠΡΟΣΤ.		σώπα / σώπασε			σωπάστε	
ΠΑΡΑΚ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	έχω σωπάσει	έχεις σωπάσει	έχει σωπάσει	έχουμε σωπάσει	έχετε σωπάσει	έχουν(ε) σωπάσει
	ΜΤΧ.	έχοντας σωπάσει					
ΥΠΕΡΣ.	ΟΡΙΣΤ.	είχα σωπάσει	είκες σωπάσει	είχε σωπάσει	είχαμε σωπάσει	είκατε σωπάσει	είχαν(ε) σωπάσει

Θεωρείτε ορθή και αποδεκτή την προστακτική του παθητικού αορίστου ξάσου;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 362

Στο ΛΚΝ λεξικογραφείται το επίρρημα αλατούρκα ως μία λέξη. Στο ΛΑΑ παρατηρούμε το λ. τούρκα, στο οποίο δεν γράφει ότι είναι ουσιαστικό, αλλά γράφει «μόνο στη φράση αλά τούρκα & α λα τούρκα». Στο ΛΝΕΓ το λ. τούρκα συνοδεύεται από το θηλυκό άρθρο (η), το οποίο σημαίνει ότι είναι θηλυκό ουσιαστικό και μετά γράφει «στη φράση αλά τούρκα». Στο ΛΣΓ όμως το λ. τούρκα συνοδεύεται και από το κλιτικό υπόδειγμα Ο4 (σημαία, σημαίας, σημαίες, σημαιών), ενώ και εδώ γράφει «στη φράση αλά τούρκα». Όλα αυτά μαζί μπορείτε να τα δείτε στην παρακάτω φωτ. 1.

αλατούρκα [alatúrka] επίρρ. : με τουρκικό τρόπο, όπως οι Τούρκοι: Κάθεται -, οκλαδόν. Το βιολί ως λαϊκό όργανο κουρντίζεται -.

τούρκα τούρ-κα: μόνο στη • ΦΡ.: **αλά τούρκα & α λα τούρκα** (προφ.): κατά τον τουρκικό τρόπο: διαπραγματεύσεις/σχέδιο ~ -. Κάθισε ~ ~ (= οκλαδόν). [*ιταλ. alla turca, τουρκ. alaturka*] [*ιταλ. turca*]

τούρκα (η) στη ΦΡ. **αλά τούρκα** σε τουρκικό στυλ. [ΕΓΥΜ. < *ιταλ. turca*].

τούρ|κα Ο4 στη ΦΡ. **αλά τούρκα** σε τουρκικό στυλ.
Τουρ|κα|λάς Ο36 (κακόσ.-επιτατ.) ο Τούρκος.

Ο4 σημαία	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Κλητική
Ενικός	η σημαία	της σημαίας	τη σημαία	σημαία
Πληθυντικός	οι σημαίες	των σημαιών	τις σημαίες	σημαίες

Ο κλιτικός τύπος ΤΟΥΡΚΩΝ είναι αποδεκτός (ΛΚΝ). Θεωρείτε ότι ο έφορος, από αυτά που βλέπει στα αποδεκτά μας λεξικά, οφείλει να κάνει αποδεκτούς όλους τους κλιτικούς τύπους της λέξης τούρκα; Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους τούρκας και τούρκες;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 363

Στο ΛΚΝ το ρ. αυτοαναιρούμαι συνοδεύεται από το κλιτικό υπόδειγμα P10.9β. Αυτό οδηγεί τον αναγνώστη (τον έφορο) να συμπεράνει (πιθανόν εσφαλμένα) ότι ο αόριστος είναι αυτοαναιρήθηκα, να/θα αυτοαναιρηθώ, αυτοαναιρήσου και όχι αυτοαναιρέθηκα, να/θα αυτοαναιρεθώ, αυτοαναιρέσου (φωτ. 1).

αυτοαναιρούμαι [aftoaneriúme] P10.9β : αναιρώ, διαψεύδω τον ίδιο τον εαυτό μου. *Αυτοαναιρούμενες απόψεις, που φάσκουν και αντιφάσκουν.*

P10.9B Παθητική φωνή							
Ενεστ.	οριστ. / υποτ.	στερούμαι	στερείσαι	στερείται	στερούμαστε	στερείστε	στερούνται
πρτ.	οριστ.	στερούμουν	στερούσουν	στερούνταν	στερούμασταν	στερούσασταν	στερούνταν
αόρ.	οριστ.	στερήθηκα	στερήθηκες	στερήθηκε	στερηθήκαμε	στερηθήκατε	στερήθηκαν
	υποτ.	στερηθώ	στερηθείς	στερηθεί	στερηθούμε	στερηθείτε	στερηθούν
	προστ.		στερήσου			στερηθείτε	

P10.5B Παθητική φωνή							
Ενεστ.	οριστ. / υποτ.	φοριέμαι	φοριέσαι	φοριέται	φοριόμαστε	φοριέστε	φοριούνται
πρτ.	οριστ.	φοριόμουν	φοριόσουν	φοριόταν	φοριόμασταν	φοριόσασταν	φοριόνταν
αόρ.	οριστ.	φορέθηκα	φορέθηκες	φορέθηκε	φορεθήκαμε	φορεθήκατε	φορέθηκαν
	υποτ.	φορεθώ	φορεθείς	φορεθεί	φορεθούμε	φορεθείτε	φορεθούν
	προστ.		φορέσου			φορεθείτε	

Το Τμήμα Λεξικού, θεωρεί ότι πρόκειται για εκ παραδρομής λάθος του συντάκτη του λήμματος. Συμφωνείτε με το ΤΛ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 364

Στο ΛΣΓ λημματογραφείται και η τριγενής αναφορική αντωνυμία ος, η, ο. Παρατηρούμε ότι λεξικογραφούνται και οι τύποι της δοτικής πληθυντικού οις και αις (φωτ. 1).

ος (ὅς, ἡ, ὅ) αναφορική αντων. {εν. γεν. ου, δοτ. ω, αιτ. ου, πληθ. ονομ. οι, γεν. ων, δοτ. οις, αιτ. ους / χωρ. κλητ.}, **η** {εν. γεν. ης, δοτ. η, αιτ. ην, πληθ. ονομ. αι, γεν. ων, δοτ. αις, αιτ. ας / χωρ. κλητ.}, **ο** {εν. γεν. ου, δοτ. ω, αιτ. ου, πληθ. ονομ. α, γεν. ων, δοτ. οις, αιτ. α / χωρ. κλητ.} (α) **ΕΚ ΤΩΝ** **ΟΥΚ ΑΝΕΥ** βλ. λ. άνευ (β) **Ο ΠΕΡΙ ΟΥ Ο ΛΟΓΟΣ** (ὁ περί οὗ ὁ λόγος) αυτός για τον οποίο μιλούμε (γ) **ΕΞ ΟΥ** / **ΕΞ ΟΥ** (ἐξ οὗ) από το οποίο, από όπου· κυρ. για να δηλωθεῖ αυτό που προέρχεται από κάτι (δ) **Ο ΜΗ ΓΕΝΟΙΤΟ** (ὁ μὴ γένοιτο) πράγμα που μακάρι να μη συμβεῖ (ὅταν εὐχεται κανείς να μην πραγματοποιηθεῖ η υπόθεση που ἔχει διατυπώσει) (ε) **ΟΥΣ Ο ΘΕΟΣ ΣΥΝΕΖΕΥΞΕ, ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΗ ΧΩΡΙΖΕΤΩ** (οὗς ὁ θεός συνέζευξε, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω, από το μυστήριο του γάμου) όσους ένωσε ο Θεός, να μην τους χωρίσει άνθρωπος. οποιός.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι δεν υφίσταται κάποιος κανονισμός που να καθιστά εν γένει μη αποδεκτούς τους λεξικογραφημένους τύπους της δοτικής. Επιπλέον, υπογραμμίζεται ότι ανέκαθεν θεωρούνταν αποδεκτοί και αρκετοί τύποι της δοτικής που δεν περιλαμβάνονται μέσα σε κάποια λεξικογραφημένη φράση. Ας θυμηθούμε για παράδειγμα τα ΕΜΟΙ, ΜΟΙ, ΗΜΙΝ, ΤΙΣΙ, τα οποία μπορείτε να δείτε στις παρακάτω φωτ. 2, φωτ. 3 και φωτ. 4.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ / ΑΡΧΑΪΖΟΥΣΑ – ΛΟΓΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

ΕΝΙΚΟΣ

ονομαστική	ἐγώ	σύ
γενική	ἐμοῦ / μου	σοῦ / σου
δοτική	ἐμοί / μοι	σοί / σοι
αιτιατική	ἐμέ / με	σέ / σε

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ

ονομαστική	ἡμεῖς	ὕμεῖς
γενική	ἡμῶν	ὕμῶν
δοτική	ἡμῖν	ὕμῖν
αιτιατική	ἡμᾶς	ὕμᾶς

ἡμεῖς πρὸς. ἀντων. {ημῶν, ημῖν, ημᾶς} (αρχαιοπρ.) εμεῖς. ❖ ΣΧΟΛΙΟ λ. προσωπικός.

|ΕΤΥΜ. < αρχ. ἡμεῖς / ἄμμες / ἄμές < *ἄσμε (με δασύτητα οφειλόμενη σε αναλογία προς το ὕμεῖς ή σε πρόληψη τού -σ- στο σύμπλεγμα -σμε- τού *ἄσμε) < Ι.Ε. *h₃s-sme «εμεῖς». πβ. σανσκρ. asmān, λατ. nos, γαλλ. nous, γοτθ. uns «εμάς». αγγλ. us, γερμ. uns κ.ά. Ομόρρ. ἡμε-δαπός, ἡμέ-τερος (βλ.λ.)|.

τις² ἀντων. {τίνος, τίνι, τίνᾱ / τίνες, τίνων, τίσι, τίνας} (αρχαιοπρ.-λόγ.)

1. ποιος· Φρ. (α) **τις πταίει**; ποιος φταίει: (τίτλος τού δηκτικού άρθρου που έγραψε ο Χ. Τρικούπης εναντίον τής πολιτικής των ανακτόρων το 1874) (β) **τις αγορεύειν βούλεται**; βλ. λ. *αγορεύω* (γ) ΣΤΡΑΤ. **τις ει**; ποιος είσαι; (στερεότυπη έκφραση αναγνώρισης. που απευθύνει στρατιώτης-σκοπός σε στρατιώτη που πλησιάζει, περίπολο ή εφοδεύοντα αξιωματικό) (δ) **τίνι τρόπῳ** (τίνι τρόπῳ) με ποιον τρόπο: *κανείς πλέον δεν γνωρίζει ~ θα εκτονωθεί η ένταση* 2. (η γεν. τίνος με τη σημ. «ποιανού, σε ποιον»): *τίνος είναι η τσάντα || τίνος είναι τούτο το παιδί; (ποιοι είναι οι γονείς του; ποια είναι η καταγωγή του;) || τίνος να το πω; (σε / προς ποιον) || τίνος το όνομα έχει*:

Κατά συνέπεια, το Τμήμα Λεξικού θεωρεί ότι θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στις αποδεκτές λέξεις του αγωνιστικού σκραμπλ και οι τύποι ΟΙΣ, ΑΙΣ. Συμφωνείτε με το ΤΛ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 365

Στο ΛΑΑ, στο λήμμα «-τζής, -τζού» (επίθημα αρσενικών και θηλυκών ουσιαστικών) λεξικογραφούνται τα μπογια~, ταξι~, παγωτα~, ψιλικά~, τζαμπα~, τρακα~, χωρατα~ (φωτ. 1).

-τζής, -τζού {-τζήδες} (λαϊκό) επίθημα αρσενικών και θηλυκών ουσιαστικών που δηλώνουν ότι το προσδιοριζόμενο πρόσωπο 1. έχει συγκεκριμένο επάγγελμα, εμπορεύεται ή πουλά ό,τι εκφράζει η πρωτότυπη λέξη: μπογια~/ταξι~.|| Παγωτα~/ψιλικά~. 2. χαρακτηρίζεται από μια ιδιότητα: τζαμπα~/τρακα~/χωρατα~.

Αναζητώντας τα συγκεκριμένα αυτά λ. στο λημματολόγιο των αποδεκτών μας βοηθημάτων, παρατηρούμε ότι στο ΛΑΑ λεξικογραφούνται ως διγενή τα ταξιτζής & ταξιτζού, ψιλικατζής & ψιλικατζού, χωρατατζής & χωρατατζού, ενώ στο ΛΝΕΓ τα τζαμπατζής & τζαμπατζού (φωτ. 2).

ταξιτζής τα-ξι-τζής ουσ. (αρσ.), ταξιτζού (η): ιδιοκτήτης ή κυρ. οδηγός ταξί: επαγγελματίας ~. Πβ. ταρίφας. Βλ. -τζής.

ψιλικατζής ψι-λι-κά-τζής ουσ. (αρσ.) 1. (θηλ.) ψιλικατζού (προφ.): ιδιοκτήτης ψιλικατζίδικου. Βλ. εμποράκος, περιπτεράς, -τζής. 2. (μτφ.-αργκό) που ασχολείται με ψιλοπράγματα· που

χωρατατζής χω-ρα-τα-τζής ουσ. (αρσ.) [σπάν. θηλ. χωρατατζού] (λαϊκό): αυτός που του αρέσει να κάνει χωρατά. Πβ. καλαμπουρ-, πλακα-τζής. Βλ. γελωτοποιός, πειραχτήρι.

τζαμπατζής κ. **τσαμπατζής** (ο) [τζαμπατζήδες]. **τζαμπατζού** (η) [τζαμπατζούδες] (λαϊκ.) 1. πρόσωπο που συστηματικά επιδιώκει ή καταφέρνει να αποκτά ή να απολαμβάνει κάτι χωρίς να πληρώνει γι' αυτό 2. (μειωτ.) πρόσωπο που επιλέγει πάντα τις φθηνότερες λύσεις

Στο ΛΑΑ, λ. μπογιατζής, ουδεμία αναφορά γίνεται στο θηλυκό και ουδεμία παραπομπή στο λ. «-τζής, -τζού». Αντιθέτως, στο ίδιο λεξικό, λ. παγωτατζής, γίνεται μεν παραπομπή (βλ. -τζής), χωρίς όμως να αναφέρεται και η κατάληξη του θηλυκού (φωτ. 3).

μπογιατζής μπο-για-τζής ουσ. (αρσ.) (προφ.):
τεχνίτης που βάφει τοίχους ή άλλες επιφάνειες.
Πβ. ασπριτζής, ελαιοχρωματιστής. Βλ. βαφέας.
• ΦΡ.: το μυαλό/τα μυαλά σου και μια λίρα
(και του μπογιατζή ο κόπανος) βλ. λίρα
[< τουρκ. boyacı]

παγωτατζής πα-γω-τα-τζής ουσ. (αρσ.) (προφ.):
πωλητής παγωτών. Βλ. -τζής.

Το δε λ. τρακατζής δεν λεξικογραφείται αυτόνομα σε κανένα από τα αποδεκτά μας βοηθήματα. Εμφανίζεται μόνο στο ΛΑΑ, λ. «-τζής, -τζού» το λ. τρακα~.

Διαφορετική ίσως περίπτωση (και πάλι στο ΛΑΑ) είναι το λ. υλατζής, όπου γίνεται παραπομπή με την υπόδειξη «Βλ. -τζής, -τζού». Αντιθέτως, στο ίδιο λεξικό, παρατηρούμε δειγματοληπτικά ότι λ.χ. στα λ. φαναρτζής, στοιχηματζής γίνεται παραπομπή μόνον προς το αρσενικό «Βλ. -τζής» (φωτ. 4).

υλατζής [ύλατζής] υ-λα-τζής ουσ. (αρσ.) (αργκό):
συντάκτης ύλης (εντύπου). Βλ. -τζής, -τζού.

φαναρτζής φα-ναρ-τζής ουσ. (αρσ.) (προφ.) 1. φα-
νοποιός. 2. (παλαιότ.) τεχνίτης που κατασκεύαζε
φανάρια ή/και αντικείμενα από λαμαρίνα. Πβ.
λαμαρινάς, λευκοσιδηρουργός. Βλ. -τζής.

στοιχηματζής στοι-χη-μα-τζής ουσ. (αρσ.) (αργκό):
παίκτης αθλητικών κυρ. στοιχημάτων. Βλ. -τζής.

Σας παρακαλούμε να παρατηρήσετε προσεκτικά τις φωτ. 1, 2, 3, 4 και να απαντήσετε στο παρακάτω ερώτημα με κριτήριο αυτά που βλέπετε σ' αυτές, λαμβάνοντας υπόψη σας ότι υπάρχει δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων και μεμονωμένων επιλογών.

Θεωρείτε ότι τεκμαίρονται και ότι θα πρέπει να είναι αποδεκτοί οι τύποι του θηλυκού μπογιατζού, παγωτατζού, τρακατζού, υλατζού;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι σε όλα

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 366

Στα αποδεκτά μας βοηθήματα λεξικογραφούνται δεκαοκτώ (18) συνηρημένα ρήματα σε -ώ, τα οποία προέρχονται από τα αντίστοιχα σε -όω της ΑΕ. Πρόκειται για τα ρ. αξιώ, απαξιώ, αροτριώ, βεβαιώ, δηλώ, δηώ, διαβεβαιώ, διαβιώ, εγκαταβιώ, εγκυστώ, εκπληρώ, ζηλώ, ζημιώ, κοινοβιώ, πληρώ, σκολιώ, υπερπληρώ, υποδηλώ. Όπως αναφέρεται στους όρους αποδοχής λέξεων (Δ11) «κλίνονται σύμφωνα με τα κλιτικά παραδείγματα της Γραμματικής Τριανταφυλλίδη και της Γραμματικής Μπαμπινιώτη» (φωτ. 1).

11. Όλα τα συνηρημένα αρχαιοπρεπή ρήματα της γ' τάξης σε -όω κλίνονται σύμφωνα με τα κλιτικά παραδείγματα της Γραμματικής Τριανταφυλλίδη και της Γραμματικής Μπαμπινιώτη. Π.χ. ενεστώτας ΠΛΗΡΩ, ΠΛΗΡΟΙΣ, ΠΛΗΡΟΙ, ΠΛΗΡΟΥΜΕ, ΠΛΗΡΟΙΤΕ & ΠΛΗΡΟΥΤΕ, ΠΛΗΡΟΥΝ(Ε), παρατατικός ΠΛΗΡΟΥΣΑ, ΠΛΗΡΟΥΣΕΣ, ΠΛΗΡΟΥΣΕ, ΠΛΗΡΟΥΣΑΜΕ, ΠΛΗΡΟΥΣΑΤΕ, ΠΛΗΡΟΥΣΑΝ(Ε), μετοχή ΠΛΗΡΩΝΤΑΣ.

Στο ερώτημα αυτό θα ασχοληθούμε μόνο με το ρ. πληρώ, καθώς είναι το μοναδικό από τα ως άνω 18 που εμφανίζει και λεξικογραφημένους τύπους της παθητικής φωνής. Στο ΛΝΕΓ εμφανίζεται μέσα στο ερμήνευμα και παθητικός αόριστος («για να πληρωθούν οι κενές θέσεις, θα γίνουν προσλήψεις προσωπικού»). Στο ΛΑΑ εμφανίζεται το γ' εν. πρ. του παθ. ενεστ. πληρείται. Στο ΛΚΝ εμφανίζονται οι τύποι πληρούμαι (στην κεφαλή του λήμματος) και πληρούνται (στη φράση «δεν πληρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις»). Στο ΛΣΓ το ρ. πληρώ συνοδεύεται από το κλιτικό υπόδειγμα Ρ36, ενώ στο ερμήνευμα βρίσκουμε τη φράση «προσλήψεις προσωπικού για να πληρωθούν οι κενές θέσεις». Όλα αυτά μαζί μπορείτε να τα δείτε στην παρακάτω φωτ. 2.

πληρώ ρ. μετβ. {πληροίς...· μόνο σε ενεστ. κ. παρατ.} **1.** εκπληρώνω (συγκεκριμένους όρους, προϋποθέσεις). ανταποκρίνομαι σε (κάτι): ~ τους όρους του συμβολαίου || ~ τις προϋποθέσεις για την ανάληψη της αποστολής **2.** καλύπτω (κενό σε θέσεις εργασίας, σε ιεραρχία κ.λπ.): για να πληρωθούν οι κενές θέσεις. θα γίνουν προσλήψεις προσωπικού.

[ETYM. < αρχ. πληρῶ (-όω) < πλήρης (βλ.λ.)].

πληρώ [πληρῶ] πλη-ρώ ρ. (μετβ.) {πληρ-οί, -ούσε, -είται, μετχ. πληρω-θείς, -θείσα, -θέν | μόνο σε ενεστ. κ. παρατ., συνήθ. στο γ' πρόσ.} (λόγ.)
1. εκπληρώνω, ανταποκρίνομαι σε κάτι ~οί τις απαιτήσεις/τα κριτήρια/τους όρους/τις προδιαγραφές/τις προϋποθέσεις. **2.** γεμίζω, καλύπτω: ~θείσες: θέσεις εργασίας. Βλ. κενώνω, υπερ~.
 [< αρχ. πληρῶ]

πληρῶ [pliró] -ούμαι Ρ (μόνο στο ενεστ. θ.) πληροίς, πληροί, πληρούμε, πληροίτε, πληρούν: (λόγ.) εκπληρώνω, τηρώ κτ., ανταποκρίνομαι με επάρκεια σε κτ.: Οι εγκαταστάσεις πρέπει να πληρούν ορισμένες προδιαγραφές ασφάλειας και υγιεινής. Δε δικαιούνται να πάρει σύνταξη, γιατί δεν πληροί τους όρους συνταξιοδότησης. (Δεν) πληρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις.

[λόγ. < αρχ. πληρῶ `γεμίζω, ξεπληρώνω']

πλη|ρώ (πληρῶ) P36 **1** εκπληρώνω, ανταποκρίνομαι σε κάτι: δεν πληροί τους όρους του συμβολαίου || ~ τις προϋποθέσεις για την ανάληψη του έργου **2** καλύπτω κενό σε θέσεις εργασίας, σε ιεραρχία κ.λπ.: προσλήψεις προσωπικού για να πληρωθούν οι κενές θέσεις. πλήθος.

Στο ΛΣΓ, στο παράρτημα με τους πίνακες των κλιτικών υποδειγμάτων βρίσκουμε το P36, αλλά και το P37 (φωτ. 3).

P36 πληρώ							
ΧΡΟΝΟΣ	ΕΓΚΛΙΣΗ	ΠΡΟΣΩΠΟ					
		εγώ	εσύ	αυτός	εμείς	εσείς	αυτοί
ΕΝΕΣΤ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	πληρώ	πληροίς	πληροί	πληρούμε	πληρούτε	πληρούν(ε)
	ΠΡΟΣΤ.		-			πληρούτε	
	ΜΤΧ.	πληρώντας					
ΠΑΡΑΤ.	ΟΡΙΣΤ.	πληρούσα	πληρούσες	πληρούσε	πληρούσαμε	πληρούσατε	πληρούσαν(ε)
ΜΕΛΛ.	ΟΡΙΣΤ.	θα πληρώ	θα πληροίς	θα πληροί	θα πληρούμε	θα πληρούτε	θα πληρούν(ε)

P37 δικαιούμαι							
ΧΡΟΝΟΣ	ΕΓΚΛΙΣΗ	ΠΡΟΣΩΠΟ					
		εγώ	εσύ	αυτός	εμείς	εσείς	αυτοί
ΕΝΕΣΤ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	δικαιούμαι	δικαιούσαι	δικαιούται	δικαιούμεθα / δικαιούμαστε	δικαιούσθε / δικαιούστε	δικαιούνται
	ΠΡΟΣΤ.		-			-	
	ΜΤΧ.	δικαιούμενος, δικαιούμενη, δικαιούμενο					
ΠΑΡΑΤ.	ΟΡΙΣΤ.	(ε)δικαιούμην	(ε)δικαιούσο	(ε)δικαιούτο	(ε)δικαιούμεθα	(ε)δικαιούσθε	(ε)δικαιούντο
ΜΕΛΛ.	ΟΡΙΣΤ.	θα δικαιούμαι	θα δικαιούσαι	θα δικαιούται	θα δικαιούμεθα / δικαιούμαστε	θα δικαιούσθε / δικαιούστε	θα δικαιούνται

Στο ΛΝΕΓ βρίσκουμε και ένα πλαίσιο με σχόλια, του οποίου το περιεχόμενο (σύμφωνα με τους όρους αποδοχής λέξεων) είναι μη αποδεκτό (φωτ. 4).

πληρώ, -οίς, -οί... – δικαιούμαι, -ούσαι, -ούται... Στη σύγχρονη γλώσσα, στον γραπτό κυρ. λόγο και σε πιο λόγιο ύφος, χρησιμοποιούνται ορισμένοι τύποι των παλαιών συνηρημένων ρημάτων σε **-ώ** (από **-ώω**): **πληρώ, πληροίς, πληροί, πληρούμε, πληρούτε, πληρούν** – **δικαιούμαι, δικαιούσαι, δικαιούται, δικαιούμεθα, δικαιούσθε, δικαιούνται**. Παραδείγματα: Δεν μπορεί να πάρει δάνειο, διότι δεν **πληροί** τις προϋποθέσεις του νόμου – **δικαιούται** να υποβάλει υποψηφιότητα, αφού διαθέτει όλα τα απαιτούμενα προσόντα. Στην ενεργητική φωνή τέτοια ρήματα είναι το **πληρώ** (γιατί το **πληρώνω** έχει αποκτήσει άλλη σημασία), σπανιότερα το **εκπληρώ** (**Εκπληροί** τις υποσχέσεις του) και τα **αξιώ** (**Λξιοί** να τους προστατεύσουν από τις άδικες επιθέσεις) και **απαξιώ** (**Απαξιοί** να απαντήσει). Στη μεσοπαθητική φωνή τέτοια ρήματα ή ρήματα που σχηματίζουν ορισμένους τύπους τους κατ' αυτό τον τρόπο (ιδ. στο γ' ενικό και γ' πληθ.) είναι τα: **υποχρεούμαι, συμποσούμαι, καρπούμαι** και **επι-καρπούμαι, ισούμαι** και **εξισούμαι, πυκνούμαι** και μεμονωμένοι τύποι όπως **υπερυψούται, ευοδούται, ογκούται, δι-ογκούται, λυτρύται, κενούται, οξιδούται, αφιερούται, εγκολπούται, επιδεινούνται** κ.ά.

Στην αποδεκτή Γραμματική Μπαμπινιώτη, σελ. 187 – 188, κεφάλαιο 4.9.2, εντοπίζονται οδηγίες του λεξικογράφου για την κλίση αυτών των ρ. σε ενεργ. κ. παθ. φωνή (φωτ. 5 και φωτ. 6).

4.9.2 Ρήματα σε -ώ προερχόμενα από αρχαία συνηρημένα σε -όω

Μέσω τής λόγιας παράδοσης έχουν διατηρηθεί ή επανέλθει σε χρήση λίγα ρήματα προερχόμενα από τα συνηρημένα σε -όω τής Αρχαίας Ελληνικής. Ο κύριος όγκος των ρημάτων αυτών έχει μεταπλαστεί σε -ώνω (π.χ. δικαίω, -όω > δικαί-ώνω, δηλώ, -όω > δηλ-ώνω) και κλίνεται ομαλά κατά την Α' συζυγία. Ωστόσο, όσα συνηρημένα σε -όω παραμένουν εν χρήσει ανήκουν στη Β' συζυγία, αλλά έχουν την ιδιαιτερότητα ότι κλίνονται με βάση το αρχαίο πρότυπο και χρειάζονται προσοχή στον σχηματισμό και στην ορθογραφία. Το πρότυπο κλιτικό σχήμα των ρημάτων αυτών στον ενεστώτα έχει ως εξής:

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ		ΜΕΣΟΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ	
ΚΛΙΤ. ΕΠΙΘΗΜΑΤΑ	ΤΥΠΟΙ	ΚΛΙΤ. ΕΠΙΘΗΜΑΤΑ	ΤΥΠΟΙ
-ώ	πληρ-ώ / απαξι-ώ	-ούμαι	δικαι-ούμαι / υποχρε-ούμαι
-οίς	πληρ-οίς / απαξι-οίς	-ούσαι	δικαι-ούσαι / υποχρε-ούσαι
-οί	πληρ-οί / απαξι-οί	-ούται	δικαι-ούται / υποχρε-ούται
-ούμε	πληρ-ούμε / απαξι-ούμε	-ούμαστε	δικαι-ούμαστε / υποχρε-ούμαστε
-ούτε	πληρ-ούτε / απαξι-ούτε	-ούστε	δικαι-ούστε / υποχρε-ούστε
-ούν	πληρ-ούν / απαξι-ούν	-ούνται	δικαι-ούνται / υποχρε-ούνται

Παρατηρήσεις:

1) Στο β' και γ' ενικό πρόσωπο τής ενεργητικής φωνής οι καταλήξεις των ρημάτων αυτών είναι **-οίς** και **-οί** αντιστοίχως (όχι **-είς**, **-εί**, όπως εσφαλμένα γράφεται μερικές φορές από επίδραση των ρημάτων σε **-ώ**, **-είς**, **-εί...** τής Β² τάξης). Επομένως: Απαξιοί (όχι *απαξιεί) να μου απαντήσει – Αν δεν πληροίς (όχι *πληρείς) τις προϋποθέσεις, δεν μπορείς να ενταχθείς στη ρύθμιση.

2) Στο β' πληθυντικό πρόσωπο τής ενεργητικής φωνής η κατάληξη των ρημάτων αυτών είναι **-ούτε** (όχι *-οίτε ή *-είτε, όπως εσφαλμένα λέγεται και γράφεται μερικές φορές από επίδραση των ρημάτων σε **-ούμε**, **-είτε**, **-ούν** τής Β² τάξης). Επομένως: Δεν πληρούτε (όχι *πληροίτε / *πληρείτε) τους όρους συμμετοχής στον διαγωνισμό – Αξιούτε (όχι *αξιοίτε / *αξιείτε) να σας δοθεί πλήρης πρόσβαση σε υλικό, για το οποίο δεν έχετε δικαιοδοσία.

3) Ορισμένα ρήματα αυτής τής ομάδας συναντώνται μόνο στη **μεσοπαθητική φωνή**, π.χ. δικαιούμαι, υποχρεούμαι, καρπούμαι, ισούμαι. Παραδείγματα: Η ενέργεια ισούται με τη μάζα επί την ταχύτητα τού φωτός στο τετράγωνο – Δεν υποχρεούμαι να δώσω καμία εξήγηση – Μερικές φορές όσοι κάνουν πολλές θυσίες δεν καρπούνται και τα αντίστοιχα οφέλη.

4) Στο α' και β' πληθυντικό πρόσωπο τής μεσοπαθητικής φωνής δεν είναι σπάνιες και οι λόγιες καταλήξεις **-ούμεθα**, **-ούσθε**, ιδίως σε πολύ τυπικό ύφος και κατ' εξοχήν στον γραπτό λόγο. Παραδείγματα: Αν παρέλθει η προθεσμία υποβολής τής δήλωσης, δεν δικαιούσθε έκπτωση φόρου – Σας αποστέλλουμε τα παραστατικά τής συναλλαγής, παρ' ότι δεν υποχρεούμεθα εκ τού νόμου.

Σας παρακαλούμε να παρατηρήσετε προσεκτικά τις φωτ. 1, 2, 3, 4, 5, 6 και να απαντήσετε στα πέντε παρακάτω υποερωτήματα:

A. Το Τμήμα Λεξικού θεωρεί ότι από τα ΛΑΑ και ΛΚΝ τεκμαίρονται οι τύποι του παθ. ενεστώτα ΠΛΗΡΟΥΜΑΙ, ΠΛΗΡΕΙΣΑΙ, ΠΛΗΡΕΙΤΑΙ, ΠΛΗΡΟΥΜΑΣΤΕ, ΠΛΗΡΕΙΣΤΕ, ΠΛΗΡΟΥΝΤΑΙ. Συμφωνείτε με το ΤΛ;

B. Το Τμήμα Λεξικού θεωρεί ότι από το ΛΑΑ και βάσει των οδηγιών που δίνει η Γραμμ. Μπαμπ. (όχι στο 4.9.2 αλλά σε διαφορετικά κεφάλαια) για τον παρατατικό των ρημάτων σε **-ούμαι**, **-είσαι**, **-είται** (λ.χ. ασκείτο / ασκούνται / ασκούταν, στερείτο / στερούντο / στερούταν, κινείτο / κινούνται / κινούταν κλπ.), τεκμαίρονται οι τύποι του παθ. παρατατικού ΠΛΗΡΕΙΤΟ, ΠΛΗΡΟΥΝΤΟ, ΠΛΗΡΟΥΤΑΝ(Ε). Συμφωνείτε με το ΤΛ;

Γ. Το Τμήμα Λεξικού θεωρεί ότι από τα βοηθήματα του Γ. Μπαμπινιώτη τεκμαίρονται οι τύποι του παθ. ενεστώτα ΠΛΗΡΟΥΜΑΙ, ΠΛΗΡΟΥΣΑΙ, ΠΛΗΡΟΥΤΑΙ, ΠΛΗΡΟΥΜΕΘΑ / ΠΛΗΡΟΥΜΑΣΤΕ, ΠΛΗΡΟΥΣΘΕ / ΠΛΗΡΟΥΣΤΕ, ΠΛΗΡΟΥΝΤΑΙ. Συμφωνείτε με το ΤΛ;

Δ. Το Τμήμα Λεξικού θεωρεί ότι από τα βοηθήματα του Γ. Μπαμπινιώτη τεκμαίρονται οι τύποι του παθ. παρατατικού (Ε)ΠΛΗΡΟΥΜΗΝ, (Ε)ΠΛΗΡΟΥΣΟ, (Ε)ΠΛΗΡΟΥΤΟ, (Ε)ΠΛΗΡΟΥΜΕΘΑ, (Ε)ΠΛΗΡΟΥΣΘΕ, (Ε)ΠΛΗΡΟΥΝΤΟ. Συμφωνείτε με το ΤΛ;

Ε. Το Τμήμα Λεξικού θεωρεί ότι από τα βοηθήματα του Γ. Μπαμπινιώτη τεκμαίρονται οι τύποι της μετοχής του παθ. ενεστώτα ΠΛΗΡΟΥΜΕΝΟΣ, ΠΛΗΡΟΥΜΕΝΗ, ΠΛΗΡΟΥΜΕΝΟ. Συμφωνείτε με το ΤΛ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Α: ναι – Β: ναι – Γ: ναι – Δ: ναι – Ε: ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 367

Είχαμε δει σε παλαιότερα ερωτήματα ότι στους πίνακες των κλιτικών υποδειγμάτων του ΛΣΓ, υπάρχουν τρία υποδείγματα κλίσεως ρημάτων (Ρ10α τρομάζω, Ρ28α πετάω/ώ, Ρ29α βουτάω/ώ), στα οποία υφίσταται διτυπία στην προστακτική του ενεργ. αορίστου, δηλαδή τρομάξτε / τρομάχτε, πετάξτε / πετάχτε, βουτήξτε / βουτήχτε (φωτ. 1).

τάραξε			ταράξτε / ταράχτε
πέταξε / πέτα			πετάξτε / πετάχτε
βούτηξε / βούτα			βουτήξτε / βουτήχτε

Συνεπώς, η διτυπία αυτή υφίσταται σε όσα από τα ρήματα του λεξικού αυτού υπάρχει σήμανση Ρ10α, Ρ28α, Ρ29α. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται και τα ρ. αδράχνω, αλλάζω, βαστάω, γκρινιάζω, κοιτάζω, κυττάζω, λυσσάζω, πνίγω, σιάζω, στάζω, στίζω, σφάζω, σφυρίζω, ταράζω, τρίζω, τρομάζω, χαράζω.

Το Τμήμα Λεξικού προβληματίζεται σχετικά με το αν η διτυπία αυτή (-ξτε / -χτε) υφίσταται και σε άλλα ρήματα, τα οποία είτε αποτελούν σύνθετα των ανωτέρω, είτε αποτελούν παράγωγα των ανωτέρω, είτε αποτελούν ρ. ταυτόσημα ή ομόσημα με τα ανωτέρω.

Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους της προστακτικής του ενεργητικού αορίστου ακριβοκοιτάχτε, ακριβοκυττάχτε, γρινιάχτε, διαστίχτε, διαταράχτε, δράχτε, επιστάχτε, θαλασσοπνίχτε, καλοβαστάχτε, καταστίχτε, κατασφάχτε, καταταράχτε, κατατρομάχτε, λυσσιάχτε, μεταλλάχτε, ροδοχαράχτε, σάχτε, σουρίχτε, συναλλάχτε, συχνοκοιτάχτε, συχνοκυττάχτε, τρύχτε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 368

Είχαμε διερευνήσει παλαιότερα στο ερώτημα Νο 76 το αν υφίσταται η γενική πτώση σε ενικό και πληθυντικό στο λ. κασέλι, το οποίο είναι υπολήμμα (άρα και χωρίς κλιτικές πληροφορίες) μέσα στο λ. κασελάκι. Λόγω του ότι στους «όρους αποδοχής λέξεων» δεν υπάρχει εδάφιο, το οποίο να αναφέρεται σε μορφολογικούς περιορισμούς (δηλαδή απουσία πτώσεων) υποκοριστικών με κατάληξη -έλι, τελικά αποφανθήκατε ότι οι τύποι κασελιού και κασελιών πρέπει να θεωρούνται αποδεκτοί.

Στο παρόν ερώτημα θα ασχοληθούμε με το λ. μωρέλι, το οποίο λεξικογραφείται μόνο στο ΛΣΓ, Ορθογραφικό Παράρτημα, σελ. Π19, § 41, ουδέτερα ουσιαστικά σε -έλι (φωτ. 1).

-έλι

Ουδέτερα ουσιαστικά

Κοινά: αμπέλι, ασφοδέλι, βαρέλι, γαρδέλι, καρβέλι, κασέλι, καστέλι, κερκέλι, κοκκινέλι, κοπανέλι, κοπέλι, κουβέλι, κουνέλι, κουρέλι, κρικέλι, μαργέλι, μέλι, μπιζέλι, μωρέλι, μωρουδέλι, παιδαρέλι, παστέλι, ρέλι, σκουτέλι, τέλι, τριβέλι, τσιγκέλι, τσιφτετέλι, χέλι

Αλλά -έλλι: δικέλλι, Καστέλλι

K13 Τα ουδέτερα ουσιαστικά σε -έλι γράφονται με ένα -λ εκτός από το δικέλλι.

Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους της γενικής μωρελιού και μωρελιών;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 369

Στο ΛΑΑ, στο ρ. αμείβω λεξικογραφείται και η λόγια μετοχή παθητικού αορίστου «αμειφθείς, αμειφθείσα». Παρατηρούμε όμως ότι ο συντάκτης του λήμματος έχει παραλείψει το ουδέτερο γένος «αμειφθέν» (φωτ. 1).

αμείβω [ἀμείβω] α-μεί-βω ρ. (μτβ.) {άμει-ψα, αμεί-ψει, -φθηκα, (σπάν. λόγ. μτχ. αμειφθείς, -είσα), αμειβ-όμενος, -οντας} (λόγ.): προσφέρω σε κάποιον υλική ή ηθική αμοιβή για τις υπηρεσίες του: Επιχείρηση που ~ει καλά τους υπαλλήλους της. ~ομαι (= πληρώνομαι) αδρά/πλουσιοπάροχα. ~φθηκαν (= ανταμείφθηκαν, επιβραβεύτηκαν) από την Πολιτεία για την προσφορά τους. Θα ~φθείς για το έργο/την προσπάθειά σου. • Μτχ.: αμειβόμενος, η, ο (επίσ.): ~ος: χρόνος εργασίας. ~η: απασχόληση (ΑΝΤ. εθελοντική)/θέση. ~ο: προσωπικό. ~ες: παροχές υπηρεσιών. ~α: προγράμματα/στελέχη. Οι καλύτερα/χειρότερα ~οι εργαζόμενοι/υπάλληλοι. Υψηλά ~ο επάγγελμα. ~οι με ημερομίσθιο/μισθό/ποσοστά. • ΦΡ.: ο ευρών αμειφθήσεται βλ. ευρών [< αρχ. ἀμείβω]

Αντιθέτως, σε πλείστες άλλες περιπτώσεις του ίδιου λεξικού (λ.χ. βραβεύω, διανύω κ.ά.) οι αντίστοιχες μετοχές συντάσσονται και στα τρία γένη (φωτ. 2).

βραβεύω βρα-βεύ-ω ρ. (μτβ.) {βράβευ-σα, βρα-βεύ-τηκα (λογ.) -θηκα (μτχ. -θείς -θείσα, -θέν), -οντας, -μένος}: απονέμω βραβείο, τιμητική διάκριση σε κάποιον: ~ τον καλύτερο μαθητή/παίκτη.

διανύω δι-α-νύ-ω ρ. (μτβ.) {διάνυ-σα (λόγ.) διήνυ-σα (εσφαλμ.) διένυ-σα, διανύ-θηκε (μτχ. -θείς, -θείσα, -θέν), -οντας, -όμενος} 1. (μτφ.) βρίσκομαι σε μία εξελισσόμενη κατάσταση ορισμένης διάρ-

Συμβουλευτήκαμε και το μη αποδεκτό lexigram, στο οποίο δίδεται και το ουδέτερο γένος (φωτ. 3).

ο αμειφθείς του αμειφθέντος τον αμειφθέντα αμειφθείς οι αμειφθέντες των αμειφθέντων τους αμειφθέντες αμειφθέντες	η αμειφθείσα της αμειφθείσας της αμειφθείσης (κ. λόγ.) την αμειφθείσα αμειφθείσα οι αμειφθείσες των αμειφθεισών τις αμειφθείσες αμειφθείσες	το αμειφθέν του αμειφθέντος το αμειφθέν αμειφθέν τα αμειφθέντα των αμειφθέντων τα αμειφθέντα αμειφθέντα
---	---	--

Μήπως πρόκειται για εκ παραδρομής παράλειψη του λεξικογράφου; Θεωρείτε ότι ο κλιτικός τύπος αμειφθέν θα πρέπει να είναι αποδεκτός στο αγωνιστικό σκραμπλ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 370

Στο ΛΑΑ λεξικογραφούνται και αρκετά θηλυκά ουσιαστικά, που ετυμολογικά προέρχονται από ξένες λέξεις, π.χ. τα ένζυμα κινάση, λιγάση κ.ά. (φωτ. 1).

κινάση κι-νά-ση ουσ. (θήλ.): ΒΙΟΧ. είδος ενζύμου που δρα ως καταλύτης για τη φωσφορυλίωση μορίων ή πρωτεϊνών, τροποποιώντας έτσι τη λειτουργία τους: η ~ της κρεατίνης/της τυροσίνης. Πβ. φωσφατάση. [< γαλλ.-αγγλ. kinase, 1902]

λιγάση λι-γά-ση ούς. (θήλ.): ΒΙΟΧ. ένζυμο που καθιστά δυνατή τη δημιουργία δεσμού μεταξύ δύο μορίων, δρώντας ως καταλύτης: DNA-~. Πβ. συνθετάση. Βλ. πολυμεράση. [< αγγλ. ligase, 1961, γαλλ. ~, 1981]

Από την ανωτέρω ετυμολογία συνάγεται προφανώς το συμπέρασμα ότι ουδέποτε υφίσταντο οι λόγιοι τύποι κινάσις, κινάσεως, κινάσεις, κινάσεων, λιγάσις, λιγάσεως, λιγάσεις, λιγάσεων, όπως (αντιθέτως) υφίσταντο λ.χ. οι τύποι πλάσις, πλάσεως, πλάσεις, πλάσεων, σκέψις, σκέψεως, σκέψεις, σκέψεων κ.ο.κ.

Για την κλίση τους, τα μέλη του Τμήματος Λεξικού συμβουλευτήκαν και το μη αποδεκτό lexigram (φωτ. 2).

Λέξη: κινάση (Κλιτικό Νέας)

Δείτε και: [Συμπόνημα - Σημειογραφία](#)

Αρχική - Ριζική: κινάση < γαλλ.-αγγλ. kinase και κινάση < γαλλ.-αγγλ. kinase

Λήμμα	μέρος	γένος	αριθμός	πτώση
κινάση	ουσιαστικό	θηλυκό	ενικός	ονομαστική αιτιατική κλητική

Γένος	θηλυκό		
		-	η κινάση
		-	της κινάσης
			την κινάση
			κινάση (λόγ.)
			οι κινάσες
			αι κινάσαι (λόγ.)
			των κινασών
			τις κινάσες
			τας κινάσας (λόγ.)
			κινάσες
			κινάσαι (λόγ.)
			μέρος
			γένος
			ουσιαστικό
			θηλυκό

Λέξη: λιγάση (Κλιτικό Νέας)

Δείτε και: [Συμπόνημα - Σημειογραφία](#)

Αρχική - Ριζική: λιγάση < αγγλ. ligase

Λήμμα	μέρος	γένος	αριθμός	πτώση
λιγάση	ουσιαστικό	θηλυκό	ενικός	ονομαστική αιτιατική κλητική

Γένος	θηλυκό		
		-	η λιγάση
		-	της λιγάσης
			τη λιγάση
			λιγάση (λόγ.)
			οι λιγάσες
			αι λιγάσαι (λόγ.)
			των λιγάσων
			τις λιγάσες
			τας λιγάσας (λόγ.)
			λιγάσες
			λιγάσαι (λόγ.)
			μέρος
			γένος
			ουσιαστικό
			θηλυκό

Σημειωτέον ότι στο ΛΣΓ, άλλα παρεμφερή ένζυμα (αμυλάση, ζυμάση κλπ.) ακολουθούν το κλιτικό υπόδειγμα Ο14 (πύλη, πύλης, πύλες, πυλών).

Θεωρείτε ορθό να συμπεριλαμβάνονται στις αποδεκτές λέξεις του ελληνικού αγωνιστικού σκραμπλ και οι τύποι κινάσεως, κινάσεις, κινάσεων, λιγάσεως, λιγάσεις, λιγάσεων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 371

Στο ΛΝΕΓ (Μπ.) τα ρ. σάζω και σιάχνω λημματογραφούνται δίπλα – δίπλα με την κεφαλή του λήμματος, δηλ. το ρ. σιάζω (φωτ. 1).

σιάζω κ. σάζω κ. σιάχνω ρ. μετβ' κ. ἀμετβ. {ἐσιαξα, σιάχτηκα, σιαγμένος} (λαϊκ.) ♦ **1.** (μετβ.) ισιώνω, συγυρίζω: ~ τη φούστα μου ♦ **2.** (ἀμετβ.) διορθώνομαι, βελτιώνομαι: ἐσιαξε ο καιρός. — **σιάξιμο** (το). [ΕΤΥΜ. μεσν. < αρχ. ἰσάζω (με την επίδρ. τού μτγν. ἴσιος) < αρχ. ἴσος].

Κατά τη συνήθη πρακτική του λεξικού αυτού, στα ρ. που συντάσσονται δίπλα ακριβώς στην κεφαλή του λήμματος, δεν δίδεται καμία κλιτική πληροφορία γι' αυτά. Λόγω αυτής της πρακτικής του συγκεκριμένου αυτού λεξικού, ο Έφορος του Τμήματος Λεξικού, θεωρώντας ότι υφίσταται ασάφεια, ζήτησε από το Τμήμα Ελληνικής Γλώσσας να γνωμοδοτήσει σχετικά με τους κλιτικούς τύπους που δεν τεκμαίρονται άμεσα. Κατόπιν τούτου, το ΤΕΓ αποφάνθηκε για όλες τις παρόμοιες περιπτώσεις του ΛΝΕΓ, με το πρωτόκολλο αρ. 168 / 25.05.2020. Ένα τμήμα της εν λόγω γνωμοδότησης αφορά και το ρ. σάζω και συγκεκριμένα την έγκριση των τύπων έσαξα, σάζομαι, σάχτηκα, σαγμένος (φωτ. 2).

ΣΑΖΩ	ΣΙΑΖΩ	εσιαξα, σιάχτηκα, σιαγμένος	ΕΣΑΞΑ	ΝΑΙ
			ΣΑΖΟΜΑΙ	ΝΑΙ
			ΣΑΧΤΗΚΑ	ΝΑΙ
			ΣΑΓΜΕΝΟΣ	ΝΑΙ

Ωστόσο, περίπου έναν χρόνο αργότερα κατέστη αποδεκτό και το βοήθημα «Λεξικό για το Σχολείο και το Γραφείο» του ιδίου λεξικογράφου. Δυστυχώς στο ΛΣΓ λημματογραφούνται μόνον τα ρ. σιάζω και σιάχνω, ενώ απουσιάζει παντελώς το ρ. σάζω (φωτ. 3).

σιάζω Ρ10 κ. **σιάχνω** Ρ14 (λαϊκ.) **1** ισιώνω, τακτοποιώ:
 - τη φούστα μου **2** βελτιώνομαι: έσιαξε ο καιρός. —
 σιάξιμο Ο49.

Ρ10α τaráζω						
ΧΡΟΝΟΣ	ΕΓΚΛΙΣΗ	ΠΡΟΣΩΠΟ				
		εγώ	εσύ	αυτός	εμείς	εσείς
ΕΝΕΣΤ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	ταράζω	ταράξεις	ταράζει	ταράζουμε	ταράζετε
	ΠΡΟΣΤ.		τάραζε			ταράζετε
	ΜΤΧ.	ταράζοντας				
ΠΑΡΑΤ.	ΟΡΙΣΤ.	τάραξα	τάραξης	τάραξε	ταράξαμε	ταράξατε
ΜΕΛΛ. ΕΞΑΚ.	ΟΡΙΣΤ.	θα ταράζω	θα ταράξεις	θα ταράξει	θα ταράζουμε	θα ταράζετε
ΜΕΛΛ. ΣΤΙΓΜ.	ΟΡΙΣΤ.	θα ταράξω	θα ταράξεις	θα ταράξει	θα ταράξουμε	θα ταράξετε
ΜΕΛΛ. ΣΥΝΤ.	ΟΡΙΣΤ.	θα έχω ταράξει	θα έχεις ταράξει	θα έχει ταράξει	θα έχουμε ταράξει	θα έχετε ταράξει
ΑΟΡ.	ΟΡΙΣΤ.	τάραξα	τάραξης	τάραξε	ταράξαμε	ταράξατε
	ΥΠΟΤ.	ταράξω	ταράξεις	ταράξει	ταράξουμε	ταράξετε
	ΠΡΟΣΤ.		τάραξε			ταράξετε
ΠΑΡΑΚ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	έχω ταράξει	έχεις ταράξει	έχει ταράξει	έχουμε ταράξει	έχετε ταράξει
	ΜΤΧ.	έχοντας ταράξει				
ΥΠΕΡΣ.	ΟΡΙΣΤ.	είχα ταράξει	είκες ταράξει	είχε ταράξει	είχαμε ταράξει	είκατε ταράξει

Ρ10β τaráζομαι						
ΧΡΟΝΟΣ	ΕΓΚΛΙΣΗ	ΠΡΟΣΩΠΟ				
		εγώ	εσύ	αυτός	εμείς	εσείς
ΕΝΕΣΤ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	ταράζομαι	ταράζεσαι	ταράζεται	ταράζομαστε	ταράζεστε
	ΠΡΟΣΤ.		-			ταράζεστε
	ΜΤΧ.	(λόγ. ταρασσόμενος, ταρασσόμενη, ταρασσόμενο)				
ΠΑΡΑΤ.	ΟΡΙΣΤ.	ταράζομαι(α)	ταράζεσαι(α)	ταράζεται(ε)	ταράζομαστε / ταράζομαστεν	ταράζεστε / ταράζεστεν
ΜΕΛΛ. ΕΞΑΚ.	ΟΡΙΣΤ.	θα ταράζομαι	θα ταράζεσαι	θα ταράζεται	θα ταράζομαστε	θα ταράζεστε
ΜΕΛΛ. ΣΤΙΓΜ.	ΟΡΙΣΤ.	θα ταρακτι(θ)ώ	θα ταρακτι(θ)είς	θα ταρακτι(θ)εί	θα ταρακτι(θ)ούμε	θα ταρακτι(θ)είτε
ΜΕΛΛ. ΣΥΝΤ.	ΟΡΙΣΤ.	θα έχω ταρακτι(θ)εί	θα έχεις ταρακτι(θ)εί	θα έχει ταρακτι(θ)εί	θα έχουμε ταρακτι(θ)εί	θα έχετε ταρακτι(θ)εί
ΑΟΡ.	ΟΡΙΣΤ.	ταράκτι(θ)ηκα	ταράκτι(θ)ηκες	ταράκτι(θ)ηκε	ταράκτι(θ)ηκαμε	ταράκτι(θ)ηκατε
	ΥΠΟΤ.	ταράκτι(θ)ώ	ταράκτι(θ)είς	ταράκτι(θ)εί	ταράκτι(θ)ούμε	ταράκτι(θ)είτε
	ΠΡΟΣΤ.		ταράξου			ταράξτε
ΠΑΡΑΚ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	έχω ταρακτι(θ)εί	έχεις ταρακτι(θ)εί	έχει ταρακτι(θ)εί	έχουμε ταρακτι(θ)εί	έχετε ταρακτι(θ)εί
	ΜΤΧ.	ταραγγμένος, ταραγγμένη, ταραγγμένο				
ΥΠΕΡΣ.	ΟΡΙΣΤ.	είχα ταρακτι(θ)εί	είκες ταρακτι(θ)εί	είχε ταρακτι(θ)εί	είχαμε ταρακτι(θ)εί	είκατε ταρακτι(θ)εί

Θεωρείτε ορθό να συμπεριλαμβάνονται στις αποδεκτές λέξεις του ελληνικού αγωνιστικού σκραμπλ οι τύποι της μετ. παθ. ενεστ. σαζόμενος, -η, -ο, οι τύποι της

οριστ. παθ. αορ. σάχθηκ-α, -ες κλπ. και οι τύποι της υποτ. παθ. αορ. σαχθ-ώ, σαχθ-είς κλπ.;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 372

Στο ΛΚΝ λημματογραφείται το τριγενές επίθετο αλιτήριος, -α, -ο. Το ίδιο ακριβώς παρατηρούμε και στο ΛΝΕΓ. Αντιθέτως, στο ΛΑΑ το λ. αλιτήριος συντάσσεται μόνον ως αρσενικό ουσιαστικό και όχι ως τριγενές επίθετο. Επιπλέον, στο λεξικό αυτό ο λεξικογράφος μάς δίνει και την εσφαλμένη ορθογραφία αλητήριος. Όλα αυτά μαζί μπορείτε να τα δείτε στην παρακάτω φωτ. 1.

αλιτήριος -α -ο [alitírios] Ε6 : για άνθρωπο ανέντιμο και ανήθικο· παλιάνθρωπος· Κάποιος – τον εξαπάτησε και τον εκμεταλλεύτηκε. || πονηρός, κατεργάρης: Τι σκάρωσες πάλι, βρε αλιτήριε;

αλιτήριος, -α, -ο (κακόσ) αυτός που συμπεριφέρεται με κακοήθεια ή φαυλότητα ΣΥΝ παλιάνθρωπος, φαύλος. ❖ ΣΧΟΛΙΟ λ. παρώνυμο. [ΕΤΥΜ αρχ., αρχική σημ «αμαρτωλός, ένοχος». < ἄλιταίνω «αδικώ, βλάπτω» < ἄλείτης «αμαρτωλός, φαύλος», αβεβ. ετύμου]

αλιτήριος [ἄλιτήριος] α-λί-τή-ρι-ος ουσ. (αρσ.) & (εσφαλμ.) αλητήριος (μειωτ.): αλήτης, απατεώνας: Με ξεγέλασε ο ~! ~οι και καιροσκόποι. (προφ.) Γιατί, βρε ~ε, έκανες πως δεν με είδες; Πβ. άθλιος, αλητάμπουρας, δόλιος, κατεργάρης, πανούργος, παλιάνθρωπος, φαύλος. [< αρχ. ἄλιτήριος 'άσεβής, ένοχος']

Θεωρείτε ότι από αυτά που παρατηρείτε στη φωτ. 1 τεκμαίρονται και κατά συνέπεια θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στις αποδεκτές λέξεις και οι τύποι αλητήρια, αλητήριας, αλητήριες;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 373

Είχατε αποφανθεί στο ερώτημα Νο 107 ότι οι κλιτικοί τύποι του β' ενικ. προστ. ακράκου, βαριάκου, εισάκου, καλ(ο)άκου, κρυφάκου, παράκου, υπάκου δεν θα πρέπει να υφίστανται στο ελληνικό αγωνιστικό σκραμπλ και δεν θα πρέπει να είναι αποδεκτοί σ' αυτό. Συμφωνείτε ότι το ίδιο θα πρέπει να ισχύει και για την προστακτική πολυάκου;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 374

Είχαμε εξετάσει στο ερώτημα Νο 11 τους τύπους ξεβγές, ξέβγα, ξεβγείτε, ξεβγάτε, παραβγές, παραέβγα, παραβγείτε, παραβγάτε, λόγω του ότι στο ρ. βγαίνω του ΛΝΕΓ δίδονται 4 (τέσσερις) κλιτικοί τύποι προστακτικής: βγες κ. (λαϊκ.) έβγα, βγείτε κ. (λαϊκ.) βγάτε. Είχατε τότε αποφανθεί ότι θα πρέπει να θεωρούνται αποδεκτά τα ξεβγές, ξεβγείτε, παραβγές, παραβγείτε και μη αποδεκτά τα ξέβγα, ξεβγάτε, παραέβγα, παραβγάτε. Συμφωνείτε ότι τα ίδια ισχύουν και για το ρ. αντιβγαίνω; Δηλαδή αποδεκτά τα αντιβγές, αντιβγείτε και μη αποδεκτά τα αντιέβγα, αντιβγάτε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 375

Σε όλα τα αποδεκτά μας βοηθήματα, το λ. γεια λεξικογραφείται ως επιφώνημα. Μοναδική εξαίρεση αποτελεί το ΛΝΕΓ, στο οποίο το λ. γεια συνοδεύεται από τα άρθρα η/το και από την επισήμανση «κυρ. ως επιφών.», οπότε με βάση την ετυμολογία, καθώς και τις ερμηνευτικές οδηγίες που μας δίνει ο ίδιος ο λεξικογράφος στον πρόλογο του λεξικού του για λήμματα που συνοδεύονται από άρθρα, ο αναγνώστης πιθανόν να συμπεραίνει ότι η λέξη αυτή εκτός από επιφώνημα είναι συγχρόνως και θηλυκό και ουδέτερο ουσιαστικό (φωτ. 1).

γεια (η/το) (λαϊκ.) (κυρ. ως επιφών.) **1.** (α) ως φιλικός χαιρετισμός: (συνήθ. + σου / σας) ~ σου, τι κάνεις: || ~ σας, ήρθα να σας δω || **πέρασα να σου πω ένα ~** (πβ λ. **καλημέρα, καλησπέρα**) (β) ως φιλικός αποχαιρετισμός. -Λοιπόν. **φεύγω** -- (κυρ. εμφατ. στις φρ **γεια χαρά / γεια και χαρά / γεια σου και χαρά σου κ. άντε γεια**) (πβ. λ. **αντίο**): Φρ **αφήνω γεια** αποχαιρετώ «~ στις όμορφες και γεια στις μαυρομάτες» (δημοτ. τραγ.) **2.** ως χαιρετισμός που συνοδεύει το τσούγκρισμα των ποτηριών. όταν κάποιοι πίνουν μαζί. ~ **μας! Να πάνε κάτω τα φαρμάκια!** || ~ σου! **Άσπρο πάτο!** ΣΥΝ (ε)βίβα, στην υγεία μας **3.** ως ευχή προς κάποιον που φταρνίστηκε. ~ σου! ΣΥΝ γείτσε: Φρ (α) **γεια στα χέρια σου!** για να εκφράσουμε την ικανοποίησή μας για καλομαγειρεμένο φαγητό ή γενικότ. για καλοφτετιαγμένη δουλειά. ~, **γιαγιά! Το φαγητό ήταν θαύμα!** (β) **γεια στο στόμα σου!** μπράβο, καλά τα λες (πβ ν' **αγιαάσει το στόμα σου!**) (γ) **με γεια (σου)!** με υγεία ευχεται για καινούργιο πράγμα που απέκτησε κάποιος. ~ τα καινούργια **παπούτσια!** || με γεια σου και χαρά σου! (να το χαιρέσαι αυτό που έχεις) (δ) **«έχετε γεια βρυσούλες»** (εκφραστ.) για να δηλωθεί η οριστική αποτυχία επίτευξης προσδοκώμενου στόχου, η οριστική εγκατάλειψη σχεδίου κ.λπ.. «**αν δεν νικήσετε στον επόμενο αγώνα. πάλι θα πείτε "~~"**» (εφημ.). ❖ ΣΧΟΛΙΟ λ. **ξενιτιά**.

[ΕΤΥΜ μεσν. < **ύγεια** < αρχ. **ύγεια** Η χρήση τής λ. ως χαιρετισμού είναι μεσν.].

Θεωρείτε ότι θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στις αποδεκτές λέξεις και οι τύποι γειας, γειες, γειων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 376

Στο ΛΚΝ (Τριαντ.) το επίθετο ζόρικός -η/-ια -ο συνοδεύεται από τα κλιτικά υποδείγματα Ε5 (όμορφος -η -ο) και Ε6 (πλούσιος, -α, -ο). Στο ΛΣΓ το ίδιο επίθετο συνοδεύεται από το κλιτικό υπόδειγμα Ε5 (ψεύτικος, -η/ια, -ο). Όλα αυτά μαζί μπορείτε να τα δείτε στην παρακάτω φωτ. 1.

ζόρικός -η / -ια -ο [ζόρικος] Ε5, Ε6 : 1. (για δραστηριότητα, κατάσταση) που παρουσιάζει δυσκολίες οι οποίες απαιτούν ιδιαίτερα έντονες προσπάθειες· ζοριλίδικος: Ζόρικη δουλειά, που θέλει ζόρι για να γίνει. Τα πράγματα άρχισαν να γίνονται πολύ ζόρικα, πολύ δύσκολα, να δυσκολεύουν. ΦΡ τα βρίσκω ζόρικα, συναντώ δυσκολίες, δυσκολεύομαι· ΣΥΝ ΦΡ τα βρίσκω σκούρα: Τα βρήκαν λίγο ζόρικα στην αρχή, με τον καιρό όμως συνήθισαν. **2.** (για πρόσ.) που δείχνει μια συμπεριφορά λίγο ή πολύ βίαη, για να πτοήσει τους άλλους και έτσι να τους επιβληθεί ή να μην τους υπακούσει: Μην τους κάνεις το ζόρικο, γιατί αυτοί δε φοβούνται τίποτα· (πρβ. νταής). Αφού δεν μπορείς να κάνεις αλλιώς, γιατί παρασταίνεις το ζόρικο; (πρβ. δύσκολος). **3.** που ταιριάζει σε ζόρικο άνθρωπο· ζοριλίδικος: Ζόρικες κουβέντες.

Ε5	όμορφος	όμορφου	όμορφο	όμορφε	όμορφοι	όμορφων	όμορφους	όμορφοι
	όμορφη	όμορφης	όμορφη	όμορφη	όμορφες	όμορφων	όμορφες	όμορφες
	όμορφο	όμορφου	όμορφο	όμορφο	όμορφα	όμορφων	όμορφα	όμορφα
Ε6	πλούσιος	πλούσιου	πλούσιο	πλούσιε	πλούσιοι	πλούσιων	πλούσιους	πλούσιοι
	πλούσια	πλούσιας	πλούσια	πλούσια	πλούσιες	πλούσιων	πλούσιες	πλούσιες
	πλούσιο	πλούσιου	πλούσιο	πλούσιο	πλούσια	πλούσιων	πλούσια	πλούσια

Ε5 ψεύτικος - ψεύτικ-η/-ια - ψεύτικο						
	ΑΡΣΕΝΙΚΟ		ΘΗΛΥΚΟ		ΟΥΔΕΤΕΡΟ	
	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ονομαστική	ψεύτικος	ψεύτικοι	ψεύτικη / ψεύτικια	ψεύτικες	ψεύτικο	ψεύτικα
Γενική	ψεύτικου	ψεύτικων	ψεύτικης / ψεύτικιας	ψεύτικων	ψεύτικου	ψεύτικων
Αιτιατική	ψεύτικο	ψεύτικούς	ψεύτικη / ψεύτικια	ψεύτικες	ψεύτικο	ψεύτικα
Κλητική	ψεύτικε	ψεύτικοι	ψεύτικη / ψεύτικια	ψεύτικες	ψεύτικο	ψεύτικα

Παρατηρούμε ότι στο ΛΣΓ η διτυπία που υφίσταται στον ενικό του θηλυκού, δεν εμφανίζεται και στον πληθυντικό του θηλυκού, δηλαδή δεν λεξικογραφούνται οι τύποι ψεύτικιες και ψεύτικιων. Αντιθέτως, το κλιτικό υπόδειγμα Ε6 του ΛΚΝ (πλούσιες, πλούσιων), είναι πολύ πιθανόν να οδηγήσει τον αναγνώστη να συμπεράνει ότι υφίστανται και οι τύποι ζόρικιες, ζόρικιων, αφού η κατάληξη είναι -ια, -ιας, -ιες, -ιων.

Σημειωτέον ότι από τα 410 συνολικά επίθετα του ΛΚΝ που σημαίνονται με την ένδειξη Ε6, το μοναδικό με κατάληξη -ικός, -ικη/-ικια, -ικο είναι το επίθετο ζόρικός -η/-ια -ο.

Θεωρείτε ότι θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στις αποδεκτές λέξεις και οι τύποι ζόρικιες, ζόρικιων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 377

Το ρ. άρχω / άρχομαι λεξικογραφείται σε όλα τα αποδεκτά μας βοηθήματα. Στο ΛΚΝ γράφει «μόνο στον ενεστώτα». Στο ΛΑΑ δεν υφίσταται αντίστοιχη ένδειξη απουσίας χρόνων, ωστόσο δεν δίδεται αόριστος, ούτε ενεργητικός, ούτε παθητικός. Αντιθέτως, δίδεται η τριγενής μετοχή αρχόμενος. Όλα αυτά μαζί μπορείτε να τα δείτε στην παρακάτω φωτ. 1.

άρχω [árxo] -ομαι Ρ (μόνο στον ενεστ.): (λόγ.) κυβερνώ. || (μπε., ως ουσ.) οι αρχόμενοι, ο λαός, σε αντιδιαστολή προς τους άρχοντες.

άρχω [árxω] άρ-χω ρ. (αμτβ.) {συνήθ. στο γ' πρόσ. ενεστ., μτχ. άρχ-ων, -ουσα | -εται, αρχόμενος} (αρχαιοπρ.): κυβερνώ, ασκώ εξουσία: Στο κράτος δικαίου ~ει ο νόμος. Οι πολίτες ~ουν και ~ονται. Η ~ουσα: τάξη (= ιθύνουσα).|| (μτφ.) ~ουσα ιδεολογία (= κυρίαρχη). • Παθ.: **άρχεται** (επίσ.): αρχίζει, ξεκινά: Το οικονομικό έτος ~ την 1η Ιανουαρίου και λήγει την ... Η ισχύς της εγκυκλίου ~ από τη δημοσίευσή της. Συμπτώματα ~μενης/(λόγ.) ~μένης νόσου. • ΦΡ.: από Θεού **άρξασθε/άρξασθαι** βλ. θεός, **άρχεται/λύεται** η συνεδρίαση βλ. συνεδρίαση, **άρχοντες και αρχόμενοι** βλ. άρχοντας, **ήρξατο** χειρών αδικων βλ. άδικος [< αρχ. άρχω]

Ας πάμε τώρα να δούμε τι κλιτικές πληροφορίες δίδονται στα 3 αποδεκτά μας βοηθήματα Μπαμπινιώτη. Στη Β' έκδοση γράφει «μόνο στον ενεστώτα», ενώ στο ερμηνευμα εμφανίζεται και η παθητική φωνή άρχομαι, άρχεται κλπ. Στο ΛΣΓ δίδεται το κλιτικό υπόδειγμα Ρ7. Στη Δ' έκδοση εμφανίζεται και ο ενεργητικός παρατατικός ήρχα. Όλα αυτά μαζί μπορείτε να τα δείτε στην παρακάτω φωτ. 2.

άρχω ρ. αμετβ {μόνο σε ενεστ } (αρχαιοπρ) **1.** (+γεν) ασκώ την εξουσία, κυβερνώ: επί χρόνια τώρα άρχει τοῦ κόμματος χωρίς να δίνει λόγο σε κανέναν **2.** (μεσοπαθ **άρχομαι**) αρχίζω, κάνω την αρχή κυρ σε αρχαιοπρ φράσεις, π χ **άρχεται η συνεδρίασις** (στο δικαστήριο), **ήρξατο χειρῶν αδίκων** (βλ. λ. **άδικος**) **3. αρχόμενοι** (οι) {αρχομέν-ων, -ους} ο λαός (σε αντιδιαστολή προς τους άρχοντες, τους βουλευτές και την κυβέρνηση)

άρχω (άρχω) P7 (λόγ.) **1** (+γεν.) κυβερνώ **2** (μεσοπαθ.) αρχίζω· κυρ. σε αρχαιοπρ. φράσεις, π.χ. **άρχεται η συνεδρίασις** (στο δικαστήριο), **ήρξατο χειρῶν αδίκων** (βλ. λ. **άδικος**) **3 αρχόμενοι** O56 ο λαός (κατ' αντιδιαστολή προς τους άρχοντες). ➡ αρχή.

άρχω ρ. αμετβ. {παρ. ήρχα} (αρχαιοπρ.) **1.** (+γεν.) ασκώ την εξουσία, κυβερνώ: επί χρόνια τώρα άρχει τοῦ κόμματος χωρίς να δίνει λόγο σε κανέναν **2.** (μεσοπαθ. **άρχομαι**) αρχίζω, κάνω την αρχή· κυρ. σε αρχαιοπρ. φράσεις, π.χ. **άρχεται η συνεδρίασις** (στο δικαστήριο), **ήρξατο χειρῶν αδίκων** (βλ. λ. **άδικος**) **3. αρχόμενοι** (οι) {αρχομέν-ων, -ους} ο λαός (σε αντιδιαστολή προς τους άρχοντες, τους βουλευτές και την κυβέρνηση).

Στο ΛΣΓ, το P7 είναι το διδάσκω, δίδασκα, δίδαξα, διδάξω, διδάσκοντας, διδάσκομαι, διδασκόμεν, διδάχ(θ)ηκα, διδαχ(θ)ώ, διδάξου, διδασκόμενος, διδαγμένος (φωτ. 3).

P7α διδάσκω

ΧΡΟΝΟΣ	ΕΓΚΛΙΣΗ	ΠΡΟΣΩΠΟ					
		εγώ	εσύ	αυτός	εμείς	εσείς	αυτοί
ΕΝΕΣΤ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	διδάσκω	διδάσκεις	διδάσκει	διδάσκουμε	διδάσκετε	διδάσκουν(ε)
	ΠΡΟΣΤ.		δίδασκε			διδάσκετε	
	ΜΤΧ.	διδάσκοντας					
ΠΑΡΑΤ.	ΟΡΙΣΤ.	δίδασκα	δίδασκες	δίδασκε	διδάσκαμε	διδάσκατε	δίδασκαν / διδάσκανε
ΜΕΛΛ. ΕΞΑΚ.	ΟΡΙΣΤ.	θα διδάσκω	θα διδάσκεις	θα διδάσκει	θα διδάσκουμε	θα διδάσκετε	θα διδάσκουν(ε)
ΜΕΛΛ. ΣΤΙΓΜ.	ΟΡΙΣΤ.	θα διδάξω	θα διδάξεις	θα διδάξει	θα διδάξουμε	θα διδάξετε	θα διδάξουν(ε)
ΜΕΛΛ. ΣΥΝΤ.	ΟΡΙΣΤ.	θα έχω διδάξει	θα έχεις διδάξει	θα έχει διδάξει	θα έχουμε διδάξει	θα έχετε διδάξει	θα έχουν(ε) διδάξει
ΑΟΡ.	ΟΡΙΣΤ.	δίδαξα	δίδαξες	δίδαξε	δίδαξαμε	δίδαξατε	δίδαξαν / διδάξανε
	ΥΠΟΤ.	διδάξω	διδάξεις	διδάξει	διδάξουμε	διδάξετε	διδάξουν(ε)
	ΠΡΟΣΤ.		δίδαξε			διδάξτε	
ΠΑΡΑΚ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	έχω διδάξει	έχεις διδάξει	έχει διδάξει	έχουμε διδάξει	έχετε διδάξει	έχουν(ε) διδάξει
	ΜΤΧ.	έχοντας διδάξει					
ΥΠΕΡΣ.	ΟΡΙΣΤ.	είχα διδάξει	είχες διδάξει	είχε διδάξει	είχαμε διδάξει	είχατε διδάξει	είχαν(ε) διδάξει

P7β διδάσκομαι

ΧΡΟΝΟΣ	ΕΓΚΛΙΣΗ	ΠΡΟΣΩΠΟ					
		εγώ	εσύ	αυτός	εμείς	εσείς	αυτοί
ΕΝΕΣΤ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	διδάσκομαι	διδάσκεσαι	διδάσκεται	διδασκόμαστε	διδάσκεστε / διδασκόσαστε	διδάσκονται
	ΠΡΟΣΤ.		-			διδάσκεστε	
	ΜΤΧ.	διδασκόμενος, διδασκόμενη (λόγ. -ομένη), διδασκόμενο					
ΠΑΡΑΤ.	ΟΡΙΣΤ.	διδασκόμουν(α)	διδασκόσουν(α)	διδασκόταν(ε)	διδασκόμαστε / διδασκόμασταν	διδασκόσατε / διδασκόσασταν	διδάσκονταν / διδασκόντουσαν
ΜΕΛΛ. ΕΞΑΚ.	ΟΡΙΣΤ.	θα διδάσκομαι	θα διδάσκεσαι	θα διδάσκεται	θα διδασκόμαστε	θα διδάσκεστε	θα διδάσκονται
ΜΕΛΛ. ΣΤΙΓΜ.	ΟΡΙΣΤ.	θα διδαχ(θ)ώ	θα διδαχ(θ)είς	θα διδαχ(θ)εί	θα διδαχ(θ)ούμε	θα διδαχ(θ)είτε	θα διδαχ(θ)ούν(ε)
ΜΕΛΛ. ΣΥΝΤ.	ΟΡΙΣΤ.	θα έχω διδαχ(θ)εί	θα έχεις διδαχ(θ)εί	θα έχει διδαχ(θ)εί	θα έχουμε διδαχ(θ)εί	θα έχετε διδαχ(θ)εί	θα έχουν(ε) διδαχ(θ)εί
ΑΟΡ.	ΟΡΙΣΤ.	διδάχ(θ)ηκα	διδάχ(θ)ηκες	διδάχ(θ)ηκε	διδάχ(θ)ήκαμε	διδάχ(θ)ήκατε	διδάχ(θ)ηκαν / διδαχθήκανε
	ΥΠΟΤ.	διδάχ(θ)ώ	διδάχ(θ)είς	διδάχ(θ)εί	διδάχ(θ)ούμε	διδάχ(θ)είτε	διδάχ(θ)ούν(ε)
	ΠΡΟΣΤ.		διδάξου			διδάχ(θ)είτε	
ΠΑΡΑΚ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	έχω διδαχ(θ)εί	έχεις διδαχ(θ)εί	έχει διδαχ(θ)εί	έχουμε διδαχ(θ)εί	έχετε διδαχ(θ)εί	έχουν(ε) διδαχ(θ)εί
	ΜΤΧ.	διδαγμένος, διδαγμένη, διδαγμένο					
ΥΠΕΡΣ.	ΟΡΙΣΤ.	είχα διδαχ(θ)εί	είχες διδαχ(θ)εί	είχε διδαχ(θ)εί	είχαμε διδαχ(θ)εί	είχατε διδαχ(θ)εί	είχαν(ε) διδαχ(θ)εί

A. Το Τμήμα Λεξικού θεωρεί ότι στην ενεργητική φωνή ο παρατατικός σχηματίζεται μόνο με αύξηση (ήρχα, ήρχες, ήρχε, ήρχαμε, ήρχατε, ήρχαν, ήρχανε). Όχι δηλαδή άρχα, άρχες, άρχε, άρχαμε, άρχατε, άρχαν, άρχανε. Συμφωνείτε με το ΤΛ;

B. Θεωρεί επίσης ότι στην παθητική φωνή τεκμαίρεται και θα πρέπει να είναι αποδεκτός ο παρατατικός αρχόμουν, αρχόσουν κλπ. Συμφωνείτε με το ΤΛ;

Γ. Αντιθέτως, θεωρεί ότι στην παθητική φωνή δεν τεκμαίρεται το αοριστικό θέμα (άρχτ(θ)ηκα, αρχτ(θ)ώ, αργμένος). Συμφωνείτε με το ΤΛ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Α: ναι – Β: ναι – Γ: ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 378

Στο ΛΣΓ λημματογραφείται και το ρ. καταρώμαι, το οποίο συνοδεύεται από το κλιτικό υπόδειγμα Ρ25β διασπώμαι (φωτ. 1).

καταριέμαι P26β {καταραμένος} κ. (λόγ.) **καταρώ-μαι** (-ῶμαι) P25β απευθύνω κατάρα σε (κάποιον) **ΣΥΝ.** αναθεματίζω. ➡ **αρά.**

P25β διασπώμαι							
ΧΡΟΝΟΣ	ΕΓΚΛΙΣΗ	ΠΡΟΣΩΠΟ					
		εγώ	εσύ	αυτός	εμείς	εσείς	αυτοί
ΕΝΕΣΤ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	διασπώμαι	διασπάσαι	διασπάται	διασπώμεθα / διασπόμαστε	διασπάσθε / διασπάστε	διασπώνται
	ΠΡΟΣΤ.		-			διασπάσθε	
	ΜΤΧ.	διασπώμενος, διασπώμενη, διασπώμενο					
ΠΑΡΑΤ.	ΟΡΙΣΤ.	(διασπόμεν(α))	(διασπόσυν(α))	(διασπότην(ε)) / διεσπάτο	(διασπόμαστε / διασπόμασταν)	(διασπόσασθε / διασπόσασταν)	(διασπόνταν) / διεσπώντο
ΜΕΛΛ. ΕΞΑΚ.	ΟΡΙΣΤ.	θα διασπώμαι	θα διασπάσαι	θα διασπάται	θα διασπώμεθα / διασπόμαστε	θα διασπάσθε / διασπάστε	θα διασπώνται
ΜΕΛΛ. ΣΤΙΓΜ.	ΟΡΙΣΤ.	θα διασπαστ(θ)ῶ	θα διασπαστ(θ)εῖς	θα διασπαστ(θ)εῖ	θα διασπαστ(θ)οῦμε	θα διασπαστ(θ)εῖτε	θα διασπαστ(θ)οῦν(ε)
ΜΕΛΛ. ΣΥΝΤ.	ΟΡΙΣΤ.	θα ἔχω διασπαστ(θ)εῖ	θα ἔχεις διασπαστ(θ)εῖ	θα ἔχει διασπαστ(θ)εῖ	θα ἔχουμε διασπαστ(θ)εῖ	θα ἔχετε διασπαστ(θ)εῖ	θα ἔχουν(ε) διασπαστ(θ)εῖ
ΑΟΡ.	ΟΡΙΣΤ.	διασπάστ(θ)ῆκα	διασπάστ(θ)ῆκες	διασπάστ(θ)ῆκε	διασπαστ(θ)ῆκαμε	διασπαστ(θ)ῆκατε	διασπάστ(θ)ῆκαν / διασπαστ(θ)ῆκανε
	ΥΠΟΤ.	διασπαστ(θ)ῶ	διασπαστ(θ)εῖς	διασπαστ(θ)εῖ	διασπαστ(θ)οῦμε	διασπαστ(θ)εῖτε	διασπαστ(θ)οῦν(ε)
	ΠΡΟΣΤ.		διασπάσου			διασπαστ(θ)εῖτε	
ΠΑΡΑΚ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	ἔχω διασπαστ(θ)εῖ	ἔχεις διασπαστ(θ)εῖ	ἔχει διασπαστ(θ)εῖ	ἔχουμε διασπαστ(θ)εῖ	ἔχετε διασπαστ(θ)εῖ	ἔχουν(ε) διασπαστ(θ)εῖ
	ΜΤΧ.	διασπασμένος, διασπασμένη, διασπασμένο					
ΥΠΕΡΣ.	ΟΡΙΣΤ.	εἶχα διασπαστ(θ)εῖ	εἶχες διασπαστ(θ)εῖ	εἶχε διασπαστ(θ)εῖ	εἶχαμε διασπαστ(θ)εῖ	εἶχατε διασπαστ(θ)εῖ	εἶχαν(ε) διασπαστ(θ)εῖ

Όπως παρατηρούμε στον πίνακα P25β, στο γ' ενικό και στο γ' πληθυντικό πρόσωπα του παρατατικού εμφανίζονται αντίστοιχα οι κλιτικοί τύποι διεσπάτο και διεσπώντο (με εσωτερική αύξηση).

Θεωρείτε ορθό να συμπεριλαμβάνονται στις αποδεκτές λέξεις α) τα κατεράτο / κατερώντο, β) τα καταράτο / καταρώντο ή γ) όλα αυτά μαζί;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: μόνο τα κατεράτο / κατερώντο

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 379

Σε παλαιότερα ερωτήματα (No 68, No 230, No 247, No 262) είχαμε εξετάσει την ορθότητα κάποιων κλιτικών τύπων ορισμένων λαϊκότροπων θηλυκών ουσιαστικών (π.χ. κούραση, πέραση, λύπηση, ζήση, χάση, φέξη, θύμηση, κουφόβραση, χώνεψη, δούλεψη, μπόρεση, ξεκούραση, καλοπέραση, φτιάξη, φτειάξη, λήστευση, χαράκωση, φύτρωση, ψήφιση, βόλεψη, πόνεση, φούσκωση, κακοπέραση, φούντωση, πάψη, σκάση, σμίξη, χάψη κ.ά.).

Στο ερώτημα No 68 αποφανθήκατε σχετικά με τα άρμωση, ξόδεψη, παίδεψη, πόρεψη, σκάση, σμίξη, χάψη ότι δεν υφίστανται και δεν είναι αποδεκτοί οι κλιτικοί τύποι ΑΡΜΟΣΕΩΣ, ΑΡΜΟΣΕΩΝ, ΞΟΔΕΨΕΩΣ, ΞΟΔΕΨΕΩΝ, ΠΑΙΔΕΨΕΩΣ, ΠΑΙΔΕΨΕΩΝ, ΠΟΡΕΨΕΩΣ, ΠΟΡΕΨΕΩΝ, ΣΚΑΣΕΩΣ, ΣΚΑΣΕΩΝ, ΣΜΙΞΕΩΣ, ΣΜΙΞΕΩΝ, ΧΑΨΕΩΣ, ΧΑΨΕΩΝ.

Στο ερώτημα No 230 αποφανθήκατε σχετικά με το χώνεψη ότι δεν υφίσταται και δεν είναι αποδεκτός ο κλιτικός τύπος ΧΩΝΕΨΕΩΣ.

Στο ερώτημα No 247 αποφανθήκατε σχετικά με το πάψη ότι δεν υφίστανται και δεν είναι αποδεκτοί οι κλιτικοί τύποι ΠΑΨΕΩΣ, ΠΑΨΕΩΝ.

Στο ερώτημα No 262 αποφανθήκατε σχετικά με τα θύμηση, ξόφληση, πάκτωση, πάχτωση, πάψη, σκάση, χάψη ότι υφίστανται και είναι αποδεκτά τα ΘΥΜΗΣΕΩΝ, ΞΟΦΛΗΣΕΩΝ, ΠΑΚΤΩΣΕΩΝ, ΠΑΧΤΩΣΕΩΝ και ότι δεν υφίστανται και δεν είναι αποδεκτά τα ΞΟΦΛΗΣΕΩΣ, ΠΑΚΤΩΣΕΩΣ, ΠΑΧΤΩΣΕΩΣ, ΠΑΨΕΣ, ΣΚΑΣΕΣ, ΧΑΨΕΣ.

Σημειωτέον ότι στο ΛΣΓ τα λαϊκότροπα θηλυκά ουσιαστικά ζήση, χάση, φέξη συνοδεύονται από το κλιτικό υπόδειγμα Ο17 ζέστη, ζέστης, ζέστες, χωρίς γενική πληθυντικού (φωτ. 1).

Ο17 ζέστη	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Κλιτική
Ενικός	η ζέστη	της ζέστης	τη ζέστη	ζέστη
Πληθυντικός	οι ζέστες	–	τις ζέστες	ζέστες

Τα επίσης λαϊκότροπα πάψη, σκάση, σμίξη, χάψη λεξικογραφούνται μόνο στο ΛΝΕΓ, χωρίς να συνοδεύονται από κλιτικές πληροφορίες. Δηλαδή δεν λεξικογραφούνται καν στο ΛΣΓ. Αυτός άλλωστε είναι και ο λόγος που μας έχουν απασχολήσει στα προηγούμενα ερωτήματα (No 68, No 230, No 247, No 262). Θεωρείτε ότι οι τύποι ΠΑΨΩΝ, ΣΚΑΣΩΝ, ΣΜΙΞΩΝ, ΧΑΨΩΝ θα πρέπει να θεωρούνται αποδεκτοί;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 380

Το ρήμα ράπτω λεξικογραφείται μόνο στο ΛΝΕΓ (Μπ.) και στο ΛΣΓ (του ιδίου). Στο ΛΝΕΓ δίδεται ως αυτούσιο λήμμα (κεφαλή λήμματος), δίχως όμως να συνοδεύεται και από κλιτικές πληροφορίες, αφού υπάρχει βελάκι με παραπομπή στο ρ. ράβω. Στο δε ράβω, το ρ. ράπτω συντάσσεται ως υπολήμμα, δίχως όμως (και πάλι) να δίδονται

κλιτικές πληροφορίες. Κάποια σχόλια κάτω κάτω στην – ούτως ή άλλως μη αποδεκτή από τους κανονισμούς – ετυμολογία, δεν βοηθούν ιδιαίτερω τον αναγνώστη (φωτ. 1).

ράπτω ρ. → **ράβω**

ράβω ρ. μετβ. κ. αμετβ. (έραψά, ρά-φήκᾱ, -μμένος) ♦ (μετβ.) 1. ενώνω ή στερεώνω (κάτι με κάτι άλλο) με βελονιές: ~ τις εξωτερικές τσέπες σ' ένα πουκάμισο / το κουμπί στο μανίκι 2. φτειάχνω ή επιδιορθώνω (ρούχο, κάλυμμα κ.λπ.), ενώνοντας ή στερεώνοντας τα επιμέρους κομμάτια τού υφάσματος με βελονιές: ~ τις κάλτσες που τρύπησαν· ΦΡ. (α) **ράβε, ξήλωνε, (δουλειά να μη σου λείπει)** (i) για ανούσιες, τετριμμένες εργασίες, που ωστόσο απασχολούν κάποιον (ii) για περιπτώσεις στις οποίες κάποιος φτειάχνει κάτι, κάποιος άλλος το χαλάει και αυτό συνεχίζεται με τον ίδιο τρόπο: «ο ένας υπουργός κατάργησε τις γενικές εξετάσεις, ο επόμενος λέει ότι θα τις επαναφέρει ~» (εφημ.) (β) **κομμένος και ραμμένος στα μέτρα (κάποιου)** βλ. λ. κόβω (γ) (οικ.) **ράψ' το / ράφ' το** μη μιλάς, βούλωσέ το, κλείστ' το! (δ) **κόβω και ράβω** κάνω ό,τι θέλω: στην εταιρεία αυτή κόβει και ράβει 3. κλείνω (τραύμα) με ράμματα 4. αναθέτω (σε ράφτη ή μοδίστρα) το ράψιμο (ρούχου ή άλλου ενδύματος): όλες τις τουαλέτες της τις ράβει σε ξένους οίκους μόδας! || σε ποιον το έραψες αυτό το σακάκι; 5. (~ κάποιον) αναλαμβάνω το ράψιμο των ρούχων (κάποιου): λένε ότι τη ράβει μεγάλος μόδιστρος 6. (μεσουπαθ. **ράβομαι**) είμαι πελάτης (σε συγκεκριμένο ράφτη ή μοδίστρα): χρόνια τώρα ~ σ' αυτή τη μοδίστρα και δεν την αλλάζω! ♦ 7. (αμετβ.) ασχολούμαι με το ράψιμο: παλιά τα προσόντα μιας γυναίκας ήταν απλώς να ξέρει να ράβει και να μαγειρεύει· ΦΡ. **κόβει και ράβει η γλώσσα μου** φλυαρώ ασταμάτητα. Επίσης (λόγ.) **ράπτω**. ❖ ΣΧΟΛΙΟ λ. -ρρ-.

[ΕΤΥΜ., < αρχ. **ράπτω** (ήδη μυκ. ra-pte-te = **ράπτηρες**). αγν. ετύμου. Η απουσία αρχικού w- από τους μυκ. τ. δεν επιτρέπει τη σύνδεση με λιθ. *verpiu* «γνέθω», λετ. *gίrpei* «γνέθω με αδράχτι», που θα οδηγούσε σε Ι.Ε. **wep-* «γυρίζω, στρέφω, τυλίγω» (μέσω τού συνεσταλμ. **wip-*). Το νεοελλ. **ράβω** βασίζεται στον αρχ. αόρ. **έρραψα** κατά το σχήμα **σκάπτω** **έσκαψα** – **σκάβω**, **κόπτω** – **έκοψα** – **κόβω** κ.ά.].

Σε άλλο σημείο του ίδιου λεξικού εντοπίζουμε ένα – μη αποδεκτό από τους κανονισμούς – πλαίσιο με σχόλια. Εντούτοις, εδώ ο λεξικογράφος μάς εξηγεί ότι «Με δύο -ρρ- γράφονται και οι ιστορικοί χρόνοι (παρατατικός – αόριστος) ρημάτων από ρ-, που ανάγονται στην αρχαία ή τη λόγια γλωσσική παράδοση: **ρέω** – **έρρεε**, **ρίπτω** – **ερρίφθη** (ο κύβος). Ωστόσο, όλα τα νεότερα σύνθετα (ξεριζώνω, ξαναρίχνω, αναρωτιέμαι κ.τ.ό.), τα μεταπλασμένα ρήματα (**ράπτω** > **ράβω** – **έραψα** κ.τ.ό.) και οι ξένες λέξεις (καρό, περούκα, σαβούρα κ.τ.ό.) γράφονται με ένα -ρ-» (φωτ. 2).

-ρρ-: λέξεις που γράφονται με δύο ρ. Ελάχιστες είναι οι απλές (μη σύνθετες) λέξεις που γράφονται με -ρρ-. Είναι οι λέξεις: **θάρρος** (θαρραλέος, θαρρετός, θαρρώ, ενθαρρύνω, ενθαρρυνση, ενθαρρυντικός), **αρραβώνας** (αρραβωνιάζω, αρραβωνιαστικός, -ιά), **άρρεν** (αρρενωπός, αρρενογονία), **πυρρός** «κοκκινωπός» (πυρρόξανθος, πυρρότριχος), **πυρρίχιος** «είδος αρχαίου χορού, η πυρρίχη», **ορρωδών** «κάνω πίσω», καθώς και τα κύρια ονόματα: **Πύρρος, Σέρρες, Τυρρηνία, Δυρράχιο**. Αντιθέτως, ένα πλήθος **συνθέτων λέξεων**, που ως απλές λ. αρχίζουν από ρ-, διπλασιάζουν λόγω της συνθέσεως το -ρ- και γράφονται με δύο -ρ-: **ρέω** – **αιμορραγία**, **παλίρροια**, **επιρροή**, **απορρέω**, **απόρροια**, **διαρροή** κ.λπ., **ρέπω** – **αντίρροπος**, **ετοιμόρροπος**, **ισορροπία**, **ρητός** – **αντίρρηση**, **αναντίρρητος**, **ριπίδι/ριπίζω** – **αναρριπίζω**, **ρώννυμι/ρωννύω** – **αναρρωννύω**, **ανάρρωση**, **άρρωστος**, **ρυθμός** – **ιδιόρρυθμος**, **ομόρρυθμος**, **μεταρρυθμίζω**, **απορρυθμίζω** κ.ά., **ρίπτω** – **απορρίπτω**, **ροφώ** – **απορροφώ**, **αναρρόφηση**, **ράπτω** – **μηχανορράφος** κ.ά.

Εξαίρεση: αν το φωνήεν πριν από το -ρ- είναι «μακρό» (δηλ. ένα από τα φωνήεντα η, ω ή δίφθογγος ει, οι, αι, ευ κ.λπ.), τότε η λέξη γράφεται με ένα -ρ-: **εύ-ρωστος** (αλλά **άρρωστος**), **αεί-ροος** (αλλά **επιρροή**), **εύ-ρυθμος** (αλλά **ομόρρυθμος**). Με δύο -ρρ- γράφονται και τα σύνθετα λέξεων που το α' συνθετικό λήγει σε -ν (εν, συν, πάλιν): **εν** + **-ρινος** > **έρρινος**, **συν** + **ρίζα** > **σύρριζα**, **συν** + **ρέω** > **συρρέω**, **πάλιν** + **ροή** > **παλίρροια**, **παν** + **ρήσις** > **παρρησία**. Όπως με δύο -ρ- γράφονται και οι ιστορικοί χρόνοι (παρατατικός-αόριστος) ρημάτων από ρ-, που ανάγονται στην αρχαία ή τη λόγια γλωσσική παράδοση: **ρέω** – **έρρεε**, **ρίπτω** – **ερρίφθη** (ο κύβος). Ωστόσο, όλα τα νεότερα σύνθετα (**ξε-ριζώνω**, **ξανα-ρίχνω**, **ανα-ρωτιέμαι**, **ασπρό-ρουχα**, **αγριο-ρωδακινιά**, **καλο-ρίζικος**, **μονο-ρούφι**, **μισο-ραγισμένος** κ.τ.ό.), τα μεταπλασμένα ρήματα (**ράπτω** > **ράβω** – **έραψα** κ.τ.ό.) και οι ξένες λέξεις (**καρό**, **περούκα**, **σαβούρα** κ.τ.ό.) γράφονται με ένα -ρ-.

Τέλος, στο ΛΣΓ το ρ. **ράπτω** συνοδεύεται από το κλιτικό υπόδειγμα P4a και την επισημάνση «μόνο ενεστ. κ. παρατ.» (φωτ. 3).

ρά|βω P4 κ. (λόγ.) **ράπτω** P4α {μόνο ενεστ. κ. παρσ
ενώνω με βελονιές: ~ το κουμπί στο μανίκι || ~ τις

P4α βάφω							
ΧΡΟΝΟΣ	ΕΓΚΛΙΣΗ	ΠΡΟΣΩΠΟ					
		εγώ	εσύ	αυτός	εμείς	εσείς	αυτοί
ΕΝΕΣΤ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	βάφω	βάφεις	βάφει	βάφουμε	βάφετε	βάφουν(ε)
	ΠΡΟΣΤ.		βάφε			βάφετε	
	ΜΤΧ.	βάφοντας					
ΠΑΡΑΤ.	ΟΡΙΣΤ.	έβαφα	έβαφες	έβαφε	βάφαμε	βάφατε	έβαφαν / βάφανε
ΜΕΛΛ. ΕΞΑΚ.	ΟΡΙΣΤ.	θα βάφω	θα βάφεις	θα βάφει	θα βάφουμε	θα βάφετε	θα βάφουν(ε)
ΜΕΛΛ. ΣΤΙΓΜ.	ΟΡΙΣΤ.	θα βάψω	θα βάψεις	θα βάψει	θα βάψουμε	θα βάψετε	θα βάψουν(ε)
ΜΕΛΛ. ΣΥΝΤ.	ΟΡΙΣΤ.	θα έχω βάψει	θα έχεις βάψει	θα έχει βάψει	θα έχουμε βάψει	θα έχετε βάψει	θα έχουν(ε) βάψει
ΑΟΡ.	ΟΡΙΣΤ.	έβαψα	έβαψες	έβαψε	βάψαμε	βάψατε	έβαψαν / βάψανε
	ΥΠΟΤ.	βάψω	βάψεις	βάψει	βάψουμε	βάψετε	βάψουν(ε)
	ΠΡΟΣΤ.		βάψε			βάψτε	
ΠΑΡΑΚ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	έχω βάψει	έχεις βάψει	έχει βάψει	έχουμε βάψει	έχετε βάψει	έχουν(ε) βάψει
	ΜΤΧ.	έχοντας βάψει					
ΥΠΕΡΣ.	ΟΡΙΣΤ.	είχα βάψει	είχες βάψει	είχε βάψει	είχαμε βάψει	είκατε βάψει	είχαν(ε) βάψει

Σας παρακαλούμε να παρατηρήσετε τις φωτ. 1, 2, 3 και να απαντήσετε στο ακόλουθο ερώτημα. Θεωρείτε ότι τεκμαίρονται και θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στις αποδεκτές λέξεις α) τα έραπτα, έραπτες, έραπτε, β) τα έρραπτα, έρραπτες, έρραπτε, έρραπταν ή γ) όλα αυτά μαζί;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: όλα αυτά μαζί